

ژ وەشانىن ئىكەتىا نفيسيهرىن

كورد - دھۆك

ژماره (١٤٨)

ديوانىن بۇتانى

شين و شادى + دلستان + بلوورا چيان

سەبرى بۇتانى

٢٠٠٨

www.duhokwriters.net

- دیوانیین بوتانی(شین و شادی + دلستان + بلوورا چیان)
- ههلهست: سهبری بوتانی
- ژوهشانیین: ئىكەتىا نفىسىهريىن كورد / دهؤك
- وەشانا ھېمار: ۱۴۸
- بەرگ و دىزايىن: مەسعود خالد گولى
- پورترييىتى بەرگى: ستار عەلى
- چاپا ئىكىن: ۲۰۰۸
- چاپخانا: ھاوار / دهؤك
- ژمارا سپاردىنى: ۳۸۹

شین و شادی

ξ

نیشانک

خوهدهوارین ریزدار، دهما کاک سهربهست زاخوئی ئەڭ دیوان ب
پیتىن كوردى يېن لاتىنى ۱۹۸۸ ئى چاپ كر، هنگى نفيسينا كوردىا
لاتىنى باش فير نه ببۇو، ژ لەو رە چەوتىن نفيسينا وي گەلەك
بۇون. و ل پەھى دىتنا بابى من كو نىزىك ۳۰۰ چەوتىن چاپى تىدە
ھەبۇون. ئىدى ئەز پېشتراستم كو چەوتى د فى چاپا چارى ده نە
مانە؛ بابى من دخوهند و من دنفيسى و ب ئالىكارى و ھەۋكاريا مە
ھەر دويان ھېقىدارم كو چاپا فى جارى ژ يېن دى رىك و پېكتىر ببە.
و پشتى كو بابى من وەغەر كر، من ئەڭ دیوان تەكۈوز كر.

بەشير بۆتانى
ستۆكھۆلم ۱۹۹۶ ئى و ۲۰۰۳ يېن

پیشگوتن

سەبرى بۇتاني

بەغداد ١٩٧٨/٥/١

ئ سالا ١٩٤٤ ئ قە ئەز و شعر بە فرا دېزىن، لى ل سالا ١٩٤٦ ئ قە د زىندانا مۇوسىلى دە زىنا من د گەل فەھاندى دەستىپى دكت... دۆست و هەفالىن من ب خودندا شعران كەيفخوش دبۇون. جار هەبۇو هەر ژ نېيىسىن و هەلگرتنا وان دلگران دبۇون. جار هەبۇو هەر كاغەزەك دەستى من دە دېتىان، درەقاندىن و ب لەز ددراندىن. لى مەرۆف بۇ خودى بىزە، ئەڭ ھۆزان بوبۇون قازىك و بەنىشتى دەفيىن وان، نەمازە ژ بەر سەڭكايى و نەرمىيا وان، ب ساناهى دهاتن ژبەرگەن و ل ناڭ خەلكى بەلاڭ دبۇون، نەمازە ئەم ھۆزانىن كو پەسىنى وەلاتى دىگرن، يان ژى سىياسى بۇونا... جا ژ ترسا، نە ژ خەمسارى و بىيىشە خېرى نە هاتن نېيىساندىن و هەلگرتن، هەر ژ لەو را ژى ھەزىمارا وان تا سالا ١٩٥٢ ئ ٢٥ تا ٣٠ پارچە شەرىئىن كورت بۇون، پەت نە بۇون.

سلۇ: وەى بابۇ... تو دېينى ۋى چەپەلى پىس چاوان دىسان زمانى خۇد درىيەز كر و گۆتنەك ژ سەرى خۇد مەزنەز كر؟ پا سەرى شىيختى باسرەت ئەقى خۇد ل كەلەمەكى بىت، لى ھېيىز مايدى... گەلى جقاتى، هايها... هەر ژ نوها بىزانىن ھەكە سەبڑو ئەم ژى ب خۇد را ل بەلايەكى نە دان، ئەز تىتەكى ژ ۋى دىنيايى نىزانم... كا جى وەرە ژى كورتۇ... .

ته ج نيهته؟ ئەڭچ گۆتن و مۇتنىن چرۇك و بى سەرووبەر تو
دكى؟ بىزە! ھەكە نا، ئەز دى وى ب سەرى تە بىنم كو كەسى نه
بەيىتىه...

ئەرى سۈق سمو، زەلەخا، مەلا عەلى، خالد ھوون نا بىزىنە من ۋى ج
دېلىت؟ كورۇ سەبرۇ، ھى ھى ئىدى پشتى ئىرۇ ئەز تە نە بىنم ھا...
ھەكە نا، ئەز دى لنگى تە بشكىنم... وەي بايپۇۋۇق، تو دېلىت قەى
وى كافرى جەگەرخويىنى تف كرييە دەفى وى... وى رۆزا ھەنى ل
سەر بەربانكا مالا خەللى خەلۇ زېزپا وى دەھات و فىر كر "پىرا
تۆرى و ئەي فەلهك" و برازيكا من نىرگىزا ھەۋندى سىتۇ دگەل وى
سېۋەلەكى كورى ئۆسمانى تەمۆبى كو ناڤى وى ل سەر زمانى منه،
لى ل بىرا من نە ما يە، فيكرا لى ۋە دگەراندىن.

خالد: ڙى گەپە مامى سلو، ھەى خودى ڙ تە رازى، مانى ڙ بانگەپى
گرانتر ب سەر بەلەنگازا مىرۇيى دە نايى... ما ڙ ۋى بىتىر و ويقەنر
ج ھەيە؟ ما حەتا كەنگى؟ نە ئەو ھەزار ب ناڤى وى.
ھەكە نە وەك ب گۆتنا وى با، وى ڙى ئەڭپەرت نە دکر، دە بلا
ئەو ڙى كەلا دلى ھەزار وەك من ۋەرىت، ما نە وەي گەلى جقاتى،
ھوون ج دېلىز؟

سلۇ: ديارە تىشىكى د بەر بارى تەپا ڙى... ها، ھەى ھۆ برازى ھەى
ھۆ، تو يەكى دزانى، ئەز ھەزاران... لى پى نە ئاخىن ھا... بلا
كەس نە زانت، نە مە دىتىه و نە بىياندىه.

زەلەخا: وەيلا كەزىكۈرى ئەزى، جە "وەلا وەلا وەتلا"، ب وى قوران
د مالا مەلا ئەۋدىلەھەمانى ھۆسەرى دە، ۋى سەبرۇكى وى رۆزى
ھەداڭ كانيكا ڙنان ھەندەك تىشت دگۆتن، ل جانى من پر خوش

دهاتن، پاشی دووتشرا رۆزى من ها ژ خوه نه بwoo، من هەو ديت ژ
نشکان فە ئەز د بەر هەفیرى را دبىزىم... ديسان بەرى شەش ھەفت
رۆزان من ديت غەزالا شاھۆكى رەزقان، بنەفسا سیامەند و مەجيىدى
رمۇئى فېكرا سترانا "پیرا ھنافسوتى" قىر كرن، لى پا سترانى تو
سترانى، ژ خوددى باوەر كن نه ژ من ئاگىر پى بەرددان دلى من، ج نه
ما بىو ئەز بگىريم، پاشى ھەر ديسان ب ھەۋرا لاقۇ "ئادارۆكى" قىر
كرن، ئانکو نەورۆزا مە كوردان، ئىيىدى من خوه رانەگرت و ژ كەيغا
من تەشىكا خوه گرت و ل عەردى خىست و خوه د ناڭ كۆمكَا وان وھر
كىر و ب وان را خوه ھلاقيت، پا خوهزى، سەد خوهزى وھ ژى وھك
من زانىيا چەند خوهش و خەمرەقىن بۈون.

مەلا عەلى: پا ب وى قورانى ئەز لى دخوينم، جارەكى ل بەر تاقى
مزگەفتى چىرۆكەك ژ زارۆكان را دگۇت، ھەميان خوه مت و بىدەنگ
كرن، تە دگۇت سۆق نە ل جقاتا شىيخى نه، ئەز د ژۇور ۋە بۈوم
گوهى من ما ل سەر پەنجەرۆكى حەتا چىرۆكا خوه ھەو كر.

سلىو: دە بىزە كا ج گۆت؟ وى شەكىرى ژى ژ مە را بشكىنە.

مەلا عەلى:- ئەو دگۇت يا كو كەسى نە دىتىيە و نە بەيىستىيە، باوەر
كە ئەز گەمامە فى ئەمرى ھېشتا من ئەڤنە زانىيە، ئەز نزانىم وھك
وى بىزىم، لى پا ھندەك ل بىرا من مایە... دگۇت "ھەبۈو نە بۈو،
كەس ژ خوددى مەزنەر نە بۈو. نە چىا ژ چىايىن مە خوهشىر ھەنە
و نە زمان ژ زمانى مە شرىنەر ھەنە... زارۆكەكى شەش-ھەفت
سالى ژ كالەكى سەدسالى پرس كر و كۆت:

- ئەرى باپىرۇ، تو نابىزى من ئازادى ج يە و ئاشتى ئانکو ج؟

کالی دنیادیتی چاھین خوه نوqاندن و هزرهک بر و يهك ئانى، پاشى سەرى خوه هەزاند و ب دلهكى پر كۆفان بەرسقا وي دا و گوت: قوزلقورت و كەراف بىت، هەكە من ئازادى تام و بىيەن كربت... ژەھرا سەرى كۆرەمار بىت هەكە من ئاشتى دىتىت... لى هەكە تە دەفيت تو تىشتكى ژ فان تىستان بىزلى، ئەز دشىم ل گۆر زانىنا خوه ژ تە را بېز... .

کورکی مه خوه بیّدنهنگ کر و گوهنی وی ل سه ر دهنگی کالو ما
چافی وی ل دهقی وی ما کا دی ج بیژت... کالی مه دیسان چاف
نوغاندن و دهقی خوه فهکر و زمانی خوه بهردا و گوت:
- شرینه، شرینه، شرینه، پرژ وان شه کروکین سوّر، سپی، که ساک،
زهر و خه مری شرینتر و خوه شتره... دوکیلا ناگری رهیا وی چافین
تاری رون دکت.. بیهنا وی پیره میرین و هک من جوان دکت... بایی
ئه فینا وی دژواره، هاو ار ل من پیر و لاوان دهه زینت... مالویرانی د
ریکا وی ده ژ کایی ئه رزانتره کورت کورمانجی دووماهیکا وی خیر و
بیّر و خوهشی یه و تهناهی و سه ر فرازی ل هم ر ده ری به لاف دبن و
ئیدی که س بنده ستیا که سی نا کت...

پیرو ئەف گۆت و راوهستا... کورکى مه پرسەك دى كر و گۆت:

- باشه باپیرو، پا رهنجی وی چاوا یه؟

تیقتیقا که‌نی پیرویی گها چه رخا فله‌کی، کله‌گری د حه‌فکی ده
ئاسی ما و چهند دلوپهک ژ روندکین شین و شادی ژ چافین وی ئین
مه‌لول ب سهر هناروکین رویی وی ئی چه‌رمین و لاواز ده هاتن
خوار و داکه‌تن سهر رهدینا سپی و پیفه نووسان، ته دگوت خونافه
ل سهر خووسادی... .

کورپی بچووک شاش ما ئىدى نه زانى ج بكت و ج بىزت...
پيرەمېرى زمانشىرين بى كو چاڭ و روپۇ خوه ڙ رۇندىكان پاقز بكت،
خوه كەناند و گۆت:

- رەنگى وى ڙ رەنگى كولىكىن گوندى ته نه؛ كەسکە، سۈرە،
سې يە، زەرە و رۆزا گەش راسەرە.. ئاشتى ڙى ئانكۇ تەناھى و كەس
شەرى كەسى ناكت و فاتى دلى عەيشى نا شكىنت و فەرق و جودايى
د ناڤبەرا من و مام عەلى دا نا مىنت... دەمۈكراتى ڙى ھەيە، لى
چىرۆكا وى درىزە، ئەز ھى (٤٠) سال بۇوم كو من ئەف نافى پېرۆز
بەيىستى و حەتا ڦى گافى هىز دېھىزم، لى باوھر بکە باپىر بگۇرى ئەز
تشتەكى ڙى نزانم. لى مرۆڤقىن خودنەفان چېز دزانن كا ج ھەيە و
ج نىنە و كا رەوشادەمۈكراتى ڙى ج يە و چاوا يە. ئانكۇ دى
دەمۈكراتيا راست و پاقز، ڙ يا خوھەر و فازى ناس بىن.. بخوينە دا
تو سەربەست بىزى، مرۆڤقى خودندى دى ب كىر خوه و مللەتى خوه
بىت، لى كەسى نەخودندا و ترال دى بەلا سەرە خوه و خەلکى بېت
و دى ب ساناهى ڙى بىت خاپاندىن، چونكۇ راست و زەران ژىك
نافەقەتىنت... زېرىتى مala نەزانان كاڭ دكت..

کورپى گۆتى:

- ئەرئى زېرىتى فيجا ج يە، باپىرۇ؟

پېرۇ: چىرۆكا وى ڙى درىزە، ئەز ئى ڙ تە را كورت كم... ھەر وەكو
چاوا زېپىفار، زېگۈوز، زېدىنار ھەنە، زېمەلا و زېئەفەندى ڙى
ھەنە، زېھەقال و زېشاعر و گەلهك دى ژىل فان ڙى ھەنە. ھەكە
ئەم فان زەران باش ناس نەكىن و ب خەلکى ڙى نە دن زانىن و
ناسكىن، ما دى چاوا زەران ڙ راستان بىناسن و خوه ڙ وان بپارىزىن؟ ما

ئەگەر گۆرگىسى خەمە و لەزگىنى خەجا سەرمەزى زىنناس بۇونا،
كەنگى ئۇرخان ئەفەندى و مام عەلى دشىان وي زەفيكى زېرىن ز
دەستى وان دەريين و تېتۇ ۋېتۇ بىن؟ ئاخىنەك درېئەز كۈوراتىا
دلى كورىكى دەرهات:

- ئاخ، من نە زانى... ز نوو من زانى، كا ز بۇ ج شاھۆكى جانكۇ و
پىسامى من خەلۆيى خوه كىرن گۆرى وان نافىن پىرۇز و كا بۇ ج
نافى من ئازادە.. پا سۆز بىت، ئەز ز بۇ ئازادى، دەمۈكراٽى، ئاشتى و
راستىي بىئىم و راست و زېر ژىيەك بناسىم و "زېق و زېي" ب زېران بىم.
ل سالا ۱۹۵۷ ئى ل زاخوپى دوکاندار بۇوم، ز نوو:

لەزكە بلهزىنە ئەى قەلەم

گەلەك بۇرینە سال و دەم

تەۋ ژىينا تەحل و دەرد و خەم

ل دل دەھنەن سەد كەلەم

دەركە ز دل ژانا سەم

دا فەزىئىم گۈزى رۇستەم

پاشى بەرە بەرە من دەست ب نېھىسینا وان ۲۵- ۳۰ پارچىن ھۆزانان
كىرن كو د نافبەرا ۱۹۴۶ ئى تا ۱۹۵۷ ئى ده هاتن گۇتن، لى نە هاتن
نېھىسین. لى سى پارچا زىدەتىر ل بىرا من نە مابۇون. جا نەچار
بۇوم ز دەھىن بىرادەران وەرگەم. بىنېسىسە هەى بىنېسىسە؛ وان ج گۇت
من نېھىسى، راست نەراتىت، چارە نە بۇو و من باوەر كر. ب فى
ئاوايى تىباھەك نەدىتى، ئەگەر ئەز بىزىم چارىكى وان، تو بىزە پىز، ج
پىيەندى ب منقە نە مابۇون. ئەگەر ئەز بىزىم پەيەك ژ فلان
مالكى، تو بىزە نېقى وي. ڦېل ڦى گىڭىزەيى ھن مالكىن بىيانى ژى د

ناڭ دە سىس دىكىن و هندەك ژى پاش و پېش بۇون. هندەك بىتام
 بۇون و هندەك خۇەشتەر و نازكىز.. ئەز چەند ھاتمىٌ من تىشتكەن
 تىشتكى دەرنەكىر و وەك بەرى لى نە ھاتقە. نەچار بۇوم كو ھانا
 خۇە بگەھىينم رەحىمەتى مەلا ئەنورى مايى، خۇەند و گۇت:
 - خۇە پېقەن بەس بۇەستىنە، خۇەزى ھەر وەك خۇە ماپان.
 پاشى قەلەم گرت و ئەڭ رىست ل سەر رووبەلى ۱۸۴ ئى نېمىسى:
 - "پاشەرۆزەكەش ل پېش خودانى ۋان شعران دىارە".
 من ب شىرەتا سەيدايى ھىئا و نەمر كر و من شىا وى دەستنفىسا ب
 تىپىن لاتىنى كو ئەو ھەموو ھۆزانىن ژ سالا ۱۹۴۶ ئى تا ۱۹۷۳ ئى تىيدە
 بۇون، وەك بىبۇوكا چاقى خۇە بىارىزىم. لى پاشى نە مخابن ژ كىيس
 چوو دگەل وى وەست و زەحىمەت و پۇوتەپىكىرنى. بىگومان ئەز د
 خەما وى دە نە كەتم؛ گولა ئەفينا من چىرمى، كەلها ئەفينا من
 تەپسى، ۋېچىن ئەج يە؟ ھش و بىر ۋى دېيىن، لى ھەچىكە دلى ژار
 و ئەفىندارە، ژ دۆزا خۇە قەت نا يى خوارى و ل پەھى ۋى پېغانى نا
 چت... باشه، پا ئەگەر دەستنفىسا (شىن و شادى) نە مابت، پا گەلۇ
 ھۆزانىن ۋى دىوانوڭى ژ كwoo ھاتن؟ ژىل چەند پارچەيەكى كو ل
 سالا ۱۹۷۵ ئى من نېمىسىن، ئىن دى ھەموو ب سايا سەرین شاگىد و
 سوختىن كوردان ل دەرفەيى وەلاتى كو د ناۋبەرا سالا ۱۹۶۲ ئى تا
 ۱۹۷۳ ئى جارجار پارچەيەك كىيمىت بىتىر، ژ دەستنفىسى فەدگوهاستن و
 د گەل خۇە دېرن، ب ۋى كارى وان تىباھەك ژى ھات پاراستن و ژ
 باھۆزا رەش فەرەست. لى پشى كو من زەحىمەتكەن مەزن پېقە دىت،
 حەتا ۋى دووماھىيى ژى ھەر دشاندىن، بىگومان بىتىر و چىتى وان
 ھىز مانە. هندەك نە بەردەستن، هندەك ژى ب كىر نەنا ھىن، لى

ئەگەر ھات، ھنگى كۆمکرن و چاپکرن ساناهى يە... جا حەتا ھنگى ئەف تباب پىشىكىشە كو بىگومان ھندەك ژى نە ب دلى من، نەمازە ئەويىن ئەفيينداريا لاوينىي كو بەرى ٢٠ سالان ھاتن دانان. لى ھەما چاوا بن، باشن و هيقيدارم نە كەقىمە بەر گلى و گازىدان. بلا خوهندەقان بزانن كو ھەر ئەف ژ من ھات و بەس.. جارنا من ژ خوه دېرسى:

- گەلۇ ئەف ھۆزانۇك دھىزىن كو مروقەك وەك من شەپرژە و سەر و دلشكەستى، دەستكورت و هنافسۇتى، خوه پىقە بودىتىنت و دراڤى خوه لى بىمەزىيخت؟

بەرسىف ل نك خوهندەقانانە، جا ئەگەر ئەرى، ئەگەر نا. لى ئەز دېيىزم ھەكە مروقە برسى دېت، نەمازە كەسى دەستكورت و بەلەنگاز پارىيەك نانى رەق و ترسى ژى ب دەست بکەفت، ژى نا بۆرت و ھەر د جە دە دخوت. ھەما وان ژى ب وى ھزرى بىيىن. لى ھەر كەسى كەيىف پى نە يى و ھەست و ھزرىن وى پى نە بىزىن، بلا ژ قەنجىا خوه بىرىنت و باقىيەت چۈل و چىا و ل بەر بەفر و بارانى بەھەشىن و بن ئاخ بىن؛ وى ئاغا كو بىيەنا سىنگ و بەر و بەدەنى دايىكا من و گولبەھارى ژى تى و بىن كىمييا بۇ گول و گىا، گول و گىايى وەلاتى مە يى شىريين و ئەو ھەموو كەن، گىرى و گلى و گازىن دەفل رەھىين داران بىن.

بۇ ج ئەف دىيان ژ پەسن و نافى گولبەھارى پەرە؟ من گولبەھار ب چاڭ نە دىتىيە، لى ژ مىئە كو ژ دوور فە من ناس كر، ناسىنەك باش. نېيسارىيەن من نە كو ھەما ژ پەسنى وى داگرتى نە و بەس، بەلكو من ھۆزان ژى، ژ زارى وى ۋەھىيىنانە و ھەم ل سەر وى و ھونەرى وى

ژی نفیسینه. هەر پارچا تو دخوینى بېھنا گولى ژى تى، گولا
 ھونەرمەند پەنجهرا منه، ئەز گەشاتى و سپەھىتىا ھەمۇو دۆل و
 نزار و چىايىن كوردىستان رەنگىن تىرا دېيىم. بىستانەكە خەملدار و
 خەملاندى يە، ھەمۇو رەنگ و توخم و تەخلیقى گول و
 گولچىچەكىن وەلاتى كوردان تىيدە دېيىم و بىئەن دكم. گولى گولا
 ھونەرى يە، لى گەلەك مخابن كو ژ بىكەسى ھەر وەك خوه ما.
 چونكول گۇر فى ھىۋابۇونا كو ئەز تىيدە دېيىم، نە ھات
 پەروردەتكىن. تبابەك بابەتىن بەركەتى ژ فۇلكلۇرا كوردى ب
 رەزالەت من پەيدا كر و تبابەك ژى من نفيسى و ئەز ل ھىفيما ھاتنا
 دەلىشەكى بۈوم كو وان بابەتان ھىدى ھىدى وەك بەخچەۋانەكى
 شارەزا د بەخچى ھونەرى گولبەھارى د بچىنەم، لى ج بكم؟ نە ئە و
 دەلىقا زىرىن ھات و نە ئە و بابەت مان و بەخچى ھونەرى گولا مە
 ھەر وەك خوه ما و ما. پاشى بەختى ۋازى دەلىشەك رەش و نەپېرۆز
 ئىنا و ئەز گەھاندىمى. گولا ئەۋىينا من و گولبەھارى ئە و روشن،
 خەمل و پەرگالا بەرى نە مابۇو، من گرت و ل سەر دەرد و خەمان
 ۋەزەلاند... دلېھەرى ب دەنگى مەلۇول، ب وان چاۋىن رەشبەلەك،
 بەرى خوه دا من و گۆت:

ئەى ترالى دەلىشكۈز
 كى ئەف دەستى بىيانى
 ل سەر سىنگى من دانى
 سكت، ژ من دوور كەڤە

بمره ئان ڙی سه رکه ڻه
ئه ڻه ده ده ز دهسته ته بيو
ئه ڻه تهخت نه تهختي مه بيو
بيڙه من کاني ئهو تهخت؟
چهندى ساله من دخوهست!!
تا نه ئيني وي بهختي
تا نه راگي في دهستي
نا بم بوروکا سه ربه هستي
نا بم بوروکا سه ربه هستي

من گوت: گولي گوه نه دي، دو وفني دنيايي دريڙه... لى لى چوو، لو
لو مايه، ئه هى ستيرا گه شا ئاسمانى شين و شاديا ئه فينداري سه
نه چه ماندي.

دلو ژارو

بیم گۆزى جىئى ئەولى
نە جارهەك لى ھەزار جارى
تىلسما سەر دەقى منه
رۇناھيا ژینا تارى
رېل و كاشە ئەقىندا وي
ب نەينووکا ئەز دكىلەم
ژ مىز قە من قە كۈلايدە
حەتا دەرمە وي نا ھېلىم
ژانا ئەقىندا تە گولى
چەندى بىزىم نا بى گوتىن
دىنالىنەم شەق و رۆزى
دل و ھنادىل من سوتىن
شىن و شادى دكىن جەنگى
پەريشانم د بەيىن دا
دل، ژارو، ئەقىندارو
گول مېغانە د خۇونى دا
كەن و گرى نە ھېلىنە
شەق و رۆز و دەم و سالە
د گەل مەيە سالى جارهەك
تو خودى دلو ئەف حالە؟

ئەقىنا پىرۆز

بەكۆ رابۇو ژەحر تىّ كر	مەمىّ رەبەن ئەقىندار بۇو
د زىندانا جىرى كر	ب كىنا رەش قەكۈلا بۇو
پېرۆزىيا ئەقىنى كر	وى نە د زانى ب قى كارى
پىتە ڙ مەم و زىنە كر	من و دلېھر د قى رى دا
خەملا رەقى قەھر چى كر	شەكىلىقى، مە نا خىقى
گەلۇ دلېھر، ئەقە كى كر؟	بەرامبەر تە گۈنەھكارم
تىزاب و خوى ل بىرىنى كر	ئاگر بەردا ھنافى من
نە مە دىيت و نە مە ڙى كر	بەرى دارا ئەقىنا مە
پېرى ئەقىن شەكىرىلى كر	ڙ نۇو دىسان ب دەوارى
ئەقە دىسا مە دەستپى كر	ھەزار تې كەن بلا رابىن
وى خوه گۇرى شرىين كر	بۇتانى گەر نەپەندى بۇو

ل بەر دەنگى دەھوٽا كورد

قى جارى ژى ژ من بىن
ناقى رەقى كىن سەردار
ل سەر كاڭلى ئەقىنامىن
ھەزار كوندوڭ كىن سەردار
رۆزا دەبەنگ و لەوچانە
ب تە شادىن وە كو ھەر جار
ژ لەو دىلەر دىالم ئەز
ب قى دەنگى مەلۇول و ژار
ژ فەرھەنگا دلى خەمگىن
بلند دېن قىر و ھەوار
ج گازىند و گلى و ماچن؟
ژ تە د بارن گولا نازدار
ب يېنن ئەو، ژ مە نا چىن
جەرگ و ھنافل من ھات خوار
دخوم سووندى نە راوهەستم
ھەتال تە نە كم بەهار
تە ب خەملىنىم جوانا جوانان
بىدەرىيىنم ژانا كەقنا
ل بەر دەنگى دەھوٽا كورد
خوه ھلاقىش پالە و جۆپيار

نېر و مى بن، وەکو ئىك بن
دەم و گافى، ھەممۇ ھشىار
پەزىن زېرىن بىارىزنى
ب خەباتا تۈۋەر و دەوار
ب خوين و خويدانى ئەوان
خېر و خوهشى رۆزى ھەزار
ب دلشاىدى بىن دىلان
ديسا ل ناڭ گوند و بازار
ل رۆزىن جەژن و سەرسالان
بىھەملەن سووک و بازار

گولبهار و میشا هنگئینى

گولبهار:

کا ئەو هنگئینى جارا
د ناڭ وان تەخت و دارا
وەرە میشى دەرۋىشى
زىرەك زەممەتكىشى
لېقا من ئا لىلۇزى
بۇ تە جەزىنەپېرۋىزى
ل شۇونا گول و گۈزارا
من بىمۇھ وەك يارا
ئەقىنى خوھش ئەقىنى
خويىنى بکە هنگئينى
ژ قى خوبىنا پەر پاقۇز
تىرى ئاواز و لافۇز
ئاوازى ژىينا راستى
ھەمى ئەقىن و ئاشتى
بکە ھنگەف بۇ مالا
بۇ جوتىيار و بۇ پالا
بۇ شاهىن و رەوشەنى
بۇ يۈنان و گۈلشەنى

بُو ههـر كـهـسـي زـكـيرـسـي
ژـ بـيـكـهـسـي چـرـمـسـي
ژـ نـيـزا گـهـرـ ژـ دـهـرـدا
لـ هـمـمـوـ وـارـ وـ عـهـرـدا
وهـرهـ مـيـشـي گـولـمـزـي
پـيرـوـزـهـ وـارـيـ توـ ژـيـ
بهـهـشـتـاـ بـيرـ وـ چـاقـهـ
گـولـ وـ بلـلـ دـ نـاـفـهـ

مـيـشـ:

ئـهـفـ چـ پـهـسـنـ وـ دـيـرـوـكـنـ
چـ گـوـتـنـ وـ چـيـرـوـكـنـ
قـهـتـ هـهـوـ نـاـ بـنـ گـوـتـهـ گـوـتـ
گـولـيـ تـهـ جـهـرـگـ لـ منـ سـوـتـ
چـيـرـوـكـ وـ چـيـقـانـوـكـاـ
قـهـهـيـنـهـ بـوـ زـارـوـكـاـ
ئـهـفـهـ بـوـ تـهـ سـهـدـ گـرـوـقـ
هـهـمـيـ نـيـشـانـ وـ درـوـقـ
هـرـچـاـ شـانـهـ نـهـ هـيـلـانـ
ئـهـزـيـ لـ چـوـلـ وـ بـيـلـانـ
هـنـتـقـيـيـنـيـ مـنـ كـهـرـفـتنـ
شـلـخـ وـ شـانـهـ هـمـرـفـتنـ

هـرـچـى پـىـسى دـهـقـىـنـى
مـن دـگـوتـى ئـهـزـبـهـنـى
تـقـنـقـا مـيـشـ و گـولـا
ژـهـمـوـو رـهـخـ و مـلاـ
هـنـكـفـ رـژـا سـهـرـ خـوـينـى
رـهـبـى كـافـرـ نـهـ بـيـنـى
دـيـسـانـى مـهـ دـهـسـتـپـىـ كـرـ
هـنـكـفـ شـرـىـنـ مـهـ چـىـ كـرـ
مـيـشـيـنـ مـهـ وـىـ دـلـفـلـقـنـ
بـ دـلـگـهـرـمـىـ دـتـقـنـقـنـ
دـ مـژـنـ شـيرـاـقاـ گـولـا
لـ بـهـرـ ئـاـواـزـيـنـ بـلـبـلاـ
هـهـماـ كـوـ مـهـ كـرـ تـقـنـقـ
بـخـونـ هـهـرـ بـخـونـ هـنـكـفـ
كـارـ دـكـمـ بـوـ مـرـوـقـاـ
گـوهـ نـاـ دـمـ هـرجـ وـ هـوـقـاـ
گـوـتـنـاـ تـهـ ژـ دـلـهـ
لـيـقاـ تـهـ يـاـ بـلـبـلـهـ
لـيـقاـ تـهـ ئـهـزـ نـاـ مـثـمـ
بـلـبـلـىـ تـهـ نـاـ كـوـزـمـ
هـهـرـهـ گـولـىـ دـهـلـالـىـ
وـهـرـهـقـهـ سـهـرـىـ سـالـىـ

گەل ھۆگر و ھەقلان

دیارى بخون نە ب تالان

خەلاتە، خوھش خەلاتە

خىر و خوھشىيا وەلاتە

بۇ وان زاروکىن ساقا

بۇ خوارنا بۈوك و زاقا

د گەل ماج و سلاقا

خوھدى مالا تە ئاقا

دبن گوئی ته گولنازی

ئەگەر بىرم دىسان رايم
ژ دىدارا ته تىرى نا بىم
ئەگەر ژىنى، ئەگەر ژانى
تو خوهشىيا دل و جانى
وھك من گەلهك نەپەندى بۇون
کورپەباب و ئەفەندى بۇون
ئاگىر بارى ل ئەقىندراران
چ هات سەرى بىرىندىراران
دىتن گەلهك تەنگ و تارى
ژ رىچا ته نە بۇون ۋارى
كى دىتىيە، ئان زانىيە
مالخوى مالى بىيانىيە
خەملا رەقى بۆرى نە ما
كا سەيران و كەيف و سەما
نە دوورن ئەو ژ داخوازى
دبن گوئى ته گولنازى

گولبهار و بلبل

گولبهار:

بلبلو هونه رمه ندو
بېزنجىر و بېقەيدو
كاجى بلوولى بىنه
خەمىن مە پى بىرەقىنە
گولا چىا يىْ شرىينم
بلبل ئەز دلبرىنم
هاتم چيا بىيىنم
نارىنكا بۇ بخوينم
راسەر جو و جۆبارا
ل ۋان دۆل و نزارا
گازى بكم ھەي ھاوار
گەنگى بىتن ئە و بەار
خوه ھلاقىيۇم وەك جارا
ل ناڭ گول و گولزارا
بلبلو بلوولقانو
دەنگخوھش و دلکۈقانو
ئاوازىن تە "ياسىن" ن
رۇندكىن مە دبارىنن
بەس بخوينه "ياسىن" ئى
وەرە قىر كە نارىنى

بلبل:

گولی به سه خەمگىن
مۇزگىن سەد مۇزگىن
دېسە دى بىتن بەhar
د گەل لاوی نە دىار
خەمان ژ دل دەرىنەن
خوھش بەhar بېبىن
ھوورك -ھوورك دى لىتىن
لېس و ھېلىنا چى كىن
ل ناۋ دار و بەرلا
ھنگى تو بۇوك، ئەز زافا
دېسە گولى ھەئى نارى
بەر سېيھەرا قى دارى
قىڭدا قىئر كىن نارىنكا
ئەز نا خوينم ياسىنكا

* چىايى شرين: ئەف چىا ل دەڤەرا بارزان دەكەفە.

سترانا گولبهارى

کورکو دينو ته نگى کورتن، ئەز ب گۇرى
ها ها، تە دى وەكە خەونەكە گران بۇرى
کورکو دينو خەوكا من تى تو ناھىلى
چاوا دچى وەلاتى غەربىبىن و من دەھىلى

چەتو لاو شەرمى بکە ژ ناقى من
ژ وي خوينا تىنە خوارى ژ چاقى من
شرينى بەر دلى منو، خوه بکە ئەورەك رەش و تارى
ھوورك - ھوورك ببارىنە سەر قى وارى، ل قى ئاقارى

لۇ لۇ گدى وەرە تو مالخوى بە، ئەز كابانى
ئالا ئەقىنېنى ديسا ھلدە سەر قى سەرى، ل سەر وي بانى
دەلائى دلى منو، چەندى بىزىم ھىز و ويقەيد
وەرە وەرە، شەقل و ھىلا تە پىقەيد

گدى لۇلۇ، تو خوهشمىرى منى، ئەز دىلبىرا تە مە
وەرە ب شىخادى، كەسک و سۆر و زەرا تە مە
خوهشى و تەناھىي بىنە ديسا بۇ قى مالى
ب دەرزىكا من سىويكى بخەملىنە رەنگى ئالى

چه تو لاو، ئەز وەلاتم، ئەز وەلاتم
لۇ لۇ گدى، ھەر نووژەنم، تىھ و گانم
ل زۆزانى ئەقىنا دلا، بلا ھەلبىن ھەزار چرا
د گۇقەندى من و تە دە، خوھ ھلائىش باب و برا

چه تو لاو، تو خوھ شمېرەك، ئاشتىخوازى
لى كو نەبۇو، ب خويىنى ژى من دخوازى

هەر ئەرى مە

دلبەرا يار ژى بىانى
كانيكا دەرد و زيانى
هەر ئەرى مە، هەر ئەرى
ھەقالى دۆست و يارا مە
ھەر ئەقىندارى جارا مە
ھەر ئەرى مە، ھەر ئەرى
ژارم گەل ژارا ژيا مە
خەتىرا سەرى چىا مە
ھەر ئەرى مە، ھەر ئەرى
رېقىتم، سەرنەچەماندى
چىرۇكاكى ژىنى قەهاندى
ھەر ئەرى مە، ھەر ئەرى
قى دەرى، گەر وي دەرى مە
با و باھۆزى وەك بەرى مە
ھەر ئەرى مە، ھەر ئەرى
وېرەك و زىرەك ھەر دەمى
ئەز نە ئەوم، يى دەمدەمى
ھەر ئەرى مە، ھەر ئەرى

سەيداين رەوشى رەقى مە
پەپۈكى نېقى شەقى مە
ھەر ئەرى مە، ھەر ئەرى
ھەر ژارم، ژاري ژاري مە
گرتىي داقا يارى مە
ھەر ئەرى مە، ھەر ئەرى
ھەر ئەرى مە، وەك بەرى
ھەر ئەرى مە، وەك بەرى
ھەر ئەرى مە، وەك بەرى

مه گوت به لکوو

پرسیار ژ من کر و گوت
بوچ ههر ده م دنالی
م گۇ دلېھر تو زانى
من ده ست و پى د داڭا

تىرا كەقانى تە بۇو
بەردام چۈل و بەيارا
شەق تا سەھەر دنالى
من ئاخ و ئۆخ ژ هنافا

دنالىم ئەز شەق و رۆز
وهكى بليل ژ بۇ گول
ئىش و ئەلەم ھەزارن
ل من ڙانا زرافە

ئەقىنا تە شەپالى
كرم مەمى زىندانى
تو خەيالا دلى من
ل ھەممۇ دەم و گافا

مه گۆت بەلكوو بەرھەق بن
سمبىل و جۇتى سېقىا
بکىن كەيف و جەفاتى
وهكى دو بەرخىن ساڭا

گۆددەرويىشۇ بەس بناڭ
ژ وى دلى خۇه يى كۈل
يادىغىارم ژ بۆ تە
ب رەتى بۈوك و زاقا

★ نىشانىك؛ من ئەپارچە ژ دەقى مەلا مەحموود دېرىشەوى وەرگرت، لى
مخابىن كىيماسى كەتى و ب من نە هات راستىرن.

میر و قهله‌سنه میر

ئى دل ژ دل دايە زىن
ئى دايە سەر شۇپا دروست
ھەر دەم ل پەي دۆزا خەمەيە
ئەقىندارى حەقى رەوا
ژىن و مەن تىدە يەكە
وى رى قە كر بۆ زاكى نوو
وان زەقىيا ئاقىس بكت
پاشەرۋەزەك تىر و تەنا
ئى نە دىتى خەملا رەقى
كەسى قەما، خىر تى نە ما
كۈل و كۆفان مان ل دلى

باوهەر نە كە، ئەو وەستىيا
باوهەر نە كە ئەو ترسىيا
تا سەركەقى، يان ژىر پىيا
سەر ژى بچەت قىر و سىيا
حەقپەرىيىسە لەو كو ۋىيا
دا خوھش بكت چۈل و چىا
ب بەزى قان زكىرسىيا
بۆ رېنجىبەرا و بۆ گۈندىيا
ما چرمىسى، وى نە شىيا
قهله‌سنه ميرە ئەو بزدىيا
نە ئەو مەر و نە زاكى ژىيا

ھەر ئەقىندارى جاراىم

كوشتم سەرا پېرەقۇڭا
پلېلۈك و نېشتوڭا

ئاخ فلمى سەير و سىنهما
تە ناڭ و نىشان ڙى نە ما
ئەي فنجانا رەق و راقى
شەربەتا خوين و خوناقى

سۆز بىت ئىدى رەش نە پوشىم
فنجانا قەھرى نە نوشىم
نە ژ ۋان و نە ژ ۋانا
ئەز نە كېشىم دەرد و ژانا

خوه بكم ھاقھىنى ژىنە
بدرېنم زكى كىنە
ھەر ئەقىندارى جارا بىم
برىنا جەرگى ڇارا بىم

ئەزم يارى گولبەارى
ديسانى وەك ھەممۇ جارى
كانىكا ئاڭا خەباتى
ديسا بەردم سەر وى لاتى

ئەز و داپېرۋشك

ج خوھش كار بۇو ئەوا تە كر
بۇ مەممەد و ئەبابەكر
ب وى تەقنا تە راچاندى
داڭداڭل شىكەفتى ئالاندى
ھەزار كىندار پ خاپاندى
پىرۆزه يى تو باناندى
دە بۇ من ژى كارەك بکە
ژ سەد جارا جارەك بکە
ئەقىرۇ ئەز ژى دەربەرم
ھەفالبەندى پىغەمبەرم
حەتا كەنگى ھېقىدار بىم
دەم و گاقى كلىلىدار بىم
قى دىيوي ئەز كرم دەرى
جودا كرم ژ دلبەرى
بەرخ بۇوم ژ بەر ماكى كرم
يار بۇوم گۆرى فاتى كرم
ئەز پىر كرم دەرد و خەما
دل كۈزىرى سەبر نەما
نە ھىلا ئەز بىم زانا
كرم ماكا ئىش و ژانا

پیره‌پندی خووهش هاندھری
تەقىي قەدە ل وى ناقبەرى
تەقنا سې گش تەنتەنە
ب وان لهپىن ھوور مەنگەنە
باش قەھىنە وان هيزارا
رەنگى خوناڭ و خووسارا
تەقنا زىفىن پى راچىنە
شەھى زىرىن پىدا بىنە
چاقان ل دىيو تارى بکە
رېچان ل بەر قارى بکە
دەر بىت بىرینا سىنگى من
سەرى چەپەل ژىر لىتى من
ھنگى قىجا زەركەش بکە
دلى مەلۇول پى گەش بکە
بۇ گولا من كەشكەش بکە
بلبان پى سەرخووهش بکە
گولا منه شەنگەزى نە
من دل سەرە، وى ل سەر منه

فەلەك ٥٥ سىتىھ

مېر و ژن
جوان و مەزىن
ھەر دېيىن
ئاچ ئاچ فەلەك
زالم فەلەك
خاین فەلەك
فەلەكما ج؟
سەتەما ج؟
ھەشا ج؟
فەلەك نا كت
فەلەك نا دت
نه بۇو و نا بت
فەلەك زەمانە
بى ۋەمانە
زەمان دەستە
كىرن شەرتە
بارى مەيە
كارى مەيە
ب دەستى مە
تى بەختى مە

هش سەرەوەرە
كىرن گەۋەھەرە
فەلەك نىنە
كىرن ژىنە
ژىن سەتەورە
دەم و دەورە
تو پاقۇز كە
تو ئاۋەس كە
دا كۈ بىزى
ژ تە بىزى
بۇ مە بىزى
فەلەك ئەقە
ژى نە رەقە

نەورۆز جەڙنا کوردا يه

گوندئى مایى ١٩٦١

مە نەورۆزە ل بن داران
جەڙنا مە دۆست و ياران
نەورۆز جەڙنا کوردا يه
نەورۆز جەڙنا ژينى
مهمى گھايە زينى
نەورۆز جەڙنا کوردا يه
جهنگيز د گەل عەيشى يه
سمکۆ د گەل خفши يه
نەورۆز جەڙنا کوردا يه
كەسەك ل مال نا مينى
رابە گولى دا بچينى
نەورۆز جەڙنا کوردا يه
زوڙاني بان كر لهزگين
سينهمى گوته گورگين
نەورۆز جەڙنا کوردا يه
لاوبن بهردا پيرۇزى
سلۇ ھات جەم ليلۈزى
نەورۆز جەڙنا کوردا يه

هۆگر ل سەر دارى يه
ل تەنسىتا يارى يه
نەورۆز جەڙنا كوردا يه
مەمۇ چوو جەم گولشەنى
گازى بىن رەوشەنى
نەورۆز جەڙنا كوردا يه
شاھين د گەل شىلانى
ئەو ژى هاتن دىلانى
نەورۆز جەڙنا كوردا يه
فاتم گولا ھەميانه
ژ بۆ قى دلى سەميانه
نەورۆز جەڙنا كوردا يه
هن گولن، هن ببلن
گول و ببل يەك دلن
نەورۆز جەڙنا كوردا يه
رابن گەلى ھەقالان
ئىفارە چاخى مالان
نەورۆز جەڙنا كوردا يه

كازندهك ژ دلبهرى

تە رىچا من نە زانى
تە چ ب سەرى خۇو ئانى؟
رەشپەردەيەك تە ھلانى
ل سەر سىنگى من دانى

لەورا قەلەنگارانم
مەيدانا دەرد و ۋازىم
بى گۈقەند و دىلانم
ھەر دەم ل ژىزىر پىلانم
ئامانجا دلىپىسانم...

* نېشانىك: ودك ئەز دざانم كۆ ئەڭ ھەلبەست درىز بۇو، لى بابى من وندا
كىر. ئىيىدى خىزىئىن كۆ ھاتن بىرا وى تەنى ئەڭ بۇون.

جۆتیار و زەقى

مووسى ١٩٥٧

زەقىكى ئەز نە گىزىم
تە ژ بىرا خوه باقىزىم
بزانه ئەز چ دېيىزىم
كول و دەرداڭ قەدرىزىم
سەر و بن ژان و ئىشىم
ھەو قى ژانى قەدكىشىم
ھەكە تە نە پارىزىم
بزانه ئەز نە مىرم
زەقىكى بۇ تە دېيىزىم
نا ترسىم ئەز دوپىرم
مىرم تىرا خوه فيرم
خوھدانى تەقىر و بىرم
جۆتىاري دەستقللىرىم
نەقىي كاوهى دلىرم
سوز بىت، يان تە بکىلىم
ژ بۇ زۇردار نەھەلىم
سەرى چەپەل قەھەيرىم
ناڭ ئاخا تە قەشىزىم

یان خوینا خوه بريز
هنتكى پتر دهيزم
سەربەست و شاد و تىرم
شەھىدى خاكى زىرم
ل جەم ملەت ب رىزم
ل جەم ملەت ب رىزم ...

قیانا مله‌تی من

مووسل ۱۹۵۸ ئى

قیانی حهق دیار كر
ب خهباتا سور و سهخت
چاخى ستهم رابورى
ویران دبن تاج و تهخت
کوشكا قرال تهپسى
لى وهرگەرا تهخت و بهخت
گەر بقین و گەر نە قین
لەز و دەرنگ تىئن وەخت
ژدل ئەگەر ببن يەك
کورد و عەرەب دەست ب دەست
زىر سىبەرا وە كەھقى
ئاقا دبن چيا و دەشت
تىيده بزىن وەك برا
قىيڭىرا ئازاد و سەربەست
وەلاتى خوهش و شرين
دى بېت باخ و بەھەشت

* نىشاناتك: قیانی حهق دیار كر: (قیانی ماف دیار كر) زى ئەنالىي بابى
من فە هات نېھىسىن.

يارا نازه‌نین

ئامېدى ۱۹۶۴ ئى

تو يى بەھشتا رەنگىن
گۈل و رىپان و نەسرىن
تو يى ژان و تو يى ژين
دلبەر، تو يى، تو يى زين
ئەزم مەمى دلبىرىن
بەختىھەش ئەزم سەر زەمەن
تو يى باخى سۆز ژ خوين
تەق رۆندەك و دەرد و شىن
گەلەك ئەنۇھەر و گۆرگىن
شىن و شاھىن لەزگىن
ب ژينا بەا تو كېرىن
قەلەن دان و تىپەرىن
ئەون شەھىدىن ئەقىن
بۇ تە يارا نازه‌نین
ژ يەزدان را ئافەرىن
كەرم پېرى خەمچەقىن
ھەشتم مەلۇول و خەمگىن
ھېشتنى ژقانى مزگىن

قەلەنی گران

مووسىل ۱۹۵۶ ئى

رووبارى خاپ و پىلان
ھەر ژى دېت خوين و زىر
زىر ستهما بى پىغان
سېۋى دىن قىرەقىر
بى دەرمان و جل و نان
رۇزەك برسى، يەك نىقتىر
برىنا دەردى گران
ھەمۇو كىن شۇرەشىڭىر
ئاگرى قىنا سەربەستى
كەتىيە دلى ژىن و مىر
يان ئازادى، يان مرن
دەنیا بۇويا خەباتكىر
ژ بۇ قەلەنی ئازادى
ھەر دېيت خوين و زىر
كاروان دېت بەر ب ژور
فەناگەرى بەر ب زىر
پىشدا دېت گاڭ ب گاڭ
ل پەى رىناسىن دىز

تەنگاڭ بۇويە كۆلەدار

پىرىز لاواز و نەویر

شەنگەدارا وى رزى

رووفقى ئىدى نا بت شىر

بھارا وھلاتی هن

ھررۇر، نەورۇزا ۱۹۶۲ ئى

باھۆز و باگھر و باران
نە مان، چوون و وھلات بھردان
بەفرا سپى رەوشىا جوان
ل سەر سەرىن چيا ھيّلان
نە ما ئىدې مۇز و مۇران
ب شىن و گىرى رەقى زستان
گەش بىشكەنى رەنگى جىهان
خۇەش خەملىن مىرگ و زۆزان
ب نېرگۈز و گول و رىيغان
دەما رەنگىن جەڭنا زەمان
ل ھەر جەپ كەيف و سەيغان
چىا و سوولاق، باخ و بستان
مینا بەھشتىن بى گومان
بانگ و ئاوازىن بلبلان
ھش نا ھيّلان بۇ سۆرگولان
ئەق نېر و مىز ھەموو رەنگان
ب دلشادى دكىن دىللان
نەمازە نەورۇز و نىسان
ھەى عافھەرين ژ بۇ يەزدان
ھەر ئاڭا بت جەپ كوردان

شغان

بامه‌رنى ۱۹۶۵ ئى

تىيم و دېم دەشت و شاخ
دەرباز دەم دەم و چاخ
بەر سىبەر و ھەتافا
سەر نەھەل و بەراقا
جار نزار و جار پەسار
مېرىگ و چىمەن ئاقىن سار
بلبل و كەو دخوينىن
خەمان ژ دل درەقىنەن
پەزى خۇھ لى دېچىرىنىم
بەرخ و كارا دەمىزىنىم
سەبى من تم ھشىيارە
نەيارى گورگى هارە
نېرىي كەفەر پىشەنگە
زەنگل ب قىر و دەنگە
كۆپەزى من دبۈرى
ئەز پەف دەم بلوورى
پەزى خۇھ پى دېقىنىم
خەمەن خۇھ پى درەقىنىم

ئەق كاري من خەباتە
ز بۇ من و وەلانە
ئەز پاڭ و چاڭ و باشم
ھەر دەم دلخوھىش و ھاشم
دۆستا من پر دەلالە
خوھىش ھۆگر و ھەقالە
گافا كو تى يېرىي
ئەز دېھزىم پىشىي
ب لەز دېم دېيىن
دەس گەردەنلى وەرتىنە
درامووسىم دەق و لېقا
ژى دەستىنەم دو سېقا
شەقان ھەموو دلىاكن
بۇ مېغانە پر چاكن
كۈدا شىرىي بادەيە
شەق و رۇزى ھەيە
ھەر دەم ھەيە نان و شىر
جارجار پىغاز و پەنير
گوند و جىران دزانى
كو شەقان بى زايىن
دەھېتن بى وەستان
دلپاكن بۇ كوردىستان

رۆژین بەفر و باگەری
پەزى خوھ نا کن دەرى

تەق ل مala دمینن

جیرانا باش دیینن

بەختى قاڙى

زاخو ۱۹۵۷ ى

گەلۇ بۇج ئەق ژيان
تەق بۇويه ژان و زيان
كەسى باشه، ل پاشه
ل پىش وى رىل و كاشه
ئاشى وى چەپ دگەرې
فەلەك ژ وى نا گەرې
ھەر قارى يە بەختى وى
تم قالايە دەستى وى
ژ ۋى بەختى مە يى رەش
زانىن ل مە بۇويه ھەش
ھەر لاواز و بەلەنگاز
شەق و روْزى خۇهزىخواز
خۇهزى ل سالا پارە
نە دەرمان و نە چارە
ژىر سىبەرا مام قازى
ھەر دەم ھاوار و گازى
ب سەر و چاڭ مەرقە
كارى وى كارى ھۇقە

ژیر ستهم و فهرمانین
پر دهند و بی دهمنانین
ئەقىرو بۇونە سى هەقال
وېران كىن ل مە مال
خوهش هەقالن بەس ب دەق
رۇزى ل مە دكىن شەق
ژير پى كىن مافى مە
وندا دكىن نافى مە
كەيسىپەرىسىن و گەرناسىن
پىسن، خودى نەناسىن
گۈيدانە ل مە چاڭ
ئەم ھىلانە سىست و خاڭ
ھەر ج ھەيە بىن تەق
پر فەيتە بۇ مە ئەق
گەلەك شەرمە ئەم رازى
نەزان و برسى و تازى
بى ھىز و بەند و سازى
رزگار نا بىن ژ قازى
دخوازم ھىشتا بىزىم
كەلا دلى ۋەرىزىم
لى چ ب كم ئەز دىرسىم
نە شىيم پىتە بېرسىم

که چی گولی کا مزگینی

بغداد ۱۹۷۵

گولی جوانی ته ئەز برم
ژ دنیابى ئەز دەركرم
دنالم هاوار و گازى
تو نا بىزى، تو ج دخوازى
نى پالھى بەزنا ته بوم
ل بەر تىهن و بىبنا ته بوم
ئەقينا ته ئالا من بوم
دار و دەقى مala من بوم
سەرى من بوم ھونەر تىدا
فەلهك هات و چەرخەك لىدا
ئەقين فرى، ھونەر كوشتن
دى خەمگىن بۇ ته ھشتن
ھەتا كىزى هاتە رىزى
نەچار بوم ئەز بكم بىزى
ژ مىز قە من قەلەن دابوو
زالىم ھېشتا ته دل دابوو
ئالا ئەقين ھلدا بوم
چاقى رەش بۇ من كل دابوو

د زيندا نا كول و ده ردا
رۇنا هييەك هانە سەردا

تە هييەز دقييا باج و خەلات
چ ب كم دلبه رى من نە هات
هاتم هاتم نە گەھشتم
كەسييە بۈوم ئەز روونشتم

قىيەك هات و هييەز ك دا من
چ تىرىھ ك بۇو تە بەردا من
ئەقىينا تە پر ئالۋۆزە
مژ و مۇران و باھۆزە

ژەحرا سەرى كۆرەمارى
هاتە سەر قى ژىنە تارى
كەرم دەرۋىش ل بەغدايى
چاقەرى مە خەبەر نا يى

هاوير من تەق كول و دەرددە
ئەسىرى خۇ دەممەك بەرددە
دزا نە ھونەرەك مايدە
باھۆز و ئاگر و بايدە

ب قى چەندى ژى رازى مە
بى گازىند و بى گازى مە
ئەگەر دىسما بۇ من قەڭىزى
دى خۇ كۈزم ئەگەر نە ژى

باوهر بکه دلپاقژم

پهسن و ئەقین و لاقژم

خوهزى ببام گول و گىا

وهك رهبهنى چۆل و چيا

ته ئەز كوشتم گولا شرین

دل هەرسى تەۋ بwoo برىن

حەيفە بىرم ب خەمگىنى

كەچى گولى كا مزگىنى؟

رابه سه‌ر خوه ئەزگۇرى

زاخۇ ۱۹۵۷ ئى

ياسا چەوته، رەزىيم ۋازى
چەوت و ۋازى ھەرگىز نازى
راست و چەپ نە وەك ھەقە
چەرخ و ئولا گەردۈون ئەقە
بى ژمار ئۆل و ياسۇن
يەك ژ وان ئولا ماسۇن
ئالۆز كرن ژینا مروق
هار كرن نەزان و هوق
قىيانا روژگاره ئەق
تا كو ما بن روچ و شەق
گەلۇ ئەقە چەند سالە
ژینا مە تۈۋەز و تالە
ئەقەر تو بىربەلاقى
لەورا د بەند و داڭى
راست و دورست بىزە ماست
بەس بلهىزە چەپ و راست
گەر تو ژىر و چەلەنگى
بۇ ج ھۆسا بىدەنگى؟

وېرەك بە قەت نە ترسە
 وەکە مىران بېرسە
 کانى خاڭ و ئائىن مە
 كا نىشان و نائىن مە
 بلند بکە دەنگى خەبات
 گەشتىر بکە رەنگى وەلات
 بىزە مىرم، قەت نا رەقىم
 شارەزا مە، ئەز نا كەقىم
 سەد تف ل من گەر راكەقىم
 ژ دۆزا خوھ گەر داكەقىم
 حەتا كەنگى دلتەنگى
 ما نە بەسە بىددەنگى؟
 خىر و خوهشى رەقاندىن
 جەرگى مە پى حەلاندىن
 دنیايە، پاش و پىشە
 بەر و قازى قەكىشە
 چەنە ئەق نوورى - موورى*
 رابە سەر خوھ ئەز گۆرى
 ۋى گۈلکى سەرمەزىن
 ژان كر دلى مىر و ژن
 كەسى گەبا بەر دەرى
 ب لەز دېت سەرسەرى

کەر و گۈلک بلندن
يا مە گلى و گازىدىن

خوھ ژ رى قارى نەكە
چاقى خوھ تاري نەكە
خوبىنى بده عەردى خوھ
دەرمان بىكە دەردى خوھ

ئازادىي بىتىنە
ئان ژى بىرە، نەمىنە
مادەم ئازادى نىنە
مەرن ژ بۇ تە ژىنە

* نېشانىڭ: نوورى: ئەز تەخمىن دكم كۆ مەبەستا بايى من يخوه نوورى
سەعىدە يى كۆ د وى دەمى دە سەرەكۈزۈرى ئىراقى بۇو.

چاہئے نیزم

ژ ئەقینا تە بwoo دلبهر
گەهام چۈلا واوه يلايى
كول و دەردان هلاقىتىم
كەله مېھر بووم ل بەر بايى
ديسان مۇويەك ژ تە نادىم
ب سەدد جۈلىت و لە يلايى
ل پەى تە مە، چاڭل تە مە
حەتا ما بىم ل دىنيايى
ھەر نۇۋەنەن دەقى رى دا
خۇھەر ئەزىم بەر بەلايى
ئەقە سۆزا من و جوانى
برىنا رەش بزاڭ دايى
ژ وي دىلانا گەرم و گەش
ئاوازى ژىينى بەردايى
چاقەنېرىم بىم زاڭ
ك، دىنىزى دوشەش، ناب، ؟

زېری بېخىر

زاخو ۱۹۵۷ ئى

زېری بزاقا وي نه بت
ژ بو نان و دەرمان نه بت
زكى برسى پى تىر نه بت
دل سىيۇي پى نىر نه بت
ژ بو دەردى ملەت نه بت
كونجا تارى پى رون نه بت
ژين و ژيان پى گەش نه بت
ما بۆچ يە بلا نه بت
بلا نه بت، بلا نه بت
چاقى خودانى دەركەفت
حەتا ساخە رووسپى نه بت
بمرى كفن پەيدا نه بت
ئاگر د گۈرا وي دە بت
دۆزەخ د رىكا وي دە بت

من ب چاڻي من ببینه

جوڙله ميرگ ١٩٧٥/٥/٢

نه بي ڇاقم، ديبينم
نه بي هشم، دېيقم
هزرتووژ و دووربينم
دڙمنن کهرب و کينم
لي ستهمي ئهز خوارم
کەنگى ئهز گونه هكارم
ب تالان چوو زينا من
ڙاني دا برينا من
ھۆزانوکا ڦدد هيئنم
بو زاروکا دخويينم
ئهگهر ڪاڪم، براماڪم
پهيله ئهز ته ماشا کم
گهر نزاني هه يه، نينه
من ب چاڻي من ببینه
کنوڙ تو يي، بي هه مبهري
ليڻوک تو يي، تو قده شمهري
نا بم زرته ک بو قده شمهرا
نه سه ر چاڻا ، نه سه ر سه را

گهر تو بیزی ئەڭ چى نابت
بنرسە كو لهى رابت
يا تە كرى و يا تە گۆتى
ئان تە برى، ئان تە سوتى
دكم چېرۇك بۇ سېۋىيا
پى ساخ دكم سەد ھېقىبا
تەل تە و ل كارى تە
ل سەد پار و پېراري تە
ل پەيك، زمان و زارى تە
ل خەلات و دينارى تە
رابم روونم ھەر ئەقە يە
ئەز ج بىزىم، ھەر بقە يە
ب خوينا خوه من رى قەكر
ب دلخوهشى وەكى شەكر
دا ب رۆندكىن كەيىف و كەنى
بگەھمە سىنگى رەوشەنى
خوه ژى بکىشىھەي تەرسىس
حەتا كەنگى، ما قەي نە بەس؟

قان کەسان بناسن

دېيىن و دېزىرن
چاوا بقىن دېمىرن
زمانلۇوس و پېرىزىن
شەكر ژ دەق درېزىن
چۈل و چىا دكىيان
بوۆستەكى ژى ناهىيلن
سەد سەنۋورا دشىكىنن
ب دەق وەلاتپارىزىن
ئەگەر چ دلقرىزىن
مارا تىيدا قەمد شىرەن
شارەزا نە، نە گىزىن
گەلهك فىلباز و فېرەن
بەر چاڭ گەرناس و مېرن
شىر و شۇخىن بازىرەن
ژەمەر رەخى دەچىرەن
ل ھەر ئاشى دەھىرەن
پەريسىن مال و زېرن
دەچىرەن و دكىيشن
بناسن، دەرد و ئىشىن
بناسن، دەرد و ئىشىن...

بۇ دىندارى خوينمۇز

ھەى زكىرىشى دلمىتلىرىيەز

تو بەس بىئىنە شاش و گىز

کو خوينمۇز و براکوژ بى

تە بۆ ج يە رۆزى و نفیز؟

سەد تف ل ناڭ چاڭىن تە بن

نەكە نفیز، خوينى نەریز

نە ژ بۆ كەرا بۇويە پەيدا

ئەو بەھشتا پان و درېز

تو رەق بىي، تو نايىنى

دە هەر بىيىز و هەر بىيىز

کۆڤارا برايى

١٩٦٧ ئى

براىى، تو براىى
مینا فند و چرايى
پې پې گرانبەيى
زاکا هەزار زانايى
پې زانا و شارەزايى
جەرگى هەزار چىايى
دەنگى هەممۇو كوردايى
گولا هەممۇو دەستايى
ل سەر هەممۇو لىقايى
دەرمانى دەرد و تايى
تو داخوازا دلايى
پىرۆز رۆژا تو زايى

ئەز گۈل، تو گولچى

ئاکری ۱۹۶۳ ئى

قان ھۆزانما بەس قەھىنە
وەكە مىرمان خۇد بگەھىنە
ھەي دەلالى دلى فاتۇ
ئەقىنا تە كرم پاتۇ
يارا تە مە، ھەر ياخىنە
ئەز دلبەر و زەريبا تە مە
جانى شرىن بکە خەلات
ھەكە ھات و ھەكە نە ھات
ما دەم ژ بۇ بەزنا منه
نەھاتن ژى، ھەر ھاتنە
خۇد رايىچە ژ بۇ ژىينى
وېرمان بکە قەھەر و شىنى
ژ نوو دىسما دا ئەز قەبىم
ھەتا ھەبىم، ھەر بۇ تە بىم
ئەز ھەر گول بىم، تو گولچىن بى
ئەز بۇ تە بىم، تو بۇ من بى
گول و بلبل، كەيىف و سەما
ھەمى گاڭ و ھەممۇ دەما

گولبھار و کۆتر

بەغداد ١٩٧٥/٩/٥

گولبھار:

کەفۇڭا ھاش و کەدی
بنقىسە ھەر چ تە دى
نكلۇڭى تە قەلەمە
بنقىسە خوھش و خەمە
نە رەشىپى، نە سېرىھەش
نە گەشچەمىسى و نە چەرمىگەش
بازار و گوند و وەلات
بلند بىغىرە لات ب لات
ل سەر چۈل و بەيارا
ل ھەموو وار و ئەقارا
بىينە حالى دنيا
ج ئافريكا و ج ئاسيا
ل ھەر وەلاتى ژىردىست
زۆردارى پىس و بىبەخت
دەنیايى باش بىينە
راستىنى بۇ من بىينە

نە وەك پەيکى كۈلەدار
بەرامبەرى سىتەمبار
ج لەندەن ج ئىسرايل
ناحوم دكىن ئىزرايل
خورمە دېت لەبلەبى
خېپۇ دكىن چەلەبى
مېشەك دېت سەد گامىش
دەرۋىشو بىرە و بىشىش
ئەى كۆتۈر كا سېپىرەنگ
دە بۇ مە ژى بىدە دەنگ
لەزكە بىغە نە گىر بە
سەقك و پەيت و ژىر بە

كۆتۈر:

ئەى هەقلا ئاشتىخواز
ئەى خەمخۇرا بەلەنگاز
دېيىزىن ئاشتى ئاشتى
لى پر دوورن ژ راستى
نى ئاشتىيا كۈلەدار
يانى سەرى كۈرەمار
فرېيم بۇ فەلەستىن
يان بىزە گولا خوبىن

مۆشى ل سەر دخوينى
كى دەرمان كەت بىرىنى؟
من گۈته وان خۇڭرا
ئەي ھەقال و ھۆگرا
ئاگرى شەرى گەش بىن
روپى دېمىن رەمىش بىن
كلىلا ئاشتى شەرە
بسوزىن ھشك و تەپ
ويران نەبت مالا وە
بلند نا بىت ئالا وە
ب گورزىن قان عەگىدان
ب خوينا وان شەھىدان
بستىن بازار و گوند
ژير ئالا شۆرەشا توند
كۈلەدارى پىس و كەر
ھەر دى بشكى سەرانسەر
وهلات وهلاتى وەيە
خاك و خەلاتى وەيە
لاونۇ ۋايە بەردەستە
ب وە ئەقىرۇ سەربەستە
ب خەباتا ملىن وە
ب گەرمىيا دلىن وە

دژمنی خوه بکن هیچ
رزگار بکن زار و زیچ
دیسا هەقال ئەز فریم
ھەر فریم و ھەر فریم
شەقەکا رەش و تارى
بەفر و ئاگر دبارى
دۆل دۆل فریم بۆ گەلی
نە سلیمان و نە عەلی
کا شاهین و کا بەنگین؟
گەلۆ پا کانی لەزگین؟
ئەز ب لەزم، دترسم
من كەس نە دى بېرسم
چ يايى بلند و مەزن
دیو ل ھاویر دبەزن
پچ پچ ژرى دەركەتم
ھىيىدى ھىيىدى سەركەتم
ھاتم ژىر و فریم ژۇر
گۈل و گىيا خوينا سور
رېل و پەسار و چىا
دار و درەخت و گىيا
سۆرن ژ رەنگى خويىنى
جەرگى مەۋەق دەرتىينى

من خوه بەردا سەر پیا
گازى دەم گۈندىيا
كەتم كاش و كەندىلا
حەتا گەمام نىڭ مالا
گۈندىچ؟ وېدان و چۈل
تەقىدە بۇوييە خاڭ و خۇل
كانى مال و كانى حال؟
نە حەرام و نە حەلال
چۈوم كۆزا بەرخ و كارا
مەيدانا مشك و مارا
تەن تەن ل تە ئەھى فەلهەك
كا فانمۇكا چاقبەلەك؟
ژانى ئاقىيت قى دلى
ئەز ژ كى بكم گلى؟

گەر نە ولۇم

ھاوار و فیغانىن چارەرەشان
پەیکى ھەموو دەم و گاقى منه
دەرىزانا ئەقىنا وان بىكەسان
رووگەها دل و جان و چاقى منه
دلوقانم دلوقان، ھەئەز ب قوربان
وھ کو سەيى بەر دەرى مە
گەر نە ولۇم ئەئى جوانان
ھەنگى بزان، چەند بىرۇومەت و سەرسەرى مە

* نىشانىك: كىماھى د فى ھەلبەست دە ھەدیە و تەنى ئەڭ دو بەندىن ھە
دھاتن بىرا بابى من.

په یمان

سوز بت سوژی نه شکینم
هه ر بینم خاکپهروه
گهه لهشی من سه رانسهر
پرت پرت بکن ب خه نجمه
ئه قینداری گولی مه
ب جان و بیر و باوهه
ژانا ئه قینا گولی
گرتیه جان و جه گهه
شوخ و شه پاله دل بهه
ده سست چه پهله ما يه ل سه ر
پر فهیته ژ من را
گهه نه ستینم گولا زهه

* نیشانکه؛ پر فهیته ژ من را؛ (پر فهیته ژ بؤ من) ژی هات نهیسین.

ئەی کەچا کورد

زاخو ۱۹۵۰ ى

ئەی کەچا کورد، ئەی کەچا کورد
زوو هلو دەركەف ژ گوڤ
لەز بخوينه، باش بىينه
دا نە مىيىن نېقمرۇق
ما نە شەرمە ھەر بىيىن
بى ئامانج و بى درووق؟
ئەی کەچا کورد، ئەی کەچا کورد
زوو هلو دەركەف ژ گوڤ
دە هلو رابە دەلالى
تو نەبى، شىن نابت توڤ
بۇ توڤقى ژىنا وەلاتى
بى گومان ھەر توبى شۇق

گولبھار و پهليتانك

١٩٦٧ ی

دووچرا روڙي ل سهر باني
م ل سهر ملي وي داني
يا ته گوتى، من ئهو گوت
ئهز د گهل خوه کرم جوت
گولي پا کهيفا وي هات
ماچه ک بؤ من کر خهلات
گوتىه من بىژه فاتى
بي من نهچت جفاتى
گولي ڙ نوو من زانى
يارى تهيه بوتنانى
گوتنه ک کر و هک شه کر
وي دلى من پي ڦه کر
پر خوهش و نهرم و تيرنام
شير و شرين شه کري شام
هنگي گافا پاشتر بورو
شرينتر و باشتير بورو
گولي نا دم مالي د نى
ئه ل سهر وي تيم کوشتنى

ل سەر وى تىرىخ و كاتى

ئاگىر و بەفر و با تى

عەورى ئەقىنە جاران

دېسە كر ئاگىر و باران

عەورىن مە رەش و تارن

شىن و شادى دبارن

گو لا ئە قىنا من

دەشتا زى ۱۹۶۱ ئى

پر پر جوان رەنگى تە يە
ئە حمەد خانى دەنگى تە يە
بارزانى سەر جەنگى تە يە
كەركۈوك و شەنگالا منى
سوزا دل پەيمانى تە يە
خويينا من دەرمانى تە يە
من چاڭ ل فەرمانى تە يە
تو جەزىن و سەرسالا منى
چىايى جوودى بەزنا تە يە
خەملا نەورۆز جەزنا تە يە
دلسوتىنى ديتنا تە يە
رەنگى تە سەر ئالا منى
مە دل ئەقىندارى تە يە
ژ مىز قە خويندارى تە يە
پىشىمرگە گوھدارى تە يە
رەوشى تە پەرگالا منى
ئەز باڭ و ھاوارى تە مە
خېچەك ژ نىڭارى تە مە
ھشىيار و خەمخوارى تە مە
ھەي خاچ و ھىلا لا منى

ئەی کەچا باش گولبەھار

گوندى پىرۇمەرا، دەۋەك ۱۹۶۲ ئى

ھەر توبى ئەو زىرگولا ھونھەر لى بارى گولبەھار
ھەر توبى ئەو كانيكا من ژى قەخوارى گولبەھار
ئەز ژىل داخ و بىرىنم تو چاوايى گولبەھار؟
ما رەوايىھەر بىمىنم ۋى ئاوايى گولبەھار
ئاخ ژ دەستى چەرخا گەردۇون خوار و خېچە گولبەھار
سەد مخابن بۇ ژىلنا من بى گول ھىچە گولبەھار
من ھەيە كۈقان دلهك ژ بۇ تە شاباش گولبەھار
خوھش خەلاتە گەر بىزنى ئەي كەچا باش گولبەھار

پیرا شیره‌شقان

شهرانش ۱۹۶۳ ی

شیره‌شقانی گوته من
گوهی خوه باش بده من
ئەزم پیرا شیره‌شقان
یارا پیری کەله‌کفان
دنیا نه وەك جارایه
کەله‌کفانی نەمایه
پیرو بۇويه بەخچەقان
ئە ژى بۇومە دەرگەقان
ئەقىرۇ ئەز دەرگەقانم
ماشاللا خوھندەقانم
ھەر دەم ل ناڭ رەزامە
تىيرا خوه شارەزامە
ئەقىندا رەزانم
قەدرى ھونەر دىزانم
ل گۇر نەمە ئەقىين
حازر بە شەقاقىيىن
پیرا ئەقىنگەھى مە
سالا شىسىت و نەھى مە

کەقنارم، خوھش دیارم
 ل ناۋ خەلکى ناقدارم
 وھرە نك داپپرا خۇ
 ج دھۆك و ج زاخۇ
 ئەقینگەھى بىيىنە
 ھونھرى وى بخوينە
 ب زمانى نەرم و ئەرى
 مار ژ كۈنى تى دەرى
 ج بازبەند و نېشتىن
 نەزانىنىن ھوون كوشتن
 نى شەقا رەش و تاري
 دياره هيڭىز ئىغلىرى
 ھەكە راستە ناترسى
 بۇ ج ژ من نا پرسى
 بى چەپ و چىر تو بىزە
 بى خوار و خىچ قەرىزە
 ژ راستىنى نەرەقە
 كارى ئەقىن ئەقە
 هيىدى هيىدى دارپىزە
 دەرداڭ ژ دل باقىزە
 سۇزا مىرى ھەكارى
 گۇتن زىر و مرارى

گهر نه که قم چالا رهش
مینا خه زالا که لهش
دی شو لا ته بیینم
به ره به ره بخوینم
لی که س نینه مینا ته
ده رمان کت برینا ته
شیره تا یه کی دبیز
که لا دلی فه ریز
هه که تو زی قه رهستی
راسته تو گولپه رهستی
داقا گولی تو گرتی
ئاورین چاقا تو کوشتی
ماری گولی تو گه زتی
ژ لهو تو ژار و مهستی
سو زدا دل و مه رگی ته
ژانی دایه جه رگی ته
ئه قینا خوهش و دژوار
ئاخ ژ دهر دی گولپهار
خوه به ردایه دلی ته
تاشتە ک نا یی ملی ته
هش و بیدرین ته ئه ووه
و ھ ک دی هه مموو ده ره

هش و هزر و دلى ته
 چاڭ و گاڭ و ملي نه
 بۇونە گۇرۇي دەنگى وى
 پىش دىتتا رەنگى وى
 بلا بەس بىت بادۇشى
 تو نە شىپىن داپۇشى
 ئەقىن ژ دل تە دايى
 بى ئاگدى ژىر كاين
 حەتا كو ئەقىن ھەيد
 ژانا وى ژى ھەر ھەيد
 خۇوش يا ئەقىنى دەردە
 گولى بىرىدە و نە بەردە
 بى وى دنيا وېرانە
 كاڭلى كەقىندىرانە
 ب لەز و بەز ھەرە نك
 وى گولا ھەستى سقك
 بىبىنە ئەنیا كەفەر
 جانى شرین دانە سەر
 دلى بىرىن بۇ قە كە
 قى گۇتنى ژ بىر نە كە
 ل ئاھەنگىن شەقىنى
 فير بە دەرسا ئەقىنى

بیینن هونه‌ری هه
تیر باخفن روز و شه
ههزار خوهدان "ماجستیر"
کو دیارن وه کی ستیر
هه‌ممو سه‌یدا و ئەفهندی
ل سه‌ر دبن دوبه‌ندی
جوئیارن، گەر شفان
ئەگەر پاله و رەزقان
هه‌ممو میر و میرخاسن
یەکک يەک گولی دناسن
ئاواز و هونه‌ری وی
بیینه بەلا سه‌ری وی
کەس نه ما خوه لى نه دا
وی دل ب کەسى نه دا
کی دېتىھ وەک نوها
هونه‌ر ما بت بى بوها
ل ژیر سمى کەرى رەش
دېرچقۇن گولىن گەش
سته‌ما دیوی کریت
ئەز كرم ئاگر و پیت
ئاخ ژ دەستى قى دیوی
هونه‌ر ھىلایە سىۋى

ههزار و هك من شيرهژن
 ژ دل و جان دههژن
 باجا ئەفيئى خويينه
 مهم و زينى تو بخويينه
 بهس بکه لاقەلاقى
 مل بدە بەر بزاڤى
 ب هونەرى ساخ و گەرم
 ب خەيالا پاك و نەرم
 هونەر بکه ههزار رەنگ
 ب هوستايى بده دەنگ
 هونەر نه و هك ئەلماسە
 بھاترە و بناسە
 ب هونەر تو ھنگافتى
 د گەل خوه تو بشاققى
 هوون ھاتنە بشاققى
 ئەقين نا يى قەشارتن
 قى ڙانى بىنە دەرى
 نه مره ب قى كەدەرى
 وەرە بکه پیاسى
 تو گوھ نه دە قیاسى
 نه بىزە دەم بەورى
 پير نا بت گولا جۆرى

ھەر دەم كەچە، بىْ مىرە
ب ھونەرى خۇھ فېرە
ئاگرەك پېرۆز و پىتە
ھونەر نەبت كريتە
ئەقىنيا بىْ ھونەر
تفا من و تە ل سەر
گولا خۇھ سۇر و زەر كە
خەملا ھونەر ل بەر كە
تاجا ئەقىن ل سەر كە
كولا دلى خۇھ دەر كە
قىيڭىرا بىزىن ب ئاشتى
ئەقىنا پاك و راستى
نەها بەردە سەر دەھا
گەش بکە سال و مەھا

وەرە وەرە

وەرە وەرە، شۆخ و شەنگى
تە ئەز كوشتم پەرىپەنگى
ئەرى گولى حەتا كەنگى؟

ھە كە راستە ئەقىندارى
ژ دل وەك من بىرىندارى
بۇچ ھندە نە گوھدارى؟

وەرە وەرە سەبرا دلا
ھەي تاج و نىشانا ملا
ژانى دا جەرگى بلبلا

ب وى دەنگى نەرم و رەوان
ئاوازى بلبل و كەوان
دل ژ من بر گولا جوان

ژ ئاوازى گەرم و زراف
بىارىنە مىسک و گولاق
بەلاق بىكە پرس و سلاق

گولبھار و خالخالوک

گوندی مالتا ۱۹۶۱ ئى

شیرینى خالخالوکى
رەنگىنى دەللوکى
خالخالوکى ب لهزىنه
دەشت و چىا ب هەزىنه
ها بىرە قى پرسىيارى
ئەقىنا دلى يارى
هەرە مala خالى من
گازى كە هەقالى من
ژ مالى بىتن دەرى
خاترى دلى دلېرى
بىتن هان و هەوارى
سەر كانيكا قەسارى
من هش و بىر نەمايمە
گەلۇ بۇج قەمايمە؟
جانى شرین بۇ وي يە
بى وي ئەقىن بۇ چى يە؟
خالخالوکى بىرشتم
بۇج ھۆسا قەھىشتم

ل سه‌ر داری دنیا بی
بی وی من سه‌بر نای
فاتمۆکا چاقبەله کم
بەر دلی وی گەله کم
ئەو دله، ئەز کاکلم
يانى كو نيقا دلم
ئەز گولم، ئەو بلبلە
ئەقینا مە ژ دله
دلی من تەختی وی يە
كلىل ب دەستی وی يە
چىچە کا چلکەزى مە
تنى ل ناڭ رەزى مە
ل سه‌ر ئاڭ ليلاتى
سەيرانا بۈوك و زاقى
دنىما مە كەسک و شىنە
بەمارە، دەمما ژىنە
تەڭ دار و گول و گىيا
وھك بەھشتىن ئەڭ چىا
خەملاندى نە سەرانسەر
سۆر و سېپى، كەسک و زەر
جوان و گەش پېرۇزىن
گولچىچەك و ليلۇزىن

ههزار نفس و نیشان
نیرگز، گول و ریبان
کهيف و خوهشی و سهيرانه
فرپرا پهپن تهيرانه
جوت جوت نير و می نه
ژ هر ئالى قه تىنه
هندەك هيشتا بى نافن
ل هر جېي بەلافن
كەسک و سور و سپىن
تىر ھوندر و ئەقىن
ل گۆر دلى مە سازن
كەو و بلبل ئاوازن
ژ من كىمە تىبنا وي
گول بىم ل بەر تىبنا وي
مزگىن بۇ تە دلى من
دى بىتن بلبلى من
تو خودى ئەي دل بى خەم بە
ھشىيارى گاۋ و دەم بە
ژ دوورۇكا بەختى من
بەرسەف گەدا دەستى من
ئەز دزانم ئەو چەندە
سهيدايە، ھونھرمەندە

هونهري وى بۆ چى يە؟
گەر نزانت گول كى يە؟
گولا جۆتىيار و پالا
قان پسمام و كورخالا
پاكىز دكىن دەقىيا
نووژەن دكىن زەقىيا
خوهشىمرەۋەن مينا مە
ニيشانىن بۆ ژىينا مە

باوهر بکه

باوهر بکه، ئەن ساله كه
ژين و مرن نك من يه كه
رابه گولي بسکان شه كه
چەرخ زقىرى هات فەلە كه
قى دەلىقى ژ دەس نە كه
ئەز خولامى خوه بەرھەن كه
ئەقىنگەھى ل من قە كه
نەبىزە ئەگەر و ھە كه
ژين كورتە شەن و رۆزە كه
گەر پچە كه، گەر گەلە كه
ئە شىكەستى مە، م ژ بىر قە كه
ئەز بىكەسم، م ژ بىر نە كه

خیالا بیترس و رهف

گوندی مالتایی ۱۹۶۱

ج هشیار و ج خدو دا
من جاره کی خوه بهردا
من دی گولی ژ وی څه
خوهش دمهش ب ری څه
جلی سپی ل بهر دا
خه ملا زیرین ب سهر دا
دیتنا وی ئهز هه زاندم
ژ دل و جان فه زاندم
هیزی څینا دله ری
جه رگی من ئانی ده ری
تیر هاقین ژ چاقا
ئاگر بهردا هنافا
گولی هات و سلاق کر
دنیا تڑی گولاڅ کر
گافا کو من سلاق دا
دیمی گولی خوناڅ دا
خوهش خه لاته، خوه دی دا
وهک وی نینه دنی دا

تاجا هونهار ل سههار سههار
 ئەز راوهەستام ل ھەمبەر
 شەپالە وەك گولا گەش
 بۇوم خولامى چاقىن رەش
 من دەست ھاقييەت دەستى وى
 خۇھ ھاقييەت بەختى وى
 ئەز دەملى چۈوەمە دەستا
 ئافا هيزل راوهەستا
 من ژ گولان ئەو گولە
 كاكلە، سەبرا دلە
 ئەقىينا مە لغلىقى
 بەهارا دل بشكڭى
 گول ژ گولي دىبارن
 پاھل سىيھ و هنارن
 باخى هنار و سىيقا
 ئەقىين نووسايە پىيغا
 ئاوازان مل دانە ھەۋ
 ب لەز مە دل دانە ھەۋ
 گۆت تە ج يە لاوى پېر؟
 من گۆتنى ئەي گولا ژير
 تو ب سەھم و ناۋ و دەنگى
 گولا مىرى حەلهەنگى

کوری وەلاتى تە مە
من قەخوينە دەمدەمە

راستە ئەز لاوى پېرم
لى د ئەقىنىڭ زىرم
ئەقىنا پېرۋۆز و پېت
ما ئەو كى يە كو نەقىت؟

دەرمانى دەردى بىبل
نېنە ژ بلى سۆرگۈل
ھېلەم و بېینا تە ژىنە
بۇتانى پى قەزىنە

لېق ژ لېقا دەزىن
گۈل و بىبل دەھەزىن
پەھاتن جن و مەلەك
راڭرتىن چەرخا فەلەك

مە ھاوير مەلەك و جن
ھەزار ھەزار مىر و ژن
جۇت جۇت دەھاتن رېزى
كەس ژ كەس نا كەت بىزى

پەپەپ لاو و پەرى بۇون
رېز بۇون ل بەر دەرى بۇون
خوھش دەھاتن جقاتى
دەگەل خىر و خەلاتى

حهتا کو نیقى شەقى
 كەسەك نەبۇو دەركەقى
 پېتىنامۇلا سۆرگولا
 ئاقىت جەرگى بللا
 ئاھەنگا نیقى شەقى
 كى كۆزەيە، گول نەقى؟
 نىر و مى بۇونە گەلواز
 هەزار زنجىر و پەرواز
 دگەل مەلەك و جنا
 سوحبەتا مىر و ژنا
 پېرۋۆز كىرن ل مە كار
 نە جارەك، لى هەزار جار
 باقىن گولا رىز كىرن
 ئەز و گول ھمبىز كىرن
 گول ب گولى گەش دبوون
 بلبل پى سەرخوھش دبوون
 گۇقەند و ھونەربازى
 هەزار رەنگ و ئاوازى
 مەى ژ لىقان مژاندىن
 ئەقىن ل مە شاراندىن
 نە خەونە ئەز ھشىيارم
 پېتىنامۇلا ئەز خوارم

گول و بلبل نقستن
کوله‌ک د دل نه هشتن
مورد هونه‌رمندان من
تشته‌ک نه ما نه دا من
ئەقىنى ئەم گەش كردن
ژ جان و جەندەك كردن
كول و كەسەر مە دەر كر
دەردى خو چارەسەر كر
خەيالى ئەز فەراندم
ل ناۋ سىتىرا گەراندم
مە خەم نەمان د دل دە
سەتىرا گرتەن گۇۋەندە
د خەيالا گولى دا
كەتمە خىردا خومەدى دا
خەيالا بى ترس و رەۋ
ئاخ پا چ قاس خۇمەشە ئەۋ
خەونا شاد و خەمەقىن
كەيف و هونەر و ئەقىن

گولبههار و کهو

گولبهار:

کهو سپیدی بخوینه
هر بخوینه، هر بخوینه
تو ئاوازا خوش بینه
هر بخوینه هر بخوینه
خەلکى راكە ژ قى خەوى
بپارە، خەو شیرينه
کهو سپیدی بخوینه
کهو هەكە تو دفرى
جارە كا دى دزقى
بدرسقە كا بدركەفت
بو قى دلى شىھىسى
دگەل خوه بینە هەي ھەوار
ژ وي لاوي نە ديار

كهو:

هاوارە، گولى هاوارە
هاوارە، هەي هاوارە
قەبىھەبا من هاوارە
وارى مە هەر ئەو وارە
بپار، نە ئەو بپارە
دەردى مە پە دزوارە

* نیشانگ: هفت ریزکین پیشی ژ فههینانا هۆزانشانی کورد کاک (حافظ مایی) نه.

ئەز و دلبهر

(ئ)

مخابنا قى ژىنى
سوئم دەردى ئەقىنى
ما نە بەسە شىرىينى
وھرە شىرىينى، جوانى
ژ دل دەرخە قى ژانى
بلا ھەر كەس بىزانى
ما بۇچ يە ئەق ئەقىن
ژانا وي كو نەبت ژىن
ھەي دلبهرا خەمەجەفىن
تەنى توپى زينا من (تەنها توپى زينا منا)
ئارمانجا ئەقىنا من (اداخوازا ئەقىنا منا)
وېران نەكە ژينا من

(ب)

دلدارم دلبرىنم
نە شاشم ئەز نە دىنەم
ئەز نەخوهشى ئەقىنەم
دلبهر توپى خانا من ادوكتۆر توپى خانا منا
ژ بۇ ئىش و ژانا من
بىگە سەر من جوانا من

نه خوهشم ئەز بى حالم
 شەق و روئى دنالى
 ژ قانى گولا شەپالى
 قەى نە بەسە دەللى
 تە ژ من چ يە ھەقالى
 حەتا كەنگى شەپالى

(ج)

وەرە گولى دلېرى
 ۋى ژانى بىنە دەرى
 بەس بسوژە جەگەرى
 دنالىم ئاخ و ھەى لى
 ما قەى تو ناكى مەيلى
 زىنى، شىرىنى، لەيلى
 خوبىنى ژ دل درېڭىم
 نە شىيم راستى نە بېڭىم
 چ بكم زماندرېڭىم

(ئ)

توبى دەرمان و داخواز
 دلېر توبى، توبى ناز
 ئەزم ژار و بەلەنگاز

ئەقە، گەلەك ژ مىزە
وەرە گولى راست بىزە
شەكر ژ لىف بىزە

ئاڭا ئەقىن لەلغى
باخى بەدەن بىشكەنى
بۇچ تو نا بىزقى؟

دەنگ و ھونەرى گولبەھارى

رانييە ١٩٦٤ ئى

خوھشئاوازىن
گەرم و سازىن
خوھزىخاوازىن
گولبەھار

نەرم و ئازىن
جاز و لازىن
نۆز و نازىن
گولبەھار

ھن سلاقىن
ب گولاقىن
ھن خۆشاقىن
گولبەھار
تىئىر بزاقىن
تىير و داقىن
پە بەلاقىن
گولبەھار

زیر و زیفن
تیشت و شیفن
هن پاشیفن

گولبهار

پر ئهقین
خەمرەقین
باش دېیفن

گولبهار

ساز وەلاتن
دەشت و لاتن
گەش جفاتن

گولبهار

تەرح و کاتن
خوھشخەلاتن
بۇ مە هاتن

گولبهار

دل برينه
پر ئهقينه
خوش بخوينه

گولبهار

ئەقىن ژىنە

تۇ بېرىشىنىە

جان دەرىنە

گولبەار

بىرېلەلاقم

سسىت و خاڭم

خەو ل چاڭم

گولبەار

داخىنالاقم

بى بزاڭم

لاقەلەلاقم

گولبەار

گىز و لالم

وېرەنالام

ھەر دنالام

گولبەار

كالەلەلۆم

بىرزەلەلەلۆم

تم د كالەلەلۆم

گولبەار

ئەز نە بازم

نە تۈلۈزم

ھونەربازم

گولبەار

بەلەتىڭازم

نە فيلىبازم

ئەز گولخوازم

گولبەار

ھونەرىيقم

بى دەلىيقم

نىقەنىيقم

گولبەار

نىقەنىيقم

خوەشكرييقم

باش دېيقم

گولبەار

دل ژ من بـر

مالتـا ١٩٦١ یـ

قـی یـار کـوژـی تـیرهـک وـهـشـانـد
هـنـاـقـ وـ دـلـ پـیـ هـهـرـشـانـد
ئـاـگـرـ بـ سـهـرـ دـهـ لـیـ رـهـشـانـد
سـهـدـ بـیـرـ وـ باـوـهـرـ هـلـوـهـشـانـد
هـاـواـرـ لـ منـ
دلـ بـرـ ژـ منـ

دـلـهـکـ نـهـ مـاـ کـوـ نـهـ لـقـانـدـ
کـهـسـهـکـ نـهـ مـاـ وـیـ نـهـ جـفـانـدـ
بـ قـیـنـاـ خـوـهـ وـیـ نـهـ نـفـانـدـ
وـیـ دـلـ ژـ پـیـرـانـ ژـیـ رـهـقـانـدـ
هـاـواـرـ لـ منـ
دلـ بـرـ ژـ منـ

پـهـرـدـهـ نـهـ مـاـ وـیـ نـهـ دـرـانـدـ
سـوـفـیـ ژـ کـونـجـیـ زـقـرـانـدـ
ژـ سـهـرـ وـ دـلـ ئـیـمـانـ فـرـانـدـ
وـهـکـ بـوـتـانـیـ ئـهـوـ ژـیـ خـرـانـدـ
هـاـواـرـ لـ منـ
دلـ بـرـ ژـ منـ

بِلْ بِلْ ژفانی گولیّیه

* نیشانک: بابی من ئەف هەلبەستا خود د خۆرتانیا خود دەنفیسی و وەك خودندنا حەیرانوکىن بەدلیسی، بۆتانی، ھەكاری و بادینانی ژ خود رە دخوهند و گەھ ب گەھ بەندىن وى دگوھوراندىن. لى دەما سەرتابىيىزى ھونەرمەند مەھمەد شىيخۇ ھات سەردانا مە، ئەف ھەلبەست بخود وندا بوبوو. ژ لەو رە بابى من نەچار بوبو و بەشا كۆ ھات بىرا وى دائى، دا كۆ ژ خود رە بکە سەزان و بەلاڭ بکە.

(۱) ھەلبەستا كەفن

ئەز بوبومە پېرى ڏەمجغىن
مەست و بى ھەست و ژىر نفىن
ھىشتا ژفانى گولى مە
ئەقىنا وى ئەز پېر كرم
يەكجار بى ھش و بېر كرم
ھىشتا ژفانى گولى مە
ل دل ۋەبۈونە سەد بريىن
ژ دەردى وى گولا شرىن
ھىشتا ژفانى گولى مە
ھەزار كرم، خەمبار كرم
شاش و نەزان و ھار كرم
ھىشتا ژفانى گولى مە

دلى خەمگىن كر ئىش و ژان
 ئاگر بەردايىه دل و جان
 هىشتا ژقانى گولى مە
 سەنم پەر كەل من فەلهەك
 خىستم داقا چاقىن بەلهەك
 هىشتا ژقانى گولى مە
 ئەفيينى ئەز قارى كرم
 بى ئۆل و چاقتارى كرم
 هىشتا ژقانى گولى مە
 ھەي زالمى بى باوهرى
 پا كانى پەيمانا بەرى
 هىشتا ژقانى گولى مە
 نەساخ كرم، بى حال كرم
 ئەنيا كەفەر بن چال كرم
 هىشتا ژقانى گولى مە

(۲) ھەلبەستا كو بابى من دا ھونەرمەند م. شىخۇيى

ئەز بۇومە پېرى خەمجەفين
 مەست و بى ھەست و ژىر نېھىن
 ل دل قەبۇونە سەد بىرىن
 ژ دەردى وى گولا شرىن
 بىبل ژقانى گولى يە

ئەقىنا وى ئەز پىر كرم
يەكجار بى هىش و بىر كرم
ھەزار كرم، خەمبار كرم
شاش و نەزان و هار كرم
بليل ژقانى گولى يە
دل خەمگىن كر ئىش و ژان
ئاگر بەردايە دل و جان
ھەى زالمى بى باوھرى
پا كانى پەيمانا بەرى
بليل ژقانى گولى يە

يا ره ب ته بو کي هيلاليه

گوندي مالتايى ١٩٦١ ئى

شوشەك ئيرول م پەيدا بۇو
زينا وەلاتى كوردا بۇو
شوش و شەنگ بۇو
پەريزەنگ بۇو
يا ره ب ته بو کي هيلاليه؟

كەن و شادى سەر لېقا بۇو
باغى هنار و سىققا بۇو
شوش و شەنگ بۇو
پەريزەنگ بۇو
يا ره ب ته بو کي هيلاليه؟

گولا ھەمۇو سۈرگۈلا بۇو
دۆستا ھەمۇو بلىلا بۇو
شوش و شەنگ بۇو
پەريزەنگ بۇو
يا ره ب ته بو کي هيلاليه؟

زولهیخا بwoo، زولهیخا بwoo
چهندا بیزى هەر ھىزا بwoo
شۆخ و شەنگ بwoo
پەریرەنگ بwoo
يا رەب تە بۆ كى ھىللايە؟

ز ئەقىنى نارەقىن

كۈرۈ: دىلەرى دلىپقىنى
جوانى فندا شەقىنى
هاتم باغى ئەقىنى

كەچ: تو سەر چاڭى من ھاتى
رۆزى ل من ھلاتى
خىر و بىر و خەلاتى

كۈرۈ: تو دىلەرەك ئاقلى
سەر بەختى من كاڭلى
ئەقىنا تە دا دلى

كەچ: ئەقىنا مە دا دەنگە
پەسىنى ئەقىن سەدرەنگە
چاخ بۇرى ل مە دەرەنگە

كۈرۈ: ل قى نىچىر و راڭى
ئەز و تو كەتىن داڭى
ئەقىن دەرچوو ژ تەنڭاڭى

کهچ: ژئهقین نارهقین
داخوازا دلی ههقین
ههقال وهره باخفین

کور: ب نیگار و ب نهخشى
تو نیرگز و بنەفسى
بۆزینا من تو رەوشى

کهچ: ئەز گولم، ھەر دەم بۇوکم
بەر دلی تە بچووکم
وھە پەيمانى نوو کم

کور: چاڭ و دل و دەستى من
بۆ گولا سەر تەختى من
سېپتاهيا بەختى من

کهچ: بەس بخوينە ناقى من
ھەي بىناھيا چاقى من
پىتى دا ھناقى من

کور: م ب شىرىھتا سەيدا كر
وھك بلىلى شەيدا كر
گولا جۆرى پەيدا كر

کهچ: لاوکو مالا ته ئاقا
دل دخوازى سەر چافا
ب رەنگى بۈوک و زاڤا

کور و کهچ: ئەم دختۇر زانى ھەقىن
گەوهەرى جانى ھەقىن
ھەر دو دەرمانى ھەقىن

ئەز دزانم تو چەندى

* نىشانىك: ئەڭ ھەلبەست ب دو ئاوايان ژ ئالىي بابى من ۋە ھات ئىيىسىن.

(ئ)

جوان و ھۆشىمەندى
كانيا خۇشاڭ و قەندى
ھونەر و ھونەرمەندى
كەس نازانى تو چەندى
نه كورتى، نه بلندى
رهوشما گوند و گۆقەندى
شۇخ و شەپال و رندى
سۆرگۈلا ھەمامەندى
بى زنجىر و بى قەيدى
سەربەختى من تو مەردى
دەرمانى ھەممۇ دەردى
بۈوكا ئەسمان و عەردى
ئەز دزانم تو چەندى

(ب)

نه كورتى، نه بلندى
شۇخ و شەپال و رندى
ئەز دزانم تو چەندى

کانیا خوشاد و قهندی
دەرمانی هەمەوو دەردی
ئەز دزانم تو چەندى
ویزەك و ئەقلەمەندى
زیرەك و ھونەرمەندى
ئەز دزانم تو چەندى
سەربەختى من تو مەردى
رەوشا گوند و گۆفەندى
ئەز دزانم تو چەندى

زهانی کوردی

۱۹۷۳ ی

حهتا که‌نگی، حهتا که‌نگی
نهزان و دیل و خه‌مبار بین
مه دل پر بت ژ کوچانان
بیچار و بیکهس و ژار بین

به‌ختی مه ووهک روین دژمن
حهتا که‌نگی هؤسا رهش بت
حهتا که‌نگی، حهتا که‌نگی
تنی ئهـ ھـ مـ لـ لـ هـ تـ بـ هـ شـ بت

ژ بو پیشنه برنا زمان
ئهـ قـ رـ ھـ نـ هـ زـ اـ دـ رـ گـ
ئـ گـ هـ بـ اوـ هـ نـ کـ نـ ژـ منـ
دـ شـ يـ يـ نـ هـ زـ اـ بـ هـ لـ گـ

ژ گازندان مه دل پر بوو
برین دهربوون ل سهـر سـينـه
ئـ گـ هـ بـ يـ زـ مـ، ھـ نـ بـ يـ زـ نـ
ئـ ھـ فـ ھـ گـ يـ زـ، ئـ ھـ فـ دـ يـ نـهـ

ههزار ده‌ردين گران ههنه
جان و جهنده‌ك ژهف ده‌رانين
ژوان چهنده‌ك ههنه دهوار
تکارم ئهز بدم زانين

ئهف زمانى تىر و هيئرا
وهك دېيىنم ئهگەر وا بت
بى گومانه ههزار سال دى
ژ دهوارى رزگار نابت

دھولەمەندە زمانى كورد
ساخ و رهوان و هەر مايد
ههزار ساله بى سەخپىرىه
ژ بو مە ئهف ژ بەر مايد

دھوپىنم ئهز، دېيىنم ئهز
رسىتەساز و تىرگيانه
كيماسىيەك ئهگەر هەيد
خودانى وي بى ئىمانه

داستان

پیشگوتن

هه لبهستین ڤى دیوانى شەش نەتى^(۱)، ئەۋىن دى د نافبەرا سالا
1976 و 1983 دە هاتنە ھۇناندىن و پېرانيا وان د رۆژنامە و كۆفاران دە
بەلاڭ بۇونە.

كەلەك بەختىارم كۆ ئەفە سى سالە خۇرتىن مە ب گەرمى ل (شىن
و شادى) دگەرن و نابىن؛ چىو پشتى چاپكىرىنى ب سالەكى ژ
كتىبخانان ھەو ببۇو. لى بىگومان نە ژ بەر خوشى و ھىزابۇونا
ديوانى ئوسا زوو ژ سووکى ھەو كىن، بەلكو ژ عشقا خوهندىنا زمانى
كوردى بۇو.

برادرى من (سليمانى حاجى) خودانى كتىبخانا دوهۇكى ژ پېرار
فە چەند جاركى ب نامە و تەلهۇن ئەز ھايدامە كۆ ژ كىس
كتىبخانا وى نفيسارىن خوھ ب چاپى رە بگەھىنم و (شىن و شادى)
ژى چاپا دووھم پىشكىش بكم.. ياراست ژ ھەقلىر ژى نامە ژ من رە
دھاتن ھەر ديسان ئەڭ داخواز ژ من دىكىن.

(۱) ل سالا 1975 ئەز ل گوندىن قەرە حەمسەن(باشۇورى كەركۈوكى) دىمام و بەرى ھنگى و
پشتى ھنگى ژى ل دەھەرا زاخۇ. ھنگى ئەڭ شەش پارچە و تابەك دن ژى ل دەفتەرەك
بجۇوك دەمايون. پشتى دەممەكى من دى كۆ ئەم دەفتەرەقەكى من نە مايە. ئىيدى چىو
ئەز دنافبەرا قان ھەردو دەھەران دە دچووم و دھاتم و ل كەلەك گوند و مالان دىمام من
نە كارى ئەز بزائىم ل كۇو مايە، ئەگەرچى من ژ (بىزىھى) و زاخۇ دېرسى ژى، لى قەمت
من ھزر نەدەك كۆ ل كەركۈوكى مابت. تا بەترا پېرار(1981) ژ نشىقە ناھى (شعرەكى
بۇتانى و كەركۈوك) ژ دەقى نفيسارى كورد سەيدا (عەبدولسەتار كازم) دەرچوو،
يەكسەر ئائى بىرا من. پشتى كۆ ژ ھنگى فە من دەستى خۆ ژى شۇوشتى. ياهى سەيدا
... ياهى.

فی هاندانی ئان ژی ۋان داخوازىن دلۋەتكەر نە ھەما ئەز ھايىكىش كرم كو لەزى ل چاپىكىدا (دلىستان) بكم، بەلكو لەزى ل (دبىئن) و (پىرا گەرۇڭ) ژى بكم؛ چىكۈچ راستى ژى بازارا خوهندىنا زمانى مە گەرم و گەشە.

ئەو ھەلبەستىن كو نەما بەردەست و چاپ نەكىرى من ھەنە، سېزدەنە، ھەمۇو ژى پاشمايىن كاروانى (شىن و شادى) نە و بىنە ھەمدى خوخ پاشقە مانە، ئان ما ج يە ئەگەر بىزىم نەدويران بىنە كۇفەندى، ھەر وەك د پىشگۇتنا (شىن و شادى) دە ژى مە بىنەنە گۇتنى ژى ئانىيە. لى ما ج يە گەلۇ ئەگەر ئەو ژى دەلىشا خوخ بىبىنەن و دەكل بىرەك دن وەك خوخ قاچاغ و نەويەك دەركەفن مەيدانى، و د گۇفەندا گەرم و گەش دە خوخ ھلافييەن؟

ئەگەرچى ئەز ل نېيەن كۆما مللەت دە دېرىم، لى ھنەك ژ خوهندەقانىن مە حەز دىكىن بىزانن بۇتانى كى يە و چ خوهندى يە و چەند و چاوا؟ لى چىكۈچ من دەست ب نېيسىنىن ژىنەنگارا خوخ كرييە و ب درېئىزى ئەز دەنىيىم، و ئەف پىشگۇتن نە جەھى وى يە، جا ھەما ئەز ئى بەس دەسىپىكا خوهندىنا خوخ ژ وان رە دىيار كم، دا بىزانن كا چاوا و كەنگى دايىكا من ئەز دانيمە بەر خوهندى. ھېقىدارم كو رۇزەكى ژ رۇزان (بيوگرافيا) منا ئەنتىكە ب درېئىزى بىبىنەن و بخوينەن، دا بىزانن كا ئەز پالەوانم!! ئان خرپۇ مە؟

ل ھەزار و نەھىسىد و سى و شەش

ببۇوم مينا گولەك نۇوبىشكىقى و گەش

عاشقان دین و ئیمان

ئەز برم بەر خوەندنی

ژبۇڭارى دین و دنى

بەر دەستى مەلايى پېر

ناقى خودى تم ل بىر

دەفتەرەك ئانى قەكر

بناقى خودى دەسپىكىر

دلى من پى خوەش كر

خوەندن ل من كر شەكر

سەيدايىن ھەشتى سالى

ژ پېرىتى دنالى

مەها ھەفتى ئان ھەشتى

رۆزەكى هات ژ دەشتى

ھات و كەته سەر پىشى

خودى رىڭر بەحشى

بابى منى دل ب كول

دو بىستىن وى ببۇون چل

ترسا رۆمى ھىز ل دل

بارى رەقى ل سەر مل

ناقى وى ئەحمى تەمەر

خوارنا وى قەھر و كەدەر

بىٽ مال و عاشق مىغان

ئەرىٽ و بەلىٽ سەر لېقان

ئەز رېكىم (سىيگەر كا)

پايىنەختىٽ مار و مشكى

مala مىرۇ ئاقا بۇو

ئاقا بۇو خۇمۇش ئاقا بۇو

مېرۇ رەوشىا مىرَا بۇو

نمۇونىٽ جامىرَا بۇو

بخوه قەخوھ رەوا بۇو

تەكىيا شەق و رۆزَا بۇو

بىزى (اسەبرۇكىٽ) مالىٽ

ھىٽ بەرى نىقىٽ سالىٽ

قورئانا خوھ نىقىٽ كەر

ژ سەيداينى ھىقىٽ كەر

گۇٽ مەھىن كە نىقىسىٽ

خىرە خودىٽ بىنقىسىٽ

سەيداينىٽ خودىٽ كوشنىٽ

كار بازبەند و نىقىشتى

عاشق مەريشىك و قرۇش

دەم و گافىٽ شەرفەرۋوش

ھەما ب ناڭ مەلا بۇو

راسى دەرد و بەلا بۇو

چاڭ ل هيڭ و سابوونى

هەتا رۆزى رابوونى

دەرسىن ترسى دگۇتن

بى ئاگر ئەم دسوتن

ئەوي خودى نەھشنى

دار فەلەقە ل دەستى

ھەر ھەزىزەن و راھەزىزەن

ھەتا ژى هات قەوهشاند

پاتك ل من ھەرشاڭد

دلى من پى لەرزاڭد

ۋى دل ب كەس نە دسوٽ

دار راکر و ھات و گۇت

"ھەي كورى وى سەيى پىس

كى دىيت مىزگەفت و نقىس؟

نقىس نە كارى مە يە

ديانەت بارى مە يە

تو ھاتى نىېقى قورئانى

پا خەلاتى مە كانى؟

ئەز راتەقاندەم ھەرچۈ

خۇندىدا من ژ من چۈ

راست و رى چۈومە بازىر

مەكتەب و مىزگەفت و دىير

دو سال و سی هیف ته مام

ل مالین ناسان دمام

ئەز گەمام رىزا چارى

نه خوهزى من وى بەاري

من خوهندنا خوه ھىلا

ژ نوو كەتم بەر پىلا

بى چارە و دەربەدر

دەردى وەلات ھاتە سەر

ژ عشقا وەلاتخانى

من خوه بەردا مەيدانى

ئەو روژەك و ئەقە دو، من خىر و خوهشى ژ خوه نە دىت. لى نە ئەو خىر و خوهشىا كۆ هوون ھزر دكىن.. ژ دەستوورا وە ئەزى بىزىم: ئەگەر خوهشىا ژينى دراھى پىر و خانم و مەيخانە من نەدىتىيە، ئەگەر گەشت و سەيران و تەناھى يە ديسال من حەرام بت ھەر وەكۆ گۈشتى بەرازى بۆز ل سۆقى سمو حەرام. لى ئەگەر خوهشىا ژينى حەزىكىرنا خەبات و كىيەراتا راست و پاقۇزە، ئەگەر خەمدارىيىا ژ بۇنا وەلاتى يە، ئەز كەسى ژ خوه كېف خوهشىر و بەختىارىر نابىينم.. باوەر بکن ھەتا بەرى مەھەكى ژى من نە دزانى (دىسکۇ) ج يە! ئەگەرچى من ل سەر سىنگ و بەر و بەدەننەن خانم و زەرى ئەسمەران دخوند ژى، لى من دگۇ قەھى (دىسکۇ) كراسفوشە!

قىزنى... لاونۇ، ھەر دەم ھاش و شاد بن، دا هوون تام و بىيەنا خوهشىا ژينى بىزانن؛ چكۆ كەسى نە ھاش و نە شاد بت بىتىرى

خهباتى ژى نا يى. هەرگز خەمان ژ خوھ رە چى نەکن، ژبل خەما مللەت و وەلات و مەرفاتىيا دنيايى. نە بىيىن ژى "ما دنيا ژ بۇ ج يە؟.. ژ كەس رە نەمایە و مادەم ھەر مرن ھەيە ھەما چاوا بقەدت باشە.. ئېرۇ چوو ھەتا سبە خودى (كەرىمە) كى دەمرە و كى دەمىنە. ھەما كى دايىكا مە بر ئەو بابى مەيە" .. ئەڭ گۆتنۈكىن ھەنى شەق و رۇز ژ دەفى خەلگى مە دەردكەفن. بى گومان و زدانكۈز و زيانىھەخشن؛ چكۈ گەرمىا دلى سار دكىن.

دنىا ھەر دنیا جارا يە، ھەر ئافا يە و يارا كەسى ئازا يە. بەس د ھەزرا كەسى قەلس و رەفۇك دە وىران و وەرگەرا يە. ئەگەرچى كەسى قەلس و رەفەرەفۇك نە وەك كەسى كەيىس پەرپىس كورى رۇزا خوھ يە، لى پا ژ رىيَا خوھ دەرچۈويە. ما نە مخابنە گەلۇ كەرچەنەن دەست و دلى وى ژى سار بىن؟ بلا ئەو دەست و دل بىزىن و دارىزىن؛ چكۈ خويما يە كو باودى ب خوھ نە مایە ئەگەر نا لاوازى دېت ئووشتا سىستىي، لى ھەرگز نە بىووچى و نا بىت ئووشتا ۋارىبۇون و فەمانا كەسى لاواز و بېچارە.

دېيىن: "مېررووچىك ژ خوھ رە دچۇو، ژى پېرسىن: تو ب كۈوفە دەرىچى؟ گۆت: ئەز دچەمە حەجى. گۆتنى: ھەى بەلەنگازا خودى، تو دى چاوا ب فى لاوازىدا خوھە بچى حەجى؟ گۆت: ئەگەر ژ بەر لاوازىدا خوھ نەكەھم ژى بلا ھەما د رىيَا وى دە بىرم.

دەھۆك

١٩٨٤/١/١

دین زانسته

بەسە دینو
ئەق نە دىنە
دین خەباتە
كىيغەراتە
بۇ وەلاتە
دین زانستە
نە فاشىستە
قەت مە ترسە
تم بېرسە
ل ناڭ كوردا
شار و گوندا
ل گۈقەندە
ل سەربانا
ل بەر بانا
ل كۆچك و سەرا
ل ھەممۇ دەرا
خۇەش شىرىەتن
نىيەلەتن

زوو بیبیزه

لهز بلیزه

دۆزا ئالۆز

بکه باھۆز

بکه ھەرگز

بەردە جەنگز

پىناس دزە

ئیمان سزە

پیلدارم

ئەزى رابىم ئەزى رابىم
فرات و دىجلە و زابىم
پیلدارم ئەز، بى هېيز نابىم
دلستانا خوه بەرنادىم
دكم نا كم ژى تىير نابىم
كەپر و لىسىن وەلاتى خۆ
ب پاريسا دىگۈل نادىم
نه خالدىم، نه جەنگىزم
نه مىرکوژم، نه مال دزم
كەكۆ بزانە من ج گۇت
كورمانچى يە رەوان و روت
خانى رست و ئەزى بادىم
ب شىن و شادى دلشادىم

زه‌نگی من

زنگه زنگه زه‌نگی من
قایه دیسا ده‌نگ قهدا
ده‌نگ دوزا مللته‌تی من
دنیا گرت و بهر نهدا

زنگه زنگا زه‌نگی من
خوهش هاوار و گازی يه
ئوازا قی زنگه زنگی
ژ فەرهەنگا قازی يه

ھەروھ کو بەرق و بروسکی
خوھ گهاند چەرخا فەلەک
سەد ئوخوهش بۇ قى دلى من
کو من دى کورد بۇونە يەك

لېخە لېخە زه‌نگی من
زه‌نگی دوزا پېرۈز
دل و جانى، خوهش نىشانى
ئەم ددن پەيمان و سۆز

پەيمان و سۆزا میرانە
گەش دکن بھارا مە
خەباتا قىز و لاوانە
نورۇز و ئادارا مە

سوند ب وی ریچا ئەقیندار
تم و تم تىپرا دچن
سوند ب وی هزرا پېرۋزا
نهورۇزى ژىرا دکن

تاكو مابن بى تەناھى
ئەق چىا و دەشت و دۆل
جەزىن و سەرسال دى بىيىن
ھەرگىز و نىزم و مەلۇول

ئەزئەزىنى ئەم قەھىلان
ئاخ ڦ دەردى ئەزئەزىنى
ئەزئەزىنا خانى گوتى
د چېرۇڭا مەم و زىنى

لى پا كوردم سەربىلندىم
ژىر و ھىشىيار و لەزم
خۇوش كەس و گەرناس و مەردم
دۇستقى دۇستان ھەر ئەزم

ئەز ھەر ئەزم

ئەز ھەر ئەزم، ئەز ھەر ئەزم

باوھر بکە ئەز ھەر ئەزم

ج دکى بکە وەك تە كرى

ببارىنە خوين و گرى

ئەز ھەر ئەزم، ئەز ھەر ئەزم

باوھر بکە ئەز ھەر ئەزم

چەندى دكەقۇم زېرەكتىرم

باوھر بکە وېرەكتىرم

خوه نا كم دىلى كەفتىنى

نيشانىم بۇ سەركەفتىنى

ئەز ھەر ئەقۇم ئەز ھەر ئەقۇم

باوھر بکە ئەز ھەر ئەقۇم

گەر كۈز بۇنا دلېھرى

جانى شرىن يېتىن دەرى

ئەز ب تە رە نا بىم ھەفقال

شىلۇو نا كم ئۈلا زەلال

ئەز ھەر ئەزم، ئەز ھەر ئەزم

باوھر بکە ئەز ھەر ئەزم

دەردى گران ھشیار کرم
ل ھەسپى ژىنى سوار کرم
خۆشى خوشە كو ئەز بىينم
بۈوك ئەو بۈوكە ئەز بىخەملىنم
ئەز ھەر ئەزم، ئەز ھەر ئەزم
باوھر بىكە ئەز ھەر ئەزم

كەتى مە ئەز نەرەقىيمە
كاوه نە ما ئەز نەقىيمە
خۇرتى دەلال خۇ ناس بىكە
قى بۇ ھەقالان باس بىكە
كەچا من و برايى تە
ئەون رەوشما چىايى تە
چىنتر ئەون ئەو شىير دلن
كۈرم شىير دلن، كەچ سۆر گولن
شىيرگول ژ وان پەيدا دبن
وھك بۇتاني شەيدا دبن.

* من ئەڭ و (زمىنگلى من) ل مەھا ئادارا 1979 ل مەھرەجانا دوووم ياشغرا كوردى
ل سليمانىيى خوهندن.

هەر واره‌کی بھاره‌ک

دلسستانا مه بژی	هەر بژی بژی بژی
وەلاتۆ ئەز ب گۆری	دوسەد سالە دفۇرى
بژی ئازادى بژی	هەر بژی بژی بژی
تو گەلەك ژ مە دوورى	سەرى مە ژ تە تىزى
گولستانا مه بژی	هەر بژی بژی بژی
پەسار و ژىز و ژۇرى	هەر واره‌کی بھاره‌ک
وەلاتۆ بژی بژی	هەر بژی بژی بژی
سېپى و كەسک و سۆرى	رەنگى ئالى ژ تە يە
مەلەتۆ بژی بژی	هەر بژی بژی بژی
كۈرمانچ و لەك و لۆرى	پلنگە رابۇو سەر پى
شەرى ئازادى بژى	هەر بژی بژی بژى
دەنیا كۆتەك و زۇرى	خۇرتىن مە راھىيلانى
ئاشتىيا جىهان بژى	هەر بژى بژى بژى
رەنگى عەقىق و مۇرى	سېنگى وى شىركا خۇونى

چه کا دهستی مه بژی	هه ر بژی بژی بژی
چه کا من لوری لوری	ئاشتی کو هات جیهانی

ههڦالو بڙي بڙي	ههڙي بڙي بڙي
يا بوڙي بوڙي بوڙي.	دهستي خوه به ده دهستي من

هەیھى

گۆتى ژ كەنگى قە؟
گۆت ژ هنگى قە
ئەزى پىغە
ھەر ب رى قە
چۈومە و دېم
گىز و پىر دېم
ھەوارە كەكۆ
رابە چەكۆ
من خۇ وندا كر
ھەشا رەشا ھەزار گوندا
لسەرى خۇ كر
يا خۇ ژى ب سەرى
ھەزار گوندا كر
دل ب كول و ژانم
بى ناڭ و نىشانم
تشتەكى ژ خۇ نزانم
شىكەستى مە
مشەختى مە

سته مبارم

گونه هکارم

فهیئت کارم

ژ و لات ژی شهرمه زارم

بی پیناسم

خونه ناسم

چاخ و ده مم

نه ژ ئاده مم

ژ ئا خا کور دستام

دژ منی فاش سستانم

ئیک بیزت ئیکی

نه هیک ژ مریشکی

نه مریشک ژ هیکی

ئه ز مه يمۇنم

کە کى شله يمۇنم

داروين ديت و گوت و نقىساند

ئه و گۇتنا بەری خۆ بەتال كر و شەوتاند

* * *

ھە بېلى ى ى ى

ھەزار ھە بېلى

من خوه ديت و رى وندى كر

تاریخه‌ک نوو من په‌یدا کر

ری وندامه

ل ئەوروپامه

ل به‌غدامه

کەشکۈلا خەم و دەردامە

خەمکرم، پى دېرم

دېم ئامەد و وانى

مەھاباد و باقمانى

دەم چېرۈك

دەم دېرۈك

.....و

ژ جەرگا گولى

ئەمان نەمان ھەى لۇ دەلال تو دەللى
ولله م گۆ ھەچى رۆزى تو نە ل مالى
خۆپانى گوندى، دېراني خانى ل من مايە خى و خالى
* * *

ھەى لۇ دەلال ئەزى بسەكىنم بەر ب وەلات
ولله م گۆ ھەچى بىزتىغە دەللى دلى تە هات
ئەزى ھەبىنا مالا باپى خۇھ ژىرىھ بكم دىارى و ھەر ب خەلات
* * *

دەللى دلى منۋىقى بارانى چكە چكە
شرينى دلى منۋىدى تو رابە مەھىنى بەردە، جوانىنى جل كە
ئەف وەلاتى غەربىيان و غوربەتى ژ من رە نە كە مال و ملکە.

نئاندنا سیّویی پاشباشى

بنقە بنقە چاقى منى
سبە مىرى ب مال و ژنى
خودان دۆزەك پە مەزنى
بنقە بنقە كرييغ لۇ لۇ

بنقە دا تو زوو مەزن بى
تو داركا تىر پەلچم بىي
تو سېكاكا سەرى من بى
بنقە بنقە كرييغ لۇ لۇ

باجا وەلات هاتە سەر مە
نەدان و رەۋ گەلهك شەرمە
شەكر بەلاش نايى بەر مە
بنقە بنقە كرييغ لۇ لۇ

سال زقىرى باقۇ نەھات
خوھش خوھش دىكى جەنگ و خەبات
كول و كۈقان ل من وھرات
بنقە بنقە كرييغ لۇ لۇ

سال زقري، نه زقري
ب خونا خوه روومهت كري
فرى فرى ئه و ژى فرى
بنقه بنقه كريش لۆ لۆ
باقي ته خزمهتا گوند كر
خوه گۈرى روومهتا كورد كر
سەرى من و ته بلند كر
بنقه بنقه كريش لۆ لۆ
كورى باقى وەكى بازى
بەس بکە هاوار و گازى
ها ها تە دى نە ما قازى
بنقه بنقه كريش لۆ لۆ
وى دابوو سەر رىچا مىرا
ل ئاشى فەلەكى دھيرى
بده پەي وى مينا شىرا
بنقه بنقه كريش لۆ لۆ
دار و دەفى، رەز و زەفى
نه وى بەردا و نه ژى رەفى
دا تو ژ نافى خوه نەكەفى
بنقه بنقه كريش لۆ لۆ

ئەقىندارى چىايى مە بۇو
شارەزايى كارى خوه بۇو
پىشىقى دەيکا تە بۇو

بنقە بنقە كرييغ لۆ لۆ
وار و زەقى ئەنداز دكر
سەر و بن و ئەقراز دكر
كارى خوه باش دەرباز دكر

بنقە بنقە كرييغ لۆ لۆ
هايى بىكە، گۈئۈخ مە كە
ئەزى بىزىم، تو دەنگ مە كە
دى دايىكا خوه تەنگ مە كە

بنقە بنقە كرييغ لۆ لۆ
بەسکە ژ قى نۆز و نازى
هايى هايى تو ژرى رازى
مینا كەھۋى، مینا قازى

بنقە بنقە كرييغ لۆ لۆ
بنقە بنقە نېقەشەقە
ژ دەرگۈوشى نە دەركەقە
يا قەنج بۇ زارۇڭا ئەقە

بنقە بنقە كرييغ لۆ لۆ

لورى لورى خوهش ئاوازه
دهنگى دادى مينا سازه
دهلائى من تو ژى رازه
بنقە بنقە كرييغ لۇ لۇ
كەو نفستن، كەر نفستن
ھۆق و مرۆق تەق نفستن
ھشيارى پاش خوهقە هشتن
تو ژى بنقە كرييغ لۇ لۇ
ھەكە دو جار، ھەكە سى جار
تە شىرى خوه، خوار و قەخوار
دادى ژى تىير شىغا خوه خوار
بنقە بنقە كرييغ لۇ لۇ
دادى بەرى بېرىغان بۇو
داپىرا تە خوهش مىغان بۇو
لورى لورى سەر ليقان بۇو
بنقە بنقە كرييغ لۇ لۇ
خودايى من تو گافگاڭى
تە زاكى من كر پاشباڭى
دەردى وەلات سەر فى چاڭى
بنقە بنقە كرييغ لۇ لۇ

نهقىچركى عەمى گۆزى
بده من پەيمان و سۆزى
بىرى بۇ قى تۆل و دۆزى

بنقە بنقە كرييغ لۇ لۇ

دادى دادى ل من خوهش تى
شەقا رەش چوو تاڭا گەش تى
ل دېمنان ھەشا رەش تى

بنقە بنقە كرييغ لۇ لۇ

چىا كرنە وەكى دۆزى
دلى دايىكا تە دسۆزى
توبى مىرى پاشەرۆزى

بنقە بنقە كرييغ لۇ لۇ

دايىكا تە مە مارا دگەزم
دلسوقييمە لهو بلەزم
مللهت بابە، دادى ئەزم

بنقە بنقە كرييغ لۇ لۇ

رابوو رابوو ديسا رابوو
چەچۇ قوتۇ مللەت رابوو
دلى دايىكا تە پى شا بwoo

بنقە بنقە كرييغ لۇ لۇ

بوروکا کوردا شوخ و شهندگه
چیکم قلهن خون و جهنگه
زورو مهزن به بدہ دهنگه
هنجئی نه نفه کریف لو لو
لهز لهز دبورن ددم و چاخ
ئیدی نابیژم ئاخ و ئاخ
ھەرچى بورى سەرى تە ساخ
بنقە بنقە کریف لو لو.

* ل رۆژناما (العراق) هەزمار (٢٤٠٨) روزپەلی روشنەنیریا کوردى هات بەلافکرن.

ئاشۇپا فرۆك

دلبەرى ئەز داخواز كرم
دل خوش و سەرفراز كرم
بەارا دلى خوش خەملى
كەرەم كر و هات قى ملى
ب وى زاري خۆ بى شرین
دەرمان دىكز زام و برىن
ئاشۇپى ئەز گەرتىم برم
ژ جىيانى ئەز دەر كرم
بىرم بانى، ل ئەسمانى
بلېل هات و بلۇور ئانى
دۈزىا مەزن هات بىرا من
عشقىا خوھ بەردا خويينا من
ژ بەھدىنا چۈوم شەمدىنا
دچۈوم دچۈوم مىنا دىنا
سەد سىپان و سەد مەتىنا
سەرداانا سەد خەج و زينا
مە تە دىكز چەرخا فەلەك
جقات مە بر برجا بەلەك

هاوارا خانی دمدم

بەلاق دبت ئەقینا من	ب دەنگى تە شرینا من
هۆزانا	دل ژ منه، دەنگ ژ تە يە
تو بکە ستران بو زۆزانا	ھەر دى قەھوونم هۆزانا
(فاتم) وەرە ھاوار بکە	(اسەمیرا) وەرە ئاواز بکە
بلۇورىنه ژ بو وەلات	ب وى دەنگى خۆ بى شەوات
بو خەملا وان داروبارا	بکە دیاري بو جۈتىيارا
بو سىيوي و بو دەربىدەرا	بکە خەنجەر بو رېنجىبەرا
نە كە پەسىنى پىغەمبەرا	نە كە رىستك بو دلېڭەرا
گەر ئەو نە بت ئەز بوج مە؟	ھاوارا خانی دمدە
نە بىم زاقا تەنا نا بىم	ئەقىندارم لى قەنابىم

* ل پاشبەندا رۆژناما (العراق) ھەڙما (٢٦) گولانا ١٩٧٩ بەلاق بۇ.

بهارا كنۋزا

هەتا كەنگى نەگەھىنى ؟
 چما ئېرۇ ما يە بى دەنگ ؟
 گەر بەقۇن ھەممو نەكام
 دلېر ژ دل نائىن دەر
 * * *

ئاخ ژ دەردى تە ئەقىنى
 چىرۇكا دلېردا پى شەنگ
 من ھەر ئەوھ پېك و مەدام
 سەد ھەتلەر و ھەزار قەيسەر
 گۇ : تو مىرى يان تو ژنى ؟
 م گۇ : گەر ژنم گەر مىرم
 گەر ژ منه گەر ژ تە يە
 سەرى راكە تەماشا كە
 خوش بهارا كنۋزانە
 وى ھىش نە ما ژ تەلىقىنى
 ژ من دچن شېركى خوينى
 دەرد و بەلا ژ ھەردو رەخ
 شهرمە وەللا ئەڭ نەكامى
 لىس تەپسى و ھىليلىن چەپەر
 فريشته بى ئان ژى جنى ؟
 ژ كۇقانا مشت و تېرىم
 بارى كەتى ل بەر مە يە
 كەسى پىسە دېيىن چاکە
 كەسى باشە ما كەزانە
 چاڭ زقىرى ژ دۈزىيىنى
 ژبۇ قەلەنى تە شەرىنى
 بەھشتىا من كەن دۆزەخ
 چ بۇ شاهى و چ بۇ شامى
 نووژەن كەن كىن و كەدەر

* ل پاشكۇ ھەزمار (٦) ل ١٩٧٨/٨/٢١ بەلاڭ بۇو.

پەسنىٽ مەتىن

هاویر ھەمموو رەز و دار	دۇل و پەسار و نزار
بلىل دېيىن بلا	شۆخىيا گر و ملا
ئان ھەلزا كەسک و شۆخ	ئەز چ يېڭىم سىقىف و خۆخ
ژ رەنگى زىقىف و سەددەف	ئاقىن زەلال و ب كەف
دىتتا خودى ل بەر چاڭ	زىقىف و سەددەف تىكەلاق
چووچىك دكە تىازا	ل سەر تاكىن گولنازا
نېير و مى ھەق دخوازن	رەنگ و دەنگ و ئاوازان
سەرخوش دىن ب جارەك	ھەر بىلەك گۈلزارەك
بەر روھىنيا وي ئاقى	بېبىنا مسک و گولاقى
ل زەلالىيا وي ئاقى	سلاقا لسىر سلاقا
خۇ بىگەھىينە مەتىنما	گوھ نە دە گۈننا دىنا
زوو ھلکىشە ئەقرازى	گەر تو پىر دخوازى
جەن رېنجلەر و پالا	ھەرە بەرۋارى بالا
باب و كور و نەقىنە	شەھۆق و ئەقىن زەقىنە
د كار دا گورج و ژىرىدە	گەر لاوه گەر ژى پىرە
زىكى قادى دكەلىشىن	زىرىدەك و زەحمەتكىشىن
عشق و شەھۆق و ئەقىنە	نەخش و نىڭار زەقىنە
كەرخىك بىرنج و ماشىن	پەسار و كەند و كاشن
ھەمموو رەنگىن و دەلال	ھەر بۇستەكى سەد كەفال

دکه چیزی به هشتی	ھەر جەی چاڭ گەھشتنى
روّمەتبىلند و نەرمىن	ژىنин خۇناس و شەرمىن
كوردۇن روّمەت بلندن	دەلال و گەور و رىندن
ژ وا يە عىشقا تاقى	دىئم ژ رەنگى خۇناقى
ئوتىلا قان رىنجىبەرا	پالدانى بەر سىبەرا
جىقاتا دۆست و يارا	نىېف چنار و سېيندارا
چ بكم ھاوار و قىرىپىن	گۆرى بىم ئاخا زىرىپىن

گولا زيز

بوچى ئەى دل ؟

ديسا ئەق گول

مايه زيز !؟

ئەو بىارا گەش خەملى

ديسال مە

كر پەيىز

* * *

ھش و بير و دل و جان

تەق ب جارهك

وي دزى

تە دى چاوا دلو ڙارو

به كۈز بەر

ئالزى؟

* * *

ئەقە ئەز چووم ڙارو دلو

پېرۇز كم

سەرسالا وي

شا به ئەی دل
من و خوھ بکە گۆرى
بەزىن و بالا وى
* * *

ناق و دەنگى دۆزا گولى
ل جىهانى
دەنگ قەدا
د گۈقەندى قى جارى دا
نامىن
شا و گەدا

بەرسقا گولبەارى

سەر تە ج ھات سەرى مەمى	ژارى ئەزى دل ب خەمى
ئەقىنا تە سەر قى سەرى	وھرە لاو تو سەروھرى
ئەقىن بى تام و رەنگ بۇويە	بى تە جىهان پە تەنگ بۇويە
ھىلا ژ بۆ قەھر و كولا	حەيفە تە ئەق باخچى گولا
ل مە بۇرين سال و زەمان	ئەز پېر كرم دەرد و خەمان
گاف زانىن ما بى ئەقىن	چۈوچك ژ باغى مە رەقىن
بۇ من و تە دل ب كولن	چۈوچك و شاللۇل و بلبلن
ئەقىن ئەھو كويار بېتىت	گولبەارى ئەقىن دېيت
ب ناز و ئاواز و كەنم	ھەركو ھاتى ئەز نۇۋەتنم
قى وەلاتى وەك بەھشتى	لەزكە وھرە قى تەنىشتى
بىگونەھو، دلبخەمۇ	ژارو ئەقىندارو مەممۇ
ئەز بۇ تە بىم، تو بۇ من بە	وھرە بۇ من چاڭ و دل بە
ھىليلن خۇشە ئەز تول ناڭ	وھرە لاوى بەزىن زراڭ
لەو كول سەر شەيدا بۇويە	گول بۇ بلبل پەيدا بۇويە
ئەز ناخوازم زېر و زەبەر	بلا بەس بن ژان و كەسەر
ئاگرى ئەقىنى بشارىنە	ئەورى خىرى بىارىنە
گولبەارا ژىنا تە مە	سوند خوارى مە ھەتا ھەمە

زهقى ل من زقري

ئەقىرۇكە بەختىارم	ئەز مەرۆقەك جوتىyarم
ئەقىرۇ بناق و دەنگم	فيير و زير و چەلەنگم
من ژى خوار و پى كىرى	زهقى ل من زقري
چاخى دەرد و خەما چوو	ستەما رەش نە ما چوو
ب قىيانا دلى من	ب خەباتا ملى من
ئەقىرۇ رۇزا پالا يە	مالا من نە قالا يە
ژ دەقەرا دەۋەكم	خودان ژن و زارۋەكم
خىر و خوشىي دېيىن	زارۋەك بەلاش دخويىن
ئامانجا دۆست و يارا	يەكىتىيا جوتىyarا
ريچا خۇ باش دناسن	ئەم زىرەك و گەرناسن
گەشغەنەرا شادى يە	ريچا مە ئازادى يە
بۇ مللەت و وھلاتە	كارى مە تم خەباتە

دھۆك ١٤/١/١٩٧٦

* ل كۆفارا (رۆشنىيىرى نوى) هەزمار (٥٣)، سال ١٩٧٦ بەلاف بۇو.

میقانداری

دهلal و شوخ و شهنه	خوهارزیا من چلهنگه
نژاد کورد و توری يه	نه تورکه و نه سوری يه
گرار ب ناف و دهنه بسو	ئیفاره کا دهرنه بسو
خولام بهزن و بالا وي	ئه ز چووبوومه مala وي
نه گو روونه سهر كورسی	ل حالی من نه پرسى
دو سی سعهٔت ل بهندی	ئه ز روونشتم ل ئه ردی
هات و چو خانما توری	بوري بوري، كى بوري؟
گو خالو توچ دخوازى	م گوتى ئه خوهارزى
گو شيئا مه ههفت رهنه	م گوتى ل من دهرنه
ل من كر نان و كهرنه	پاشى ئه و شيئا ههفت رهنه

گەلۇ كانى گولداナ من ؟

گولبەار بۇو د خەونى دا
دلى خەمگىن سەرەك لى دا
تە دگۇ نەخشى ليلۆپەرە
ئان ژى بۇوكە د خەملى دا
ب وان چاقىن خومارى گۆت
مە نەھىلە د شەرمى دا
پەردا شەرمى بدرىنه
ناقبەرا قەيس و لەيلى دا
سمىيەل گەبا جوتى سىغۇ
گۈل و بىل د كەيفى دا
سەرخوھش كەرم ماج و مرچا
تىشتهك نە ما بن پەردى دا
بىل فرى سەر گولدانى
ھىشىار دبۇوم وى بەينى دا
خەونەك خوھش و خەم رەقىن بۇو
م دگۇ ئەزى د بەھشتى دا
من چاڭ قەكر تەماشە كر
من دى ئەزى د شىكەفتى دا

گەلۈ كانى گولدانا من؟
ديسا هشتىن د قەھرى دا
ئەى دل ھەرە ب ھشىيارى
بەس بىينە د بەندى دا

* ل كۇفارا (رۆشنىيەرى نوئى)، ھەزمار: 77، سال 1979 بەلاڭ بۇو.

بنقیسه

ل گەل شاهین و سلو	خەزالى ھلو ھلو
باژو کاروانى ژينى	مینا شیلان و زینى
نەزانىن دەرد و خەمە	دین و دەولەت قەلمەمە
خەزالى بەرخا مامى	بخوینە ئەز خولامى
تەحلە ژىنە بندەستى	بىزە بىزى سەربەستى
بى زەممەت خۆشى نايى	ھىزايى ھايى ھايى
نېسیكارى و ئاقلى	ئاقا كە وارى تولى
بکە ھاوار و گازى	بخوازە يا تو دخوازى
ل وەلاتى مە كوردا	ل ناف بازار و گوندا
بنقیسه يا لقى دلى	خەزالى ھلى ھلى
دەرمان بکە سەد بىرين	ب وى زمانى شرین
گەشكە گۆفەندا چيا	مل ب ملى گونديا
سەر و مال بۇ تە خەلات	ھاوار كە وەلات وەلات
كەچى دا تو سەركەڤى.	ھلدە ئالا وەكەھەڤى.

* ل پاشبەندا رۆژناما (العراق) يا هەزمار (٣٧) ل ١٩٨٠ ئى بهلاڭ بۇويە.

رۆنَاك خانم

گەلەك دوورى تو ژ قى وارى
تە نا بىنم تو دژوارى
ئەز رۆندكا دبارىنم
من نه خوارى، نه قەخوارى

ژ دوور هات ناق و دەنگى تە
مە نه دى نەخش و رەنگى تە
قەنج و خراب تو رۆناكى
پېرۋۇن خشل و بەرگى تە

تە باراندىن گول و گولزار
پايىزا دل تە كر بھار
ب ناقى تە تىيم و دچم
ل قى وارى مەلۇول و ژار

دزاڭم تو ج فەرەنگى
ج نغىش و نىشان و دەنگى
شرىن پەيىقى، بلند ھەيىقى
ئەفىن و ئاشقى و جەنگى

رۆنَاك بەخشى، ئىدى يولۇزى
گەرم و گەشى وەك تىرۇزى
ئەز ئاشقى تە مە رۆنَاك
تو دژمنى مە دسۋىزى

ته نا دم ئەز ب فورقانى
 خۆرتا دل و دەلىق دانى
 خەلاتۇكا نۆبل ج يە؟
 كو رۇناك هاتە مەيدانى
 ل مەيدانى فەيلەسۆفى
 تە دىن كىرن شىخ و سۆفى
 بەگ و جەنگز كەتن تايى
 دكىن ھاوار تو مىسقۇفى
 جەگەرخويىن مە كە زارى
 ئىدى نە بى كەس و ژارى
 شەوقا تە دا دەشت و چىا
 سەرى پىلى گەبا وارى
 سەيدا ئە ژى ئەقىندارم
 دل ب كول و بىرىندارم
 ب كەمانچى دلۋىرىنم
 ل جەنگز گۈنەھكارم

* ل پاشبەندا رۆژناما (العراق)، هە Zimmerman (٤٤)، سال: ١٩٨١ بەلاڻ بۇو.

ئەز و شقان و ئايەتۆك

ئواز پەيمان و سۆزە

چەپ و چىز و باھۆزە

نەقىچەر كا جەگەرخوين

بۇوكا چىايى پېرۋۆزە

بلۇور چەك و چەپەرە

شەق و رۆز ھەرە وەرە

كارى مە كوردا ئەقە

خەبات و كەيىف و شەرە

شقانو لىخە لىخە

دەردى دلان دەرىخە

كىچ و كۈر ئەقىندارن

گۇقەندى خۇوش ھلىخە

گازى يا تە ژ دل تى

ژ كۇقانىن د كول تى

بەكۈ مەكۈ دى ج كن

پاشتى رەشى رەوشەن تى

شقاو های های

مه ديسا خو بهدادي

ئيره روزا خهباتي

كيفه راتا دنيا ي

هونهه بكن ئول و چهك

دهست ب دهست و لهك ب لهك

گوهه مه دن راست و چهپي

مه دل ههموو كرن يهك

ب مؤزىكى بهلاق كه

جارجار ل مه سلاق كه

دلستانى وار ب وار

ب ئوازان گولاڭ كه

گازى بکه وار ب وار

ھەۋى بىينن جار ب جار

فان شىرىھتىن پەھىزى

ژ بىر نە كن ھەمى ھەوار

(اشلدم بىلدى) قەرقەشە

گازى يا تە ب رووشە

هات سهر روباري مهزن

دژمن چ بکن بی تهوشە

پهیش و دهندگ و ئاوازن

جهنگ و لهیز و تنازن

بېئنا ئىشقى ژ چيا تى

دۇزا پېرۇز دخوازن

چ شقان چ بېرىغان

ژ قىرەتا ئېرىغان

گوند و بازار و چىا

ھەمۇو بۇونە نېچىرقان

ژ نېچىرى بەس نا كن

ب گۈتنى كەس نا كن

قەقەبۇ ھەقەقەبۇ

(ئايەتۆكى) حەز نا كن

رى دوورە دەلىف تەنگە

ھونەر ئەقىن و جەنگە

شقانۇ بىزە بىزە

ئىقارە ل مە دەرەنگە

ئاشۇپا مەرۆقى سىتەمكار

ئەزم ھىزرا و نازدار	ئەزم زانا و ناقدار
ھەر كەس ل بن بارى منه	دەنیا ل ژىز دارى منه
شىرىلى مەيدان ئەزم	میرى مىران ھەر ئەزم
ئاغايى بەز و ئاقىم	ب ھىز و دەنگ و ئاقىم
راوهستىبا نە ل بەر دەرى	پې پې خولام و پەرى
دلوغان و دلىكىن	ھەموو گوھدار و چاكن
ژ بۇ من پەسندارن	ئەز چ يېزىم گوھدارن
پەرگالا من باشتىرە	ھنگى گاقا پاشتىرە
سەرى دەۋەك دەھىرم	ب ھەر كەسى دوېرم
دارى من درېڭىز بىت	دخوازم ھى چېتىز بىت

دەنگر

دەنگرى بىزه بىزه
دەردى دلان قەرىزه
دەنگر دەنگر فەرھەنگا زمانى من
دەنگر دەنگر دەنگى خان و مانى من
دەنگر دەنگر دەھۇلا چىايى من
دەنگر دەنگر ھشىyar كە برايى من
دەنگر دەنگر كاسىيتا تە زېرىينه
دەنگر دەنگر تەق ھونەرا دېرىينه
دەنگر دەنگر دەنگى مە خوھش بەلاق كە
دەنگر دەنگر ل ھەممۇ كوردا سلاق كە
دەنگر دەنگر تو دەنگى داپира من
دەنگر دەنگر تو ئاراما بيرا من
دەنگر دەنگر شەق و رۆز بىستىينه
دەنگر دەنگر جەركى دژمن دەرىينه
دەنگر دەنگر بەلاق كە پرسا پىرۇز
دەنگر دەنگر خوش كە سرروودا نەورۇز

هونه‌ر و موْزیک

ل مه خووش هات زایینا ته

ئەم دخوازن مایینا ته

مه هيغى يە ژ لاوان ژى

وهرار بىن دايینا ته

بىزى كەسى تو ساز كرى

تىبر هونه‌ر و ئاواز كرى

پىر و جوان پى شا كرى

بوٽانى سەرفراز كرى

دەم و دل مالى خوھ

ھۆگەر و ھەم ھەقالى خوھ

تم بىن خولام ژ بۇنا

ھونه‌رە باڭ و ڪالى خوھ

گۇلا جۆرى ل هيقىيا وە يە

چاره نىنە ھەر يَا وە يە

قى دزانن ژ لەو ئەقىرە

ئەڭ رەش بەلا ل پېشىيا وە يە

ھونه‌ر و موْزیك ژ من بۇرى

هات و چۈو وەلاتى ژۈرى

ژبۇ قىز و لاۋىن ھىزىزا

بەشىرى من بابۇ گۇرى

دیسا هەیھى

گوھ بدن قى ئاگەھى	ھەپى گدىنۇ ھەپى
دايىكا مىرى چاكم ئەز	بەز و ئاۋ و خاكم ئەز
ئاگر و خوبىن و كەلەخ	سینگى من كرنە دۆزەخ
ب سەد ھەزار بەرى رەش	سووندى دخوم ب لالەش
دلستانا وە مە ئەز	ژ كەقىن دا ھەممە ئەز
هان و ھەوار و ھەپى	ھەپى دىسانى ھەپى
زىينا دەلال خوبىن دېنى	مەم ئاشقە زين دېنى
تۆپا خودى قىكەتو	ها چەتۆ ھاھا چەتۆ
شەرم كە ژ قى وەلاتى	ھاتى بىزىت نەھاتى
ھاوار ل من كا روومەت؟	ھەممۇ ژ دەس وە دەركەت
جەنگ دىلانا مىرا يە	روومەت ئەگەر وە ما يە
(ئايات مایات) فەھىرن	دەنگى ھلدن و ھلدىرن
من بىستىن ژ	شۆخ و شەنگا وە مە لو
رندى تو بىزە رەمە	زىنى تو بىزە مەمە
سلۇ ژى وەك بىنەفىشى	تەمۈ ژى مينا عەيشى
بەرسقى زووتىر بىنن	ھاوارى زوو بىگەھىنن
ژ لاوى دانشگەھى	چ پالەپى كارگەھى
خۇش ھەقال و ھۆگر بن	زىرەك و ھەم خۇڭر بن

تەق قىز و خۆرىن كەلەش	بەخەبتەن گەرم و گەش
ب نەورۆز و نىسانى	سۇوندۇر دخوم دىسانى
دېمۇن بىشكى بىشتم	ئىرۇ ئەز بارى پېشتم

* ل پاشبەندى رۆژناما (العراق)، هەزمار: ٤٥، سال ١٩٨١ بەلاڻ بۇو.

شیخ و ئایه‌تىئن رۆم و عەجم

عاشقان پەرددە دراندىن چەپ و راست

نامە ل پى نامە دشاندىن چەپ و راست

پەيک و مزگىنى دهاتن پىل و پىل

ب ئاوازەك نوو ستراندىن چەپ و راست

جووتىار و رىنجىدەر و پالان شەق و روژ

ژ دەقى هەق درەقاندىن چەپ و راست

شىلىپان دهاتن مەيدانى كت و جۆت

وهك بازان شەپەر شەقاندىن چەپ و راست

تاکو ئىين وهك مە ترال ژى

ل گۇقەندى خوه ھەزاندىن چەپ و راست

خورشىد و شىبر و شاهىنان راھىللانى

كۈزك و چەپەر شەكاندىن چەپ و راست

خوهش دخوهندىن قەقەبۇو ھەق قەقەبۇو

كافر ل خوونى گەفزاندىن چەپ و راست

ھەم ژ خۆ ژى بى كنۇزى وان عەگىدان

ب مىرانى خوون رۈزاندىن چەپ و راست

خوه كرن ھاقەينى ژىنى

دۆز و داخواز پى مەياندىن چەپ و راست

ئەقىندارن جان و دل دان دلسستانى

تەقنا ژينەك نوو راچاندن چەپ و راست

ترس و لەرزا قى خەبات و كىغەراتى

بەگ و دېمن لەرزاندن چەپ و راست

خوھەرسitan ئەق سەر ئەو سەر لەيزتن

خوه ب دۆلارا وەرماندن چەپ و راست

شارەزانن جەندرمىن چاخ و زەمانن

مala کوردا سەتماندن چەپ و راست

وان ژى وەك باب و باپىران شەق و رۆز

گونى جەنگز گەمراندن چەپ و راست

ل مەيىخانان چريو چريو كەرافى بت ئەزبهنى

خۇونا ژاران فەرفاندن چەپ و راست

تىقىتىقا كۆچك و ديوانا وەك ليقۇكان

تەلم تەلم خوه كەناندن چەپ و راست

تۈقى رك و كەرب و كىينا رەش رەشاندىن

د وەلاتى مە دە چاندن چەپ و راست

مېش گامىشە كو هەما تە كر ئەمم

سەرى تە و بابى تە ژى فەراندن چەپ و راست

كۆ هەما تەرك تە كر چۈون گۈتنى

ھەى ھەوارە تۈپ تەقاندىن چەپ و راست

گاڭ و دەم تىن و دچن مينا بەكۆ

(ئەھلىن وە سەھلىن) خوه چەماندىن چەپ و راست

ئەو دزانن چەند و چەند بەرداش دنى
ل خۆپانا ئۇرۇپايى راتەقاندىن چەپ و راست
ل زىندانىن تەنگ و تارى ئەو دزانن
چەند و چاوا خەلک رزاندىن چەپ و راست
بۈوك و زاقان ب مەلۇولى ل ژقانان
چاڭ ل قىرى قەرماندىن چەپ و راست
بى سالۇخ مان ئەو ھەممۇ پرس و بەرسەف
د سەران دە پەرچقاندىن چەپ و راست
ز وارىن باب و باپىران زار و زىج
ب دارى زۇرى بىزكىنلىنىن چەپ و راست
ھۆق و دەھىيىن قى جىيانى ب گارانى
ل شۇونا وان لىس لىساندىن چەپ و راست
ئەق ھەممۇ دەرد و خەم و زۇر و سەتم
دېمىنلەن مە باراندىن شەپ و راست
سۆفى و شىيخ و مەلا سەد بىسما
ب ئايات و سەلەواتا نخوماندىن چەپ و راست
ئافەرين بۇ خودى ناسان ئافەرين
گونەھىن خۇھ پى داوهشاندىن چەپ و راست
كرنە گۇقا هار و دینا ئەق وەلات
شاششك و ل لىنگى مە ئالاندىن چەپ و راست
ھش و ھىقى د مە دە كوشتن ھەي ھەوار
قى تەق خەساندىن چەپ و راست

برپر ژ ری قاری کرن شیخ و مهلا
سهر و دل ب ئایاتان خەتماندن چەپ و راست
ئەو سىھما دېم دکن مريان ژ خەو ھشىyar دکن
ھەر تەنى ئەم پى نغاندىن چەپ و راست
ئەق چەپ و راستىن كو مە گۆت
يەك يەك تارىخي نقيساندىن چەپ و راست.

بلوورا چیان

111

نیشانک

باڻي من ل ئهوروپي چهند ههلهستين خوه دراندن، هاڻيتن و هم رنه خوهست بپاريزه. ل پهه ديتنا من ئهگهر ئه و نوهه ساخ بوويا، ديisan و ودك بهره ده بهشهك ڙ فه ديواني بدراٽدا. ههروهسان من چهند ههلهستين دراندي پشتى و هغه رکرنا وي ديتن، ئيٽي د فه ديواني ده هاتن چاپکرن.

بەشیز سەبرى بۇتاني

پیشگوتن

سەبرى ئەحمدەتەمەر ۱۹۲۵ ئى ل گوندى (لۇدى) يى كۆ سەر ب بازارۇكى ئەرھى فە(سېرت - بۇتان) هات جىهانى. دەمما ئەو (۸) سالى بۇو ژ بەر سەتمىن كۆمارا تۈركىي ب بنەمala خۇھ رە ژ بۇتان رەقى و چوو بىنخەتى(كوردستان سوورىي). سەبرى ل وىددەرى ب كوردىن مىشەخت رە مەزن بۇو، دەست ب خۇەندىچ كر و ئارەزوويا وي تەنلى كۆمكىندا بەر و كالكىن جوان و بالكىش بۇو. سەبرى تا (۱۹) سالىا خۇھ ل سوورىي ما و پاشى خاترا بنەمala بەدرخانىان، بنەمala رەسۋول ئاغايى و بنەمala حاجۇ ئاغايى خۇەست و ب بنەمala خۇھ رە چوو كوردستان عىراقى(بەلكو د دووماهيا ۱۹۴۳ يى دە يان دەسىپىكا ۱۹۴۴ ئى دە بۇو).

سەبرى ل زاخۇ و مووسلى دەست ب كوردا يەتىي كر؛ هنگى بۇو ئەندامى پارتىا ھىوايى، پاشى بۇو ئەندامى پارتىا دەمۆكراتا كوردستانى. ھەۋەندىيا خۇھ ل گەل ھەۋالى خەباتكار (لوقمان مىستەفا بارزانى) خورت كر. ب كورتى ئەو تەنلى گىرىدابى كارى سىاسى بۇو، ھەر وەسان ل سەر كۆمكىندا بەر و كالكان بەردەۋام بۇو. كاك (عەلى ھالۇ) خەباتكارەكى كەفته و ھەۋالەكى سەبرى بۇو. دەمما ئەھۋى گازى سەبرى دىكىر، پەيقيئىن (ھۇ بۇتانى، بۇتانى يۇ) بكارتائىن. ئىدى سال ب سال نافى سەبرى بۇو ب سەبرى بۇتانى. بۇتانى د ھەۋەپەيقيئەكى دە گىرلا، يا كۆ سەيدا (عبدالرحمن الپاشا) يى د ۱۹۸۹/۴/۴ دە ب عەرەبى بەرھەڤ كر:

سالا ۱۹۴۳ ايچه ته و رىگران رئى ل بابى من و هەفالىن وي رت،
هەموو تشتىن وان ل گەل پېلاقىن وان شەلاند، هنگى من
هەلبەستەك سەير يا ب كەن ل سەر وي روودانى نفىسى.

لى دياره كو بۇتاني ئە و هەلبەست نەپاراست... و هەلبەستا وي يا
يەكى كو هات نفىسىن ۱۹۴۶ ئى بوو و دىوانا وي (شىن و شادى) دە
چاپ بوو و نافەرۆكا وي ل سەر براانيا كورد و عەرەبان بوو. بەل،
زيانا بۇتاني تا گەھشت نەرويجى ۱۹۹۲ ئى هەر بى تەناھى بوو. ژ لەو
رە بەشك ژ بەرھەمىن وي وندايە و هەم ژى بىشۇپە.

پتىيا هەلبەستىن قى دىۋاڭىچ ب دروشىم، رەخنه و رىكلامان داگرتى
نە، ئەق ژى ل سەر رەوشتنى بۇرى دما. هەرەسا چەند هەلبەستىن
خوهش د قى دىوانى دەھنە كو هەققىرىپىن وان د چوار دىوانىن وي
بىن پېشىي دە نىين. ئەگەر مەرقۇق قان هەلبەستان بخويىن، دېنىھ كو
بۇتاني مەرقۇقى نەوەكى(نەرازى) بوو. و دياردا كو من ئاگەھ ژى
ھەيە، ئەو كو بۇتاني فەكاردانەكى(رەفعىل) ل نك خونەدەواران
پەيدا دكە؛ ئانکو ئە و ژ بەرھەمىن وي شاد و خەمگىن دىن.

بۇتاني پتىيا هەلبەستىن قى دىوانى ژ من رە دخونىدىن و من ب
كۈمپىيووتهرى دنىمىسىن، يىن دى من سى - دى و كاسىتان دەرخىستن.
ھەر وەسان هەلبەستىن وندايى ژى گەلەكىن. من رووپەلەك ھەزمارتى
(۱۳) د نېف كاخەتىن وي دە ژى دىت، ئەوى نفىسى:

ئىين ژ پەيكان قەدەجەنلىق و ژ راستىي دىرسن نەھەنلەن، ئەق
شعرىن مە بەھىن بەلاقىرن، دەستوورا چاپلىنى نەدانى، خوددانى
راپۇرتى گۇت كو چاپلىنى قى دىوانى ڈىزى رەوا و رىبازا شۇرەشى

یه، چونکی ئەوین ئاسى بۇوین سوودى ئى وەرگرن. يانى ئەگەر ئەف دیوان بېتىت بەرەتافى و رۆناھىيى بېتىت، ئىلىدۇ:

كەر نافرەن
كە و ناقەبن
لەگلەك نازرەن
كىتىبا عەلۇ ناكەن
كورد نارەقەن
ھەيىف و رۇز دەرناكەقەن
مala سېي يا ئەويكى رەش دېت
بەلەنگاز پى هار و سەرخوھش دېت
مېرى خەجى
ئىلىدۇ ناجىت حەجى

بەلۇ، سانسۇر بەرە ل عىراقى ھەبۇو و بۇتانى دىتنا خۇداتى راپۆرتى ب زارافا سليمانى ل سەر ھەزمارا وى رووپەلا نافرى (۱۳) وەسان نېيسى: (ئەگەر ئەم شىعرانە بەلاؤ بىرىنەوە ياخىبۇوهكان سوود لى وەرئەگرن).

ب دىتنا بۇتانى كۆھلەست و پەخشانىن كوردى يىن پىر بلند ھەنە، ھەر وەسان ھەلبەستقان و نېيسەرەن پىر باش ژى ھەنە، لى رۇپەلەن وان نە وەك بەرە نە. ئەوى ھافىنا ۱۹۹۸ ل سەر بەرەمەن خوھ ھۆسان گۆت:

- بەشكى ۋ رۆمانا من (ۋ دىيمەنلىن جەنگا مەزن) ل وەلاتى ھات دزىن، و بەشكى دن من پاراست و نوھۇل كۈفارا (دوگر-ئى) بەلائى دىم.

هیشیدارم کو رۆزهکی برايین مه ئىين ئەرمەنى ئى قى رۆمانى بخويين.
من د ديوانا (دەنگى مەتىن و جوودى) ده دىتنەك ھەبۇو، ئەو ئى
يەكتى و براتيا كوردانه. ئەق دىتنا منه كو شۆرەشا كوردى ل باكۇورا
وەلاتى (جوودى) ول باشۇورا وەلاتى (مەتىن) بېبە يەك. لى گەلەك
كەس ھەنە ھەر ئى من تىئىنگەھن و ھەر ناخوازن كو تىيىگەھن. ھەنەك
ھەنە كو ب چاقەكى پې نزم ل بارزانىي نەمر دىتىرەن و دېيىرەن كو
(شەنانى پېر) "مستەفا بارزانى" كى يە؟ يان چما نافى وى د ديوانا تە
دە ھەيە؟ پەرسا من ئەوه كو كى بىيەت ئى بارزانىي نەمر خەبات كرىيە.
بەرى ھەلبەست و گۇتارىن من د راگەھاندىن عىراقى دە ھەر نەدھاتن
بەلاقىرن، ۋېھرەك پەترا نافەرۇكىن وان ل سەر شەھىد و خەباتكاران،
كوردىستان و بازارىن وى كوردىن ئىزىدى بۇون.

ھنگى رەوشَا بۇتاني يا دەرۈونى تىك چوو و گەلەك جاران ژ
بەرپرسىن راگەھاندىن كوردى رە وەسان دگوت:
- ئەگەر ئەز بىرم، سەددەم(سەبەب) ئەوه كو ھىزىن كوردان ھەقلىو
ناپەزرىين(قەبۈول ناكن). دەقىت كورد ب دان و ستانلىنى بەرسقا ھەق
بىلەن، نە ب چەك و... پې مخابن ئەو خەلەتىا جەلال بەرامبەر بارزانىي
مەزن كر، (پ.ك.ك) ئى كەفتە تىدا.
بەلى، ھەما ژ بەر ھندى ئەز بۇتاني ب شەھىد دەزمىرم، ژ بەر كو
ئەوى تەنلى ژ بۇ گەل و وەلاتى خوھ خەبات كر و ژ بەر كول و
خەمەن براڭۇزىي وەغەر كر.

وەك بۇتاني ديار كر كو ئەوى بەرھەمەن خوھ ل مالىن ھەۋالان
دەشتىن يان دپاراستن. ھەما ژ بەر وى رەوشَا ئالۇز گەلەك بابەتىن

هیّزا ژ بهره‌هه میّن وی وندا بوون؛ بهشەك رەزىما عيراقى شەوتاند،
بەشەك ل ناك هەفالىن وی ما و بەشىن دى ژى هەر بىشۇپن. لى
چاوان بە، ئەز دى پېكۈلى بكم كو بهره‌هه میّن مایى و پاراستى پەيدا
بكم. لى مخابىنە كۆمۈرلەنەن سال بۇ سال كىمەت دې. ئەو
ژى ل سەر نەدروستىيا چەند كەسىن خۇونسار.

من دفى د دووماهىي دە بېيىزم، جەھى داخى يە كو بۇتاني د
رشىيەكتا ٢٥/١٠/١٩٩٨ ئى وەغەر كر و كەفتىن سەددامى، رىزگارلىكىن
كوردىستانى و گەنۋىزىنەن مەرۆقىن سەتمبار، نىزىكىبوون و لەفھاتنا
كاك مەسعوود بارزانى و مام جەلال تالەبانى ب چاقىن خوه نەدىتن.
ھەروەسا بلا دىتىنە سەرۋەتكەن نەتەوەبى بارزانىي نەمر ھەر دەم د بىرا
مە دە بە، داكو ئەم پى خۇودان ل شەھىد و خەباتكارىن خوه يىن
كەفن دەركەفن:

- ئەگەر مللەتەك رىيّزا خەباتكارىت خۇ يىت كەفن نەگرىت،
نەشىت پاشەرۋۇغا خۇ ئافا بکەت.

بەشىر سەبرى بۇتاني
ستۆكھۆلم ١٩٩٩ - ٢٠٠٣ يىنى

ئەم و ماف

وەلاتى دەرد و خەما يە
قەت خۆشى تىيىدە نەما يە
بۇ پىسان شەقل و شەما يە
كەرافى ل من و تە ما يە

شەماتا مشك و مىشنا يە
دەفتەرا باج و بىشنا يە
دەم، دەمى حىز و دزا يە
مە گازنده، نە جزا يە

ئەو مووسى يە، ئەو عيسى يە
مە حەفسار ب دەست پىسا يە
چرىيۇ - چرىيۇ مەيھانا يە
لەو ژى سەرى مە چەوا يە

مارۇ ژى مارى جارا يە
ھەر مارى كورى مارا يە
راتىھە ژى كو سەر قالا يە
ھىنزا وى ھىنزا پارا يە

چیروکا که قنه سالا يه
مه نه مافه و نه ئالا يه
وهك سهري بن باروکا يه
خانيشوکي زاروکا يه

سۇرا دېمن تم ھۆسا يه
پەيمانا تېر و فسا يه
ئەقە حالى مە كوردا يه
لەو كۈ دۆزى مە وندا يه.

ئەشەك ئۆغلو

ئەشەك ئۆغلو، ئەشەك ئۆغلو
تە ج كر لۇپىس شا تورلۇ
ھشىyar بە خوھ بىيىش مەكە
خوھ وەك عەلۈكى پش مەكە
رووچى ج جار نەببوييە شىرى
ھەي تەفشوکى خوھەر و نەویر
ھەكە راستە تو خوھشىمېرى
بۇچى كون - كون خوھ قەدشىرى؟
خوھ بەس كە ل مە بکە وەك جن
ئەي مشكى پىسىز ھزار كون
تو دەھبەيى ھەي نە مەرۋە
جەي تە يە ئاخوور و گۇۋە
نوو مە دىيت بى ھەش شىرىەتكار
وەك تە نەویرەك و شەركار
كۈرۈ ھەي تەفشوکى چار سەم
ئىدى ژ كەس ئەز ناترسىم
ئەق دەردى كو ئەز تىددەمە
ھىشتى گەلەك ژى زىدەمە

دزانم کو ئەز كەتىمى
 دزانم ژى كى خستىمى
 بوجى هوّسا خوه دخاپىنى؟
 ما تو دنیايى نابىنى؟
 وەك من تو ژى ها - ها كەفتى
 ئەي تەفسۈكى هار و شىكەستى
 كو من نەمابىت ماف و خاك
 ژىچ بىترىسم ھەمى نەپاك
 نە ب تە و نە ب ھەمدى من
 دەرمان ژى بو قى دەردى من
 زانم کو نەمانا تە يە
 كەتنا تە رابۇونا مە يە
 ھەر تىشت ب فەرمانا تە يە
 مؤقەك ژ قانۇونا تە يە
 ياسا پىس و بىمەرىسى
 دەرەو رىس و خوھەرىسى
 ب مانا تە ئەم روو ب ھەشىن
 ب مىرنا تە ئەم كەيەخوھشىن
 ها - ها بۇ تە گەلهەك نەما
 شەقل و شەما تەۋۇ بۇ مە ما
 ھىنگى ئەزم بازى ھەر جار
 بۇ ھەر كەسى وەك تە كەقىار

ته نه ما ئە و شەقل و شەما
رېكا رەقى ژى تە نە ما
سۆز و پەيمان بۇ بزاقى
ته باقىزىم بنى ئاقى.

ئەشەك: كەر

ئۆغلۇ: كور

تۈرلۈ: جۆر ب جۆر

زمانی مه

هاوار ب ناقی یه زدان
وهی ل حالی مه کوردان
دهردی پر ئالی يه
کاری مه ترالی يه
وهرن ئەم هەق ببینن
زمانی خوه بخوینن
زمانی باق و کالان
روومەتا هەممۇ مالان
کەقناو و خورت و پاکە
کورمانجى کاك و ماکە
گەنجىنه ييا پەيغانە
جەلادەت دەرگەفانە
وهرن دا ئەم خوه فير كن
زمانی خوه ژى تىر كن
کوردى کوردى نەزانى
ئەو زوو دچە نەمانى
يا ژ بو مه پر قەنجه
نقىسا کوردى مەرجه

خوهش و نهرم و شيرينه
زمانى مهـم و زينه
هـمهـموـو روـز و شـهـقـيـن خـوه
پـيـ شـيرـينـ كـنـ دـهـقـيـنـ خـوهـ.

مرن زیره

زیندانان مووسلى ۱۹۴۶

ئەز ژىر تغم ل زیندانى
مخابن نايىنم ھانى
بىيەش بۇومە ژ سەيرانى
ژ گۆقەندى، ژ دىلانى
ژ نەورۇزى، ژ نىسانى
مرن زىرە، ئەرى كانى
هاوار دكم ھېقى كانى
كاني، كاني، گەلۇ كاني؟

ئەز داپزىم ژ لىدانى
ھەزار تف ل قى ژيانى
رۇندك بارىن وەك بارانى
نېزىك دېم ژ نەمانى
من سەد خوھى ب گۆرسانى
مرن زىرە، ئەرى كانى...

بیم گوئی کوردستانی
وی به خترهشی، وی جوانی
سهرانسهر ئاگر بەردانی
کەسی نەما پی نەزانی
وژدان نەما ل جیهانی
مرن زیرە، ئەری کانی...

دزین مهزن

کهسین کو مال کوم کرنه
وه ب ههزار خاپ و پیلان
ئه و رؤزا کول مه گهش بت
وه نامین شاهی و دیلان
رؤز ب رؤز دهم نیزیک دبت
کاری مه يه تم بهرخودان
دزین مهزن
هونون دی کهفن

وه خوه پیس کر، خوه چهپهله کر
خوش دیاره ب کار و دهه
هونون خوه ل بهر پیلی بگرن
هزرا وه يه کا کهیس و رهه؟
ژینا وه دی مینن بی رؤز و شمه
دزین مهزن
هونون دی کهفن.

کەفتەم چالا گومانى

کەفتەم چالا گومانى

گومان چالەك بى بنە

نەشىم ئىدى دەركەقىم

ھىچ گومانەك تى تەنە

قى گومانى ئەز برم

ژ راستىي دوور كرم

بى پىغان ئەز قەھشىتم

باوەر بکە ئەز كوشىتم

بى بى بى هەر برم

ژ داخوازى دوور كرم

لى شىام ژى دەركەقىم

ھىدى ھىدى بىرەقىم

کەفتەم چالا گومانى

د نىق مۇ و دۇمانى

بابەتكى بى بن بۇو

رەشىيا بەختى من بۇو.

باش بناسن

باش بناسن ئەو كى نە
كۈ دەردەن ئەو ژ خەت
ب رېقىن و ب مېتىن
كۆم دەن زېر و زىنەت
ب شەفاحەت و دزى
ب كۆتەكى و زىرىشەت
ب نەمانا قان كەسا
وھلات دېي وەك بەھشت
و كەھەۋ ئەگەر ئەم بۇزىن
كەس نامىنە بىرسى قەت
شاد و ئازاد دى بۇزىن
ھەم سەربەست و بى منەت
ب دلىاکى و دروستى
بىن خزمەت بۇ مللەت
ژ ئەقىرۇ پىدا نەھىلەن
مروقىن پىس و خەلەت.

گەر تو نەبى، ئەز ھەر نىنم

خەمەقىئىم

خەمجىئىم

ئەز سووندۇخوارى مە

نەراوستىم ھەتا سەرى

دېمىنى تە نەچەمىئىم

من سۆز دايە قەت نامىرم

تا ئاشتىيا تە نەيىنم

سووندۇخوارى مە ...

بى تەمە دىنى جارانم

ئەز خۇهدان ژىيار و ژىينم

ئەز ھەر ئەقىم، دى ھەر ئەق بىم

گەر تو نەبى، ئەز ھەر نىنم

سووندۇخوارى مە ...

په سنهين سته هئ

زیندانا مووسلي ١٩٤٦

ههزار و هك خاني و جزيري

پهيدا بين ل مهيدانان

نهشين بکن په سنهين ستهم

نه ب گوتار و نه ب ديوانان

ژ ئيقاران تا بهيانان.

شەقە دزانە

شەقە کا رەش و تاري

باران پر خوھش دبارى

عەلى و عومەر بۇونە جۆت

ئىكى ژ ئى دى ره گۈت:

- ئىشەق شەقە دزانە

كارى خوه باش بزانە

گۆننا من ژ دلە

حەلالە مالى فلە

ئەمى بىزم زىز و زىف

خودى وەكىل نىف ب نىف

ھەردو ژ دل بۇونە يەك

زوو ھەلگەرن بىر و چەك

خوه دان كاش و كەندالا

ھەتا گەمان نىف مala

بەرى بگەھنە مالى

عومەر ھلوھشا چالى

چالا پىس و تەر و شىل

ڙانى دا جەھر و دل

ب دعوايا دهرويشا

دهستي وى گرت و كيشا

دهرچوو، ديسا دانه رى

باران ژى هىز دبارى

بى ترس و پرس ليڭەران

خوه باركىن، قەگەران

مala فله مالشتن

ھەچى باشه نەھشتن

ئەو عەليكى بارگاران

ھەلۋەشا بيرا ويران

ئەوي بира ھەشمېتر

باوهر بىن نە كىمتر

عومەر گۆت: يا پىغەمبەر

عەليكى مە بىنە دەر

ھىدى ھىدى گازى كر

پاشى ژى خوه تازى كر

نالينا وى ژ دوور هات:

- دەركەتنا من ھەييات

عومەر رەقى، ھەي رەقى

عەلى ما يە ئىز زەقى

ب مل و دەستى شىكەستى

ما د بира ھەرفتى

قەشە گۆت شەماشە:

- بزانە ج دا باشە

ئاخ ژ دەستى قوردايى

ئەم كەتينە بەلايى

عەلى گۆت: گونەھەكارم

لى پا ئەز بىرىندارم

ئە ل بەختى دىنا عيسا

من ھەلکىشىن ب وھرىسا

دەرانىن برنە دەرى

قەشە گۆت: بىن فېرى

چاخى عەلى قەشە دىيت

ژ شەرمىدا ب خۇقە رىيت

كولاق، دۆشەك راخسەن

قەشە و عەلى دانشتن

ل حەوشى دىرا مەزن

گەلەك كۆم بۈون مىز و ژن

ل فى ئاهەنگا كرسىسىن

تىرىت عەلى كىرن فىس

عەلى بۇ وھك كەلەخە

قەشە گۆتى: " تو لەخە "

تە ج كە لۇ دەرەيىشىو

" شەمەتا لاقە دەھرىيىشىو "

هەبەو لىخە بزالۇخ

عەلى گۆت: سەد ئاخ و ئۆخ

ب خەباتا خوھ يا سەخت ئانىن دو شەش

ژ گەرويا ئەقى شەقا رەش.

راسته کو

راسته کو ئەم گەھان راژورى ئەزمان
ل ژىر ئەم بىّجى، پىخواس و بىنان
ل سەر ھەوران رە وەك دىۋو دەرن
ل بەر دىۋىن مە پارسەك دگەرن

سى دينار مەعاشى وى بۇو، نەدكارى ژ زارۇكىن خۇھ رە بشىنىھ،
قىيچا دچوول فەقىيەن بچووك بەلاق دىرى...
رۇزەكى من گۆتى:
- تو چما ژ زارۇكىن خۇھ رە ناشىنىھ؟...
گۆت:
- نىكارم، ئەڭ ژى زارۇكىن منن...
من گۆتى:
- خودى خىرا تە ژى بېقىسىھ.
گۆت:
- بلا خودى نەنلىقىسىھ. خودى ژى ھەفال ۋان شىيخ و مەلا و
زالمانىھ، خودى دارى دەستى وانە و پى مالا ئىپن وەك ۋان
وېران دىكە، وان بىرچى دىكە و محتاج دىكە.

سۆز بى

گەرمافا ۱۹۶۱

پېر پېر جوانه وەلات

وان و لاجان و پشىدەر

مىستەك ژ ئاخا وەلىت

نادم ب بارەك گەوھەر

جامەك ژ ئاقا وەلىت

نادم ب گۈلا كەوسەر

سۆز بى، سۆز بى، هەر سۆز بى

سۆز بى، سۆز بى، سۆز بى هەر

وھك ھەقال و ھۇگران

ھەر دى مىنم دەربىدەر

تەنگ و تارى دىيىنم

تەڭ ئىش و دەرد و كەدەر

ما دەم ژ بۇ وەلىتە

شىرىنە رەنگى شەكەر

ھەر ژ مىڭ قە من ھلدا

ئەڭ دروشمى سۆر و زەر

سۆز بى...

سوْزا من تهْنی يهْ كه
نادهْر كهْ قم ژ سهْ نگهْ ر
دوور نا كهْ قم ژ ريْكى
راست راوهْ ستم ل ههْ مبهْ ر
ههْ تا د نيقْ مه مابن
خوهْ فروش و داگيْر كهْ ر
سوْز بى ...

سەرپەستم

ئۆخەی ئىرۇ سەربەستم، فەلەكى
گەرۈكى شاخ و دەشم، فەلەكى
دلىاكم، قارەمانم، فەلەكى
ھەبە زۇرا زەمانم، فەلەكى

ئەز كوردەكى سەربازم، فەلەكى
ئاشتى و ئازادىخوازم، فەلەكى
نابىم كۆلى سەممكار، فەلەكى
بىشكى، بىرى كۆلەدار، فەلەكى

من سەر و مال خەلاتە، فەلەكى
ژ بۇ گەلى و وەلاتە، فەلەكى
بىزى، بىزى نىشىيمان، فەلەكى
يان ئازادى يان نەمان، فەلەكى.

رژگاری

ههتا کو نوهو ل مه تاري بوو
نهزانينا رهش ل مه باري بوو
نهزانين ماکا بهله نگازى بوو
مه تم ههوار و قير و گازى بوو
دهرد و نهخوهشى بۇ مه ئاني بوو
ب خاپ و ئايىن يارو اعەلۋا ل بانى بوو
بهندا دەمۈكرات ل مه كر ساهى
رەزىم پەيدا كر بۇويه رۇناھى
نىڭ مه شىن بۇويه توڭى ئازادى
دلى مه خوهشه ل مه بۇويه شادى
سوولاقىن خوينى مه كر ديارى
دۆز - داخوازا مه بۇويه رژگارى.

كەج و ژنیئن سەرپىلند ئەم

كەج و ژنیئن سەرپىلند ئەم

دنیا ھەممۇو مە دېيىن

د روڭھلاتا ناقىن دە

ژيانەك نۇو قەدزىن

رۇناھى يە، تارى رەقى

ئازادن ئەم، نە كۈلەنە

سەرخوھبۇون داخوازا مەيە

ھىشى مە ھەردەم دېنە.

واری من

ژ زارویان ره پیشکیشه

واری من، واری من
واری من کوردستان
واری من کوردستانه، لی دایی
ههموو دهشت و زۆرانه، لی دایی
واری من

واری من، واری من
واری من کوردستان
پر جوان و رهنگینه، لی دایی
تیر و خوش و زهنجینه، لی دایی
واری من

واری من، واری من
واری من کوردستان
جی قیان و ژینه، لی دایی
بەھشتا سەر زەمینه، لی دایی
واری من.

رۆژناما خەبات

مووسى ١٩٥٩

کوردنو بخوینن خەبات

زار و زمانی ھلات

ریا راست و دەمۈكراپ

پەسندارە لات ب لات

ژ مەھاباد تا فرات

ژ حەمرين تاكو خەلات

باڭار و گوند و كەلات

خوش خەلاتە، بۇ مەھات

رۆزى ئازادى ھەلات

کورنۇ بخوینن خەبات.

چووم سه‌ردانا گوندی فلا

چووم سه‌ردانا گوندی فلا
جوانه‌ک م دی ل من هلا
بی ترس و پرس خوهش چووم سلا
ئاور قهدان و گوت بلا

وی دهالی سه‌برا دلا
سه‌رخوهش کرم حال نه‌هیلا
بوو شهقشهقا دهست و تلا
مار دره‌قسین ل سه‌ر ملا

وی پهريا سه‌ر چقلا
بیش کرم اژا ماج و زلا
پینتا ئهقینا سورگولا
ئافیتە جەرگى بلا بلا

پشنى جەنگا تل و زلا
دهستین من چوون نېف پاخلا
شه‌بنهم ل سورگولى شیلا
دهست و هناف كەتن پیلا.

(۱) هلا: هلات (۲) سلا: سلاف (۳) شه‌بنهم: خوناڭ
* نیشاناتك: خېزىن سى و چارى ژ بەندى يەكى ب ئاوا يەكى دى ژى ھېيە:
بى ترس و پرس چوومە سلا
ئاور قهدان گوتى بلا

خوّش خەلاتە

مۇزىكىنى ل تە وەلات
رۇزرا ئازادى ھەلات
بەلاق دې لات ب لات
بازار و گوند و كەلات
دل و جەرگى نەيار پات
مۇزىكىنى ل تە وەلات

رابە برا بۇ خەبات
چەرخا فەلەك قا يە هات
پىشىمەرگە بە بۇ وەلات
سەربەستى بۇ تە خەلات
دگەل ژىينا دەممۆكرات
مۇزىكىنى ل تە وەلات.

سەرخوھبۇون و ئاشتى

گۈندى مالتايى ١٩٦١

رابوومەقە بلهز ديسان

هاتم، هاتم بزانە كو نەدىنەم ئەز

كۈرى تەمە، ب تە خودان

قىيان و هيىز، هزر و ژيار و ژينم ئەز

سووندخارى مە بى راوهستان

ھەر دى سەرى دېمنى تە بچەمەينم ئەز

مزىيىنى يە و سۆز و پەيمان

سەرخوھبۇون و ئاشتىيا تە دىيىنەم ئەز

ئەز وەسانم، دى بىم وەسان

باوھر بکە ھەكە نەبى، قەمت نىنەم ئەز.

لهشکه‌ری نازدار

لهشکه‌ری نازدار تو پاسه‌وانی
سهربه‌ختی من بی تو پاله‌وانی
تو قاره‌مانی، که‌قری چیانی
دروشمی مان و یان ژی نه‌مانی

کوری جو‌تیار و شفان و گافانی
تو بیناهیا ههر دو چاقانی
سلاق، سهد سلاق، سه‌رُوک بارزانی
تو خوهش سه‌میانی، دوو‌رُوک دزانی

تو پیش‌هوای پیر و لاوانی
ژ بو دهردی مه تو خوهش دهرمانی
دژمن دزانی کا تو چاوانی
ههر بژی، بژی بابی لوقمانی.

ئۆلا ژ دەردان بھېزتر

ب دەڭ يارن، ب دل مارن
ب قان خاپان وەلات خوارن
خوھپەرسن، سىھەمكارن
دەرد و بەلا ژ وان دبارن
نه يەكە و نه سەد ھەزارن
ھەممۇ ۋازىن، تەڭ دۈزارن
لى شۇرۇشىڭىز باش ھېشىارن
سوپاس ئىيىدى نه خەمسارن
ئامادەنە، ھەر ل كارن
ب ھزرىن كۈور تم چەكدارن
ب دەنگ و هان و ھاوارن
دلدارىن خاكى نازدارن
لەورە ھەرددەم فيداكارن
چەلەنگ و گورج و گوھدارن
بەرامبەر دېمىنەن ھارن.

★ نىشانىك: ئەڭ مالك (ب دەڭ يارن، ب دل مارن) ل ھەلبەستا كو بھېت ژى
(سەھىي ھەر تشت كوشىيىنە) هات دوبارە كرن.

سته‌می هه‌ر تشت کوشتیه

هه‌ممو خاپن
هه‌ممو داون
ب ده‌ڦ یارن
ب دل مارن
ژقی بی بهخیا وانه
دهرد و بهلا ل مه دبارن

مرؤق، ته‌رش و خاک
په‌رچقاندن ماک و زاک
سته‌می هه‌ر تشت کوشتیه..
ئیش و ژان..
نه ده‌رده‌که و نه هه‌زارن
هه‌تا ته‌شنا مه ژی خوارن

رهش ستهمه..
hee ره ژ که‌سی ره نه‌خمه..
ئه‌ڦ یارن
هن هشیارن
هن خه‌مسارن

د ه پېرسن
ھەر نەترسن
بىڭىن ھوون ژ ھەق رە ھارن
لەو بىّ كارن
ژ لەو ئەم ژى بىّ دەنگ و ھان و ھاوارن.

پاوانا شیران

خاکيْ ماد و ساساني
ههر پاوانا جاراني
بهندا سهيدايْ خاني
تير هونهر و هوزاني
پير نابي ههر جوانى
وهك بهشتا يهزدانى
دهلال و دلوقاني
رووگهها مه ههميانى
ئهقفو نه بى شقانى
تير كەس و پاسهوانى
لهوره قەلەن گرانى
مهيدانا دەرد و ژانى
ل ژير مز و مۆرانى
جار ژانى، جار ژيانى
جار خۇبان و وىرانى
مه رىچا خوه نەدزانى.

جهنگا باتۆفی

هەر دهاتن تا ئىقشار	مېڭ و لیووشن و ھەنتار
وەك بارانى دهاتن خوار	تۆپ و مۆشەك بى ژمار
چىا و دەشت، دۆل و زنار	ل سەر وەلاتى نازدار
خودانى دەستى گەمار	گۆرى بىم لاۋى جۆپىار
ھەر تانى نان و گىرار	تەنى ئەو بۇو ھارىكار
دگەل دەوى خوش و سار	دەوبىن و نىسک و ساقار
ھەقالىن بابى سوار	بۇ لاۋىن ژىر و ھىشىار
دهاتن هان و ھاوار	ھەممۇ چەلەنگ و گوھدار
سینگ و سىنگ دىزى نەيار	لەشكەرى رىند و دۈزار
خودانى چەك و دىنار	ئەو نەيارى گونەھكار
دل ب كىن و دىن و ھار	چەپەل و پىس و خۇونخوار
خۇون ھەركى وەك جۆبار	دىسانى وەك ھەممۇ جار
ژ وان چل و ژ مە چار	ج شەھيد، ج بىريندار
ژ ھەف بۇون زيقار زېقار	رەفىن ب لەز تار و مار
داخوازىن پار و پىرار	ژى ستاندىن تۇلا كەقناار
سەر دكەقى سەمبار	ھۆسان دىشكى سەتكار
پىشىدە دچن خەباتكار	رۇناك دېت ژىينا تار
زېستان دېت بەhar	نزم دېت كۈلهدار

ب دهستى هىزى چەكدار
ئىر لىنى پالە و كريكار
زەقى نامىن بەيار.

بەرز دېت ئالا هەزار
دپەرچقۇن كۆرەمار
گەش دېن گول و گولزار

خپرو

گهلى برا خپرو قا يه
خپينو كهك شارهزا يه
كهشخه بو كهس نههيلاه يه
ماموستا يه، سدر سدرا يه
جار سهيدا يه، جار ئاغا يه
جار هوتسا يه، جار ووسا يه
پالهوانه، سينهاما يه
نهرزا يه، نهچكا يه
وهلات ل نك بى بها يه
سدرا و بنى وى بحلا يه
گهوادى شاري بهغدا يه.
هوار شوخى نيف مالا يه
دا تزى يه، سدر قالا يه
جار سواره، جار پهيا يه
نك نهزانان پر زانا يه
يارى گاقى مينا با يه
ناموسن ل نك وى نهما يه
ب دينار و دراڭ دا يه
ژ گهلى ره دمرد و تا يه
خوهپرسنه، قەحبە دا يه

* نيشانىك: (خپرو) بخوه ناسنافى پىشمه رگىيەكى (عيسى سوار بارزانى) بۇو، يىنى
كو خوه فرۇت ردېزىما عىراقى.

سەرداڭا (ھەردان)ى

يان ئازادى، يان نەمان	دەستوور ب ناقى یەزدان
دەنگ دەھدا ل ئاسمان	گورمىنَا تانك و توپان
مەتىن كە مۇ و مۇران	ئاگرى جەنڭا گران
سۆر بۇو ژ خوينا لاوان	شاخى رەنگىن و جوان
چەك و نانى خوه ھىللان	خەلليل - مەلليل ژ ترسان
رەش كە روبي دېمنان	جەنڭا چل و سى رۈزان
بۇ پىس و شەر پەرسان	مەتىنبا بۇو گۆرسەن
كا سەيران و كا دىلەن؟	ئەى عەمماشى قارەمان
شمالاڭ صار كوردىستان".	"يا ويلك عمي حەردان"

• حەردان: حەردان التكريتى

• خەلليل: زعيم خليل

• عەمماش: صالح مهدى عماش

کوردیین مه

جهنگخواز و گونه‌هکارن

ریگر و سته‌مکارن

چهند خاپینوک و دزن

خوهفروش و خنزن

کوردیین مه

چ کوردن، چ کوردن لؤ

چما هؤسا دهردن لؤ

مخابنه، مخابن

نژادی خوه ناناسن

کوردیین مه.

خنز: خائین

ئاخ وەلات

ئەق خەباتا تۈۋۈز و تال	ژ ئەقىنا تەيە وەلات
ھەر توبى خەون و خەيال	كەس ل بىرا كەس نەما يە
تە رەقاندىن دەم و سال	ژ تەمەنى جوانى وەلات
ھۆگر و دۆست و ھەقال	بۇونە قوربان بۆ خاكى تە
زار و زىچ و سەر و مال	بۇونە قوربان، دېن قوربان
ئاخ ژ دەردى دووندەها پىس و تىرال	

ژ بەدبهختى، نە ژ بىبەشى	ژ بۇ دېمىن دېن مەرتال
مینا دېمىن، دېن دېمىن	لە دېمىن دېمىنى زال
لى پا بىزانە ئەي وەلات	قا پچ پچ دې شەمال
شەق و روژى تم خەباتە	دووماھى تى نالەنال.

* نىشانىك: خىزى (قا پچ پچ دې شەمال)، (قا پچ پچ دې سامال) ژى ھات ئىقىسىن،
ھەر ھۆسان كىيماھىيەك د فى ھەلبەستى دە ژى ھەيە.

پهيمانا هه زيراني

تهر و هشك ئاگر بەردانى
كەس نەما يە پى نەزانى
پازدە بەندىن حەزيراني
دەنگ قەدانە ل جىهانى
وھرە من و قى پەيمانى
مافى كوردا، لى پا كانى؟
وھرن سەيرا قى پېلانى
قى هەشى ئو قى مۇرانى
تفول سەر قى وژدانى
پەيمان ڙى ئاگر بەردانى
کوردنۇ رابىنە مەيدانى
بەس قەكىشن ئەقى ژانى
دروشمى مان و نەمانى
خوهش چارە يە بۇ خۆپانى.

نۆبەدارىن وەلاتى

نۆبەدارىن وەلاتى

بىن ئىر و ھۆشىمەند

چاڭ راپىچەن زەند و بەند

بىزانن ج چوو، ما چەند؟

تاڭو مابىن خۇھەفرۇش

ھەر ھەو نابىن كول و دەرد

پىڭىھە بن خۇرتىيەن جۆمەرد

دا بىستىنن ماف و عەرد

بىشكىنن قەيد و زنجىر

دەست باقىزىن دار و بەرد

بلند بىن ئالا زەرد

رابىن ئاشتىخوازىن مەرد.

ھەو: خلاس

هېقىيا بىرىندارانى

خابور، دەنگى تە ژ كەيفانە

يان ژ دەرد، كول و خەمان

سەد ھاوار ئەق ج ژانە

ل ھەممۇ گاڭ و دەمان

كىشىا تە مەزىنە خابور

تو رووبارى جارانى

ل ھاويرى تە ھەر خاپور

ھېقىيا بىرىندارانى

ئارىشەيىن تە گەلهەكىن

دنالن دىمەنىيەن تە

شۆپپىن بىرىنلىن تە لەكىن

كەقالن چىمەنىيەن تە

كىشىا تە مەزىنە خابور

تو رووبارى جارانى

ھاويرى تە ھەر دەم خاپور

ھېقىيا بىرىندارانى.

بەخت و بزاڤ

رانيا ١٩٦٤

بەختى مە بر باھۆزە
بزاڤا مە ئالۆزە
بەخت و بزاڤ...

ب ناقى راستى و وۇدان
ژ بو ئارمانجا كوردان
بەخت و بزاڤ...

مە بەخت ما يە نېسىنى
لەو چى دكم نقشىنى
بەخت و بزاڤ...

ژ هەفّالەکى من ره

رانيا ١٩٦٤

دیاره وەك ھەتاقى
ھوون بۇونە يارى گاڭى
مەلەقانى گەرپاڭى
تغول سەر وى راڭى
تىك مەدن قى بزاڭى
ئەق جۆر خەبات مە ناڭى
بەس بکە لاقەلاقى
ئەز ناكەقىم قى داڭى

بى سنوور و بى ئالم

بى سنوور و بى ئالم
بى كەس و بى ھەقام
ھاوار و يېرەنمالم
دگريم و دنالم

ماف وندامە، لىدگەرم
ڙان گەبا يە جەگەرم
ھاوار ئەۋەج ژينه
وھەقى ھەر نىنه

مرۆقەكى ھەقنارم
خۇەدانى شۇون و وارم
ھاوار سەمبارم
لەو رە پەيت و ھارم.

ئەز ۋى رەۋشى ھۆسا دېيىنم

زىندانا كەركۈوكى

ژار و دىل بن دارى تە دە
ئەق ھەزار سال دلۇرینم
نەيارو لە ناراوه سەتم
تا سەرى تەى ھىشك و چەپەل نەچەمەنیم

نە مريمە، نە مایيمە
يان مريمە و خوارنى ساخان دخۆمە
باش بازانە نەتەوەمە
مافيىن خوھ ڦى ب خوون و خوھدان ئەز دستىينم

تا كەنگى بىندهستى تە بىم
ھەر تو ھەبى، ئەز قەت نەبىم
ھەبووم، ھەمە و دى ھەر ھەبىم
ناچارم خوھ قەوهشىنم

ئەز ھەر ئەقەم، دى ھەر ئەق بىم
گەر ھەبى تو، ئەز دى ھەبىم
گەر نەبى تو، ئەز دى ھەبىم
قا ھەر دەم ئەز خوھ قەدەزىنم

ههبوونا ته، نهبوونا من
نهبوونا ته، ههبوونا من
ئەزم ھەبىن - ههبوونا ته، ئاي ئاي لە من
گەر تو ھەبى، قەت ئەز نىنم

نانى من ستهما تەيە
ژ لەو رە من كىشەك ھەيە
نهشىم ئىدى بېرىم، وھيە
ناچارم تە بېھەرشىنم

رېنجبەرم خودان پەز و رەز
بۇ ژىنىڭ كار دكم بلەز
خوييا يە دى ھەر مىنم ئەز
ئەز قى رەوشى ھۆسا دىيىنم.

کوردستانی

ده لالیا رۆژه‌لاتی

سەرتاسەر بووکا جیهانی

مە بیر و چاڭل سەر تەنە

تو گولا هەموو عەردانى

کوردستانی، کوردستانی

کوردستانی، کوردستانی

جهنگ و بزاڭ ژ بۇ تەنە

تو روومەتا مە کوردانى

سەرخوھ بۇونا مە دقى

دەرمانی هەموو دەردانى

کوردستانی، کوردستانی

کوردستانی، کوردستانی

ب خۇونا خۇه ئەم تە دخوازن

كىيىشا ژار و هەزارانى

بەزىن و بالا تە ئالۇسە

دىلا ھۇقىن بىيۇزدانى

کوردستانی، کوردستانی

کوردستانی، کوردستانی

ئالۇس: شۆخ و شەنگ

ژ سهيدا جگه رخوين ره

١٩٦٩/٤/٢٤

سهيدا جگه رخوين

سلاوق و ئەقىن

ئېرۇ دېچم گەللى

سبە تىم تە دېيىنم

لى كۈ ئەگەر نەھاتم

دېسان نزار دشىنىم

ھىقىدارم بىكارم

جوڭتەك پىلاڭ ژى بىنم

جەڙنا ئاشتىي

ناؤپردان ۱۹۷۰/۳/۱۱

ل يازدهه ئاداري

يانى سەرى بەارى

بەارا خوھش و رەنگىن

ل دنيا يى بوو دەنگىن

دەنگى ئاشتى و ئازادى

سەيران و كەيف و شادى

ژ پىلوھشى مە زانى

ژ بهكى و بارزانى

كورد و عەرەب بۇونە يەك

ب بىر و باوھر و چەك

ب يەك دل و يەك قیان

خوھش كىرن ل مە ژيان

گول و گولزار گەش كىرن

رويى دېمن رەش كىرن

دا ئەم بىزىن سەرفراز

نه ژىر دەست و بەلهنگاز

دنيا ل مە بوو ساھى

وھلاتى مە رۇناھى

بلا بژی ئەق پەيمان
دا ھەر بىيىنى دەرمان
ب راستى خوھش دەرمانە
كاري باپى لوقمانە
وھلاتى مە ئازاد بۇو
مللهتى مە پى شاد بۇو
ئەي دېمىن دەقگەنە
نەما ئىيدى بکەنە
كەن و شادى بۇ مەنە
شىن و گرى بۇ تەنە
بىينە كەيف و سەما
بىزە ب دەرد و خەما
تەنەما يە بۇ تە رەق
ئىقارە دنيا بۇو شەق
شەرمەزارى بۇ تە ما
سەربىلندى بۇ مە ما.

شاھيئن ئۆتونۇمىي

ناوپردان / بالەك ۱۹۷۰

پەيمانا (۱۱) ئادارى و قەلەمى بارزانىي نەمر سەرۆك بارزانى پشتى لەھەۋاتنا (۱۱) ئادارى ب قەلەمى خوه نافيش كر و ئەو قەلەم پېشکىشى من كر... ب راستى ئەو پەيمان ب دلى گەل كورد بۇو، من ب چاھى خوه ددىت و ب گوھى خوه دبھىست كو گەل كورد ژ ئەھىنە ئۆتونۇمىي دەج دكىر و چاوان پى كەيەخوش دبوو. ب دەھان ژ زارۇيىن حەفت تا سىچىزدە سالى خوه نىزىك بارزانى و سەددامى دكىن و دەستىن خوه ل وان دەھەزانىن و ب دەنگەك پر بلند دروشمىن خوه دگۈتن، من ژى دروشىمەك دا وان...

سەبرى بۇتاني

دروشم:

مە ب تفەنگا پارتى

وھرگرت حوكىمى زاتى

دروشم:

كەركۈوك دلى كوردىستانى

پارتى رىكا بەرخۇهدانى

پرس

ژنا بەیقى: گەلۇ چما ئەم نابن يەك؟
چما گەلى كورد نابه يەك؟
رەوشەنبىر: مەزنىن مە ھەر ناھىلەن
ئاغايىن مە ھەر ناھىلەن
ژنا بەیقى: چما ناھىلەن، ئاخ چما؟
ئەم بۇون دۆستىن كول و خەما

ژنا بەیقى: گەلۇ چما ئەم كورد خوھ ناكن يەك؟
جۇتىيار: ئەز نازانم.
رەوشەنبىر: ئەڭ پرسا مە پېر پېر بچۈوكە لى.
كاركەر: ب خۇدەي ئەز دزانم، لى ئەز نابىيژم.
جۇتىيار: ئەرى تو چما نايىزى؟
كاركەر: بلا پرس ژ من بە و بەرسق ژ تە بە.
جۇتىيار: پا هيچ. نە من ژ تە و نە تە ژ من.
ژنا بەیقى: ئانکو ھوون ژ ھەۋ خىش.
كاركەر و جۇتىيار: بەلى، ئەم ژ ھەۋ خىش.
رەوشەنبىر: ب راستى پرسا مە وەك لبا نىسىكى پېر بچۈوكە، لى
بەرسقا وى پېرتۈوكەكە.

رهوشه‌نبير: ئەق پرسا مە پىر پىر ھۇورە
ئارمانجەكە وەسان دوورە
ژنا بېيىقى: زانايىن مە نىقسىتى نە
لەو رە مە چ مافەك نىنە.

سەرانا رۆژنامەيىان

كوردستان، ھاوار و ژین

رييما تازه و ھاوکاري

پەر خوش مزگىينىنه ئەو

بو گەشكىرنا قى وارى

باخچى مە پەر رەتىينە

خوش خەلات و ديارى

رۆژنامەقانىن زىرىھەك

خوش ھلدگەرن قى بارى

تۈر و ھونەر باراندىن

پىشىقەچوون و وەرارى

بۆ سهیدا مستەفايى گرانبها

ناوپرداز / ٣١/١٩٧٤

ئەو ھەلبەستا جوان گەها	مستەفايى گرانبها
ئەز بلىلەك شەيدامە	سەيدا، ئەز نە سەيدامە
ئەز نزانم چ دىيىزم	بى ھش و لال و گىزىم
باوەر بکە سەخلىتە	شۇلا مە پېزە حەممەتە
سەرسالا مە كوردانە	ئەقىرى مەھا نىسانە
كانى بنەفشن و ليلۆز ؟	جەڙنا نەورۇزا پېرۇز
كورد بى كەيف و دىلانى	هاوير مە تەق پىلانى
برا تا قىرى بەسە	چ بىكەين فەلەك تەرەسە
دل و جەڭەر ل مە سوت.	بلا بەس بن گۇتە گۇت

* بۆ سهیدا مستەفايى گرانبها: ھەلبەستقان مستەفا ئەتروووشى
* نىشانىك: ژ فى ھەلبەستى دىيار دې كۈوتانى رەۋشا شۇرۇشا ئەيلۇولى
باش دزانى، ئەوي گەلەك جاران ل گەل سەكەتەرى (پ.د.ك)
كاك(حەبىب مەھمەد كەريم)لى ل سەركەفتىن و شەستنا
شۇرۇشى دېھىقى و دىگۆت:
... ئەگەر شاهى ئىرانى سەنورى بىگە، ھنگى ئەم نامىين.

بایی ئەقینا وەلاتى

ئادارا ۱۹۷۵

بۇتانى ئەف ھەلبەست ل سەر شىكەستنا شۇرۇشى ل ناۋپردان
نېيىسى، ل سەر ھندى رە د بىرئانىنىڭ خوھ دە وەسان نېيىسى:
- د وى شىكەستنا شۇرۇشى دە ژى باوهەريا من وەك بەرى و بىتەر ژى
ب بارزانى دهات...

بایی ئەقینا وەلاتى

ب دژوارى ئەم ھەزىاندىن
وان كوشتىيىن چۈل و چىبا
ب خويينا خوھ ئەم گەناندىن
سياسەتا چەوت و قازى
سەد مخابن ئەم شىكەستاندىن
نەزانىنا قان نەزانىنا
زوو ژ ھەف ئەم راتەقاندىن
ب فرۇڭ، تانك و تۆپان ئا-
گەل خەلکى مە باراندىن
وان ھەقايىن پىس و بىبەخت
ھىندى ھىندى ئەم خاپاندىن

وان هۆقین پیس و مرۆکوژ
 زار و زیچین مه قەلاندن
 ئەو شۆرەش و بەنداملى
 ب سەر مە دا ھلەۋەشاندن
 ئەو شۆرەشا ۱۴ سالى
 ژ ناڭ لەپى مە رەقاندن
 يەك دلۆپ روومەت مە مابۇو
 ئەو ژى ب دەستى مە رېاندن
 ئەو چرووسكا ئازادىي
 ژ نشكان قە قەمراندن
 دۆز و داخواز و قىينا مە
 ژىر پۇستالان پەرچقاندن
 كانيكا ئاقا خەباتى
 وان ب جارەك ل مە چەكاندن
 ئەو بىرینا خوين و زۆخ ئا-
 گىر ب سەر دا لى رىشەشاندىن.

-
- وان هەفاليّن پیس و بىبەخت: كوردىن خنز (خائين)
 - وان هۆقین پیس و مرۆکوژ: رەزىما عيراقى، شاهى ئيرانى و دۆمنىن دى.
-

هاوار و داخوازین پیرا به رواری

خودایا خودایا خودایا

خودایا خودایا خودایا

خودایا تو خودا يه کی پیروز و پاکی
تو قی دژمنی هار و دین ژ بو مه رسوا کی
هاواره هاواره هاواره
هاواره هاواره هاواره

خودایا کوکا وی ژ دونیایی تو هندا کی
ناقی مال و مالباتا وی ژ ناق ناقان تو راکی
هاواره هاواره هاواره
هاواره هاواره هاواره

خودایا تو خودا يه کی مهره بان و چاکی
تو تهخت و بهخت وی ب ئیکجار ژ بن فهنا کی
هاواره هاواره هاواره
هاواره هاواره هاواره

خودایا تو ئەقى وەلاتۆكى مە ئاقا كى
ديسا وەك جاركىت جاران تو هيمن و تەنا كى
ھاوارە ھاوارە ھاوارە
ھاوارە ھاوارە ھاوارە

خودایا زانم تو زلم و زۆرى قەبۇول ناكى
تو دى دلکى من و خەلکى ب داخوازى شا كى
ھاوارە ھاوارە ھاوارە
ھاوارە ھاوارە ھاوارە

خودایا بۇ مە خىر كى ژن و مىرىيەت قى خاكى
سۆفى سمو ژى تىپ كى، رەحمى ل قان گەنجى كى
ھاوارە ھاوارە ھاوارە
ھاوارە ھاوارە ھاوارە.

رەوشا توركىي

١٩٨٠

ئەق رېبەرن؟ يان قەشمەرن؟
كەمالىستن، جەنگپەروھەرن
دباربەكر كىن دۆزەخ
كاڭل كىن ئۇرفا و شەرنەخ
ھەر يەك دې: بى دى دزە
ھەم كوردكۈز و روومەتسزە
ئەو ھەم دزنى، ھەم كوردكۈزنى
وھك نەزانان خۇه دكۈزنى
دۇزا مە ئالۇزىر دكىن
رەوشا مە كەمباختىر دكىن
ھەيىنا مە تالان دكىن
كاڭلىن مە پىسىتىر دكىن
مە فەيت و رسوا دكىن
برسىتىر و ۋازارتر دكىن
تىشتكەك ژ تىشتان مە نەما

ناؤ و روومهت بیوون سینه ما

باجا کوئله تیا مه يه

باجا نه يه کیوونا مه يه

مه دا يه و ئەم دى هەر بدن

مادەم ل پەھی ھېچان دن.

* نیشانگ: ئەڭ ھەلبەست نە تەکۈوزە و بۆتانى وەسان ھەو كر: رەوشەن بىرىن

مە ژى باجا خيانەتى دستىين.

زیندانی دیاربەکری

بەغداد

تو زیندانی، چ زیندانی

ستەمگەھا فاشستانى

دیرۆکا رەشا تورکانى

گولستانى شەھیدانى

ھەم نیشانا بەرخودانى

بنیرن روژ ل مە ھەلات

پېر جوش و گەش بۇوبە خەبات

بیتىر بۇونە ھىقى و ئاوات

نېزىك نە دوور، ھا ھا دەم ھات

دى رزگار بن گەل و ۋەلات

بىللىنى تىر ستراندى

ژئەياز زاخۆبى رە

١٩٨٦/١/٢١

ج سالوچەك تال و رەش بۇو
قى ئىقشارى هات، گەھشت
لەزا مىرنا تە ئەيازو
ھېش د سەرى من نەھشت

ج زوو هوتسا بى دەستور و ئاگەھى
ژ مە چوو ئەيازى كورد
ژ نىشكى قە خوھ گەھاندە
جەقاتا يىلمازى كورد

كەلان و كەله ل سەر تە جان و دل
ئەي ژارى كورد
قەت ژ بىرا من ناچى تو
ما ئەياز و كا ئاواز و كانى بىللىزارى كورد
ئەيازو ھەي كورپى مالى
ھەي كەھى زنارى من
چەند بى شانس و پاك و نيازى
ھەروهكى نزارى من

من نهدي ووهك ته مرؤه

بهلهنگاز و پاكنياز

لهو شهه و روزه مه دپرسى

كا ئهياز و كا ئهياز ؟

ئهيازو تو ژي بزانه

كهكى سهگقان و ژنا خو

ب تلهلهفونى دگوتون

ئهيازى ته چوو زاخو

ئهيازو ههى شرينى بھر

دللى خالهت و خالى

گھلو راسته

نهما ئيدى وھرى مالى ؟

حەزا يەزدانه دەلالو

منا پېرۈز بلەز و بەز

شانسا كوردانه ھەقالو

تو ژ مه ستاندى چ بكم ئەز ؟

ھەي بىللى تىر نەستراندى

بوۇقى وارى ب ترس و لەز

ژ ئاخ و ئاهىن نەمانا ته

دل و مىلاك ل ھەقالان ھەرشىن

تا كولىلەكىن قى وارى ژى

وهك روبي من تەھ ب جارەك چرمىسىن

ئەز ج بىزىم؟ ھەر ج بىزىم! چەندى بىزىم
بۇ تە كىيمە كىيم و كىيم
چاڭ ڦى مە گۆرى تە كر لۇ
ھشىكەدىمە ھشىكەدىم.

-
- بىلماز: بىلماز گونەى
 - نزارى من: كورى سەبرى بۇتانى يە
 - سەگقان: سەگقان عەبدولحەكىم
 - خالھەت و خالى: سەبرى بۇتانى و كابانىا وي
 - بۇ تە كىيمە كىيم و كىيم: ل فىرىئى كىماھىيەك ھەيدە.
-

کۆثارا (دەگری)

دەللى تو دەللى
ئەي دەلا دو سالى
كوليلكىن تە پې گەشن
ھلم و بىنما وان خوهشنى
نەخش و نىگار دەلان
ھەممۇ ۋىزى رە دنان
خوهش خەلات و شاباشن
لاتكزىز و قوماشن
تو ب خەملا خوه شەپالى
خوهش يارك و هەقالى
چ بكم بىوار و مالى
تە نەبىنەم ب فى حالى
ژ فالا تە من زانى
كۆپ ب دەرد و ژانى
دگەل فى ژى تو باشى
ھشىيار و گەش و ھاشى
تو شاندەكا مەردانى
ناسنامە يا كوردانى

رېچا تەيە ھاوارى

گەش كر زمانى واري

رەنگىنه باخچى مىرى

شهۋقا دلى جزىرى

جوڭشا تەيە زەردەشتى

گەها يە خۇون و ھەستى

چاندا مە گەشتىر دكە

دللى مە خوھشتىر دكە

ھىزايى، تو ھىزايى

ھەر دوگرا ھەر مايى

دخوازم ھەر بىينى

فەلاتا مە بىينى.

چارین

مهی ژینه، گهر بی مهی بم بی ژینم
دهما من مهی نه ما ئهز ژی نینم
گویا ئهز دینم، وەک دېئن
لى کو قەدحوم زامن خودان دینم

دېین بهشت ھەموو خوشى و خۆراکە
پەرى و كور و قەخوارنا مەيا پاكە
ئەقە دەنگى دەفى يە دلېرى
رابە ئەي جان بو مە تىكە دل پى شا كە

رەز و نيازى تو نزا، ئەز دزانم
مهى جانى منه، گهر نەقەخوم بى جانم
بىنچارەمە، مەى چارە يَا دەردى منه
لەز كە ئەي جان، ژانكۈزە ئەز دلېزانم

ب دەلالى وەرە ئەي تو دەلا لا من
گوھ مەددە شەرپەرسان

، نېشاناتك: نەگەر نەف چارىتىن نەتكۈوزگۈرى نە يېن بۇتانى بن، دىارە كە نەھوى
وەرگەرەندىن، ھەروەسان ب دو- سى ئاوايىن نە وەكەھە ئەنۋىسىنىه.

رۆژا نوو

ئۆسلىق ۱۹۹۸

(۱)

رۆژا نوويا (۲۰) سالى تو
شەنگ و شۆخ و شەپالى تو
تو شەكى ھەم ژى گولى
تو دەرمانى دلى كولى
ب دروستى، ب زانىارى
خوهش خوهش دچى ب هشيارى
بۇ دېمنان تو دژوارى
ژەھرا سەرى كۆرەمارى

(۲)

ھەكە ھۆسا دەواام كر
تا دەمەكى ژى نامىن
سەد تف و مىز و غەزەب
ل كەسىن تە ناخوينىن

ئەق باخ و باخچەيىن تە
دەرمان و قىتامىنىن
لى سەد حەيف و مخابىن
ئەم كۆرن تە نايىنىن
وھك ھەزمارىنىن ھەر جارى
بىيىنم سەد ھەزارى

* نىشانىك: بۇتانى بەرى وەغەرگرنا خود دخواست نامەيەك ژ (رۆزا نۇو) رە بشىئە، ژ من رە شاند، لى نامە نەگەھشتى. من پاشى پېنج سالان ئەو نامە ل گەل سى ھەلبەستىن نەتكۈزۈكى دىتن. ئانكۆ ئەق سى ھەلبەستىن وى يىن دووماھىكى بۇون.

ئېدەرین (بلۇورا چىان)

(۱) کاسىتا بەشىر بۇتاني ۱۹۷۶

(۲) کاسىتا مەھمەد شىخۆيى

(۳) پەرتۈوکا ئەياز زاخۆيى، ھەلبەستا بىللى نە تىر سەراندى، نېمىسىن: سەگفان

عبدالحكيم

(۴) عبد الرحمن الپاشا، سىيىشەمبىز ئى نىسانا ۱۹۸۹

(۵) خودندا سەبىرى بۇتاني (كاسىت و سىدى) و ئارشىغا وى

- ھۆسەر: گوندەك ل نىزىك جىزира بۇتان دىكەفە.
- زىقۇزۇر: يارىيەكە زارۇيانە.
- تىباب: مىقدار، كەمىي يە.
- دەلىق: فرسەت.
- پووتە: ئىيەتىمام.
- تەناھى: ئىستىقرار.
- پەرگال: رەوش، هال.
- دەبەنگ: نەھەمەق.
- قارى: دەركەتن ڙ رىكى، يان ڙ رىبازى.
- بىز: نفوور.
- كىنۋە: بەخىل.
- لىلاڭ: ئاڭا بەرق.
- گرۇغ: بورھان، دەليل.
- درۇغ: ئەلامە، شى ار.
- ئارام: صەبر.

فه‌هره‌ست

شین و شادی:

۵	نیشانک
۶	پیشگوتن
۱۶	دلو ژارو
۱۷	ئەقینا پېرۇز
۱۸	ل بەر دەتگى دەھۇلا کورد
۲۰	گولبەار و مىشا ھنگىپىنى
۲۴	دېن گۆرى تە گولنازى
۲۵	گولبەار و بلبل
۲۷	سەرانا گولبەارى
۲۹	ھەر ئەرلى مە
۳۱	مە گۆت بەلكى
۳۳	مېر و قەلسەمېر
۳۴	ھەر ئەفيندارى جاراتم
۳۵	ئەز و داپىرۋاش
۳۷	فەلەك دەستە
۳۹	نەورۇز جەڙنا کوردايە
۴۱	گازىنەك ژ دلېرى
۴۲	حۇتىيار و زەقى
۴۴	قىيانا ملەتى من
۴۵	يارا نازەنئىن
۴۶	قەلەنلى گران
۴۸	بەهارا وەلاتى من
۴۹	شەقان
۵۲	بەختى قاڭىزى
۵۴	كەچى گولى كا مىزگىپى
۵۷	رابە سەر خود ئەزگۆرى
۶۰	چاقەنپىرم

٦١.	زیروئی بی خیر
٦٢.	من ب چاھی من ببینه
٦٤.	فان کەسان بناسن
٦٥.	بۇ دیندارئ خوینمۇر
٦٦.	کۆفرا برايى
٦٧.	ئەز گولم، تو گولچى
٦٨.	گولبەار و كۆتۈر
٦٩.	گەرنە ولو بىم
٧٤.	پەيمان
٧٥.	ئەی كەچا كورد
٧٦.	گولبەار و پەليتائىك
٧٨.	گولا ئەۋەپىنا من
٧٩.	ئەی كەچا باش گولبەهار
٨٠.	پېرا شيرەتلىقان
٨٧.	ودره ودره
٨٨.	گولبەار و خالخالۇك
٩٢.	باودر بکە
٩٣.	خىالا بى ترس و رەڭ
٩٨.	گولبەهار و كەو
١٠٠.	ئەز و دلېھر
١٠٣.	دەنگ و ھونەرى گولبەهارى
١٠٧.	دل ژ من بىر
١٠٨.	بلبل ژقانى گولتىيە
١١١.	يارەب تە بۇ كى هيلايە
١١٣.	ز ئەۋەپىن نارەپىن
١١٦.	ئەز دزانە تو چەندى
١١٨.	زمانى كوردى

دلىستان:

١٢٣.	پىشگۇتن
١٣٠.	دین زانستە

۱۳۲.....	پېلدارم.
۱۳۳.....	زەنگلى من
۱۳۵.....	ئەز ھەر ئەزم
۱۳۷.....	ھەر وارەكى بەھارەك.
۱۳۹.....	ھەيەن
۱۴۲.....	ژ جەرگا گولى.
۱۴۳.....	نەفاندىنا سىيوبى پاشبافى
۱۴۹.....	ئاشۆپا فېۋەك.
۱۵۰.....	ھاوار خانى دەدم.
۱۵۱.....	بەھارا كۈۋا.
۱۵۲.....	پەسنى مەتىن.
۱۵۴.....	گولا زىز.
۱۵۶.....	بەرسقا گولبەھارى.
۱۵۷.....	زەقلى من زەقلى.
۱۵۸.....	مېشاندارى.
۱۵۹.....	گەلۇ كانى گولدانا من؟
۱۶۱.....	بنقىسىه.
۱۶۲.....	رۇنالخانم.
۱۶۴.....	ئەز و شەقان و ئايەتۆك.
۱۶۷.....	ئاشۆپا مەرۆڤى سەمكار.
۱۶۸.....	دەنگر.
۱۶۹.....	ھونەر و موزىك.
۱۷۰.....	ديسا ھەيەن.
۱۷۲.....	شىخ و ئايەتىن رۆم و عەجەم.

بلوورا چىان:

۱۷۸.....	نېشانىك.
۱۷۹.....	پېشگۈتن.
۱۸۴.....	ئەم و ماف.
۱۸۶.....	ئەشەك ئۆغلو.

۱۸۹.	زمانی مه
۱۹۱.	مرن زیبر
۱۹۳.	دزین مهزن
۱۹۴.	که‌فتم چالا گومانی
۱۹۵.	باش بتاسن
۱۹۶.	گهر تو نه‌بی، نه‌ز هه‌ر نینم
۱۹۷.	په‌سینیّن سته‌می
۱۹۸.	شه‌فا دزانه
۲۰۲.	راسته کو
۲۰۳.	سوز بی
۲۰۵.	سه‌ربه‌ستم
۲۰۶.	رژگاری
۲۰۷.	که‌ج و ژنیّن سه‌ر بلند ئه‌م
۲۰۸.	واری من
۲۰۹.	رۆژناما خەبات
۲۱۰.	چووم سه‌ر دانا گوندی فلا
۲۱۱.	خوش خەلاته
۲۱۲.	سه‌ر خودبۇون و ئاشتى
۲۱۳.	لەشكەرئ نازدار
۲۱۴.	ئۇلا ژ دەردان بېیزتر
۲۱۵.	ستەمی هەر تشت كوشتىيە
۲۱۷.	پاوانا شىران
۲۱۸.	جهنگا باتۆفى
۲۲۰.	خېپقۇ
۲۲۱.	سەر دانا حەردانى
۲۲۲.	كوردىّن مه
۲۲۳.	ئاخ و دلات
۲۲۴.	پەيمانا حەزيرانى
۲۲۵.	نۆبەدارىن دىللانى
۲۲۶.	ھېشىيا برىندارانى
۲۲۷.	بهخت و بزاف

۲۲۸.....	ژ هەفالەکى من رە
۲۲۹.....	بى سنور و بى ئالم
۲۳۰.....	ئەز قى رووشى ھۆسا دىيىن
۲۳۲.....	كوردستانى
۲۳۳.....	ژ سەيدل جەگەرخوين رە
۲۳۴.....	جەزنا ئاشتىي
۲۳۶.....	شاهىيىن ئۆتۈنۈمىي
۲۳۷.....	پرس
۲۳۹.....	ستانا رۆزىنامەيان
۲۴۰.....	بۇ سەيدا مىستەقايى گرانبها
۲۴۱.....	بايى نەفيينا وەلاتى
۲۴۲.....	هاوار و داخوازىن پىرا بەروارى
۲۴۵.....	رەدوشا توركىي ۱۹۸۰
۲۴۷.....	زىندانان دىياربەكرى
۲۴۸.....	بلبلى نە تىير ستاندى
۲۵۱.....	كۈفارا (دوگر)ئى
۲۵۳.....	چارىن
۲۵۴.....	رۆزى نوو
۲۵۶.....	ژىددەرىن بلوورا چىان

١) نېيىزەك مەستانە ل دۆر گونبەدا جىزىرى/ فەكۆلىن، د. فازل عومەر

٢٠٠٤ -

٢) خەونىن تازى/ هەلبەست، روخوشى زىثار - ٢٠٠٤

٣) وەغەرەك د نەيىنیئەن دەقى دا/ رەخنە و فەكۆلىن، ياسرى حەسەنى

٢٠٠٤ -

٤) بىاپى خواندى/ فەكۆلىن، جەلال مىستەفا - ٢٠٠٤

٥) لېھر دەرازىنكا تىكستان/ خواندىن وېزەمى، سەلام بالايى - ٢٠٠٤

٦) خواندىنگەها بىرسىكىرنى/ چىرۇك، صىدىق حامد - ٢٠٠٤

٧) ھزر و دىتن/ ھزر و رەۋەنېرىيا گشتى، د. عارف حىتو - ٢٠٠٤

٨) چەند رېيھەك بۇ دەقى/ فەكۆلىن، صبيح محمد حسن - ٢٠٠٤

٩) بەرپەرەكى وندا ژ ۋيانىاما سەليمى ئەسمەرى/ چىرۇك، انور محمد طاهر - ٢٠٠٤

١٠) چەند خواندىنەك شىۋەكارى/ فەكۆلىن، ستار على - ٢٠٠٥

١١) ۋانىن سیناھىيى/ رۆمان، تحسىن نافاشكى - ٢٠٠٥

١٢) قصص من بلاد النرجس، حسن سليقانى(الطبعة الثانية) - ٢٠٠٥

١٣) گۇتاپىن رەخنەيى/ كۆمەلە وتار، ھۆشەنگ شىيخ محمد - ٢٠٠٥

١٤) گەريانەك د ناڭ باغى ئەدەبى كوردى دا، رەشيد فندى - ٢٠٠٥

١٥) سۇتنگەھ/ رۆمان، بلند محمد - ٢٠٠٥

١٦) سىاپوشى زىمارى/ چىرۇك، د. فازل عمر - ٢٠٠٥

- (١٧) شانویا ههفچه‌رخ و چهند دیتن/ سیار تمر - ٢٠٠٥
- (١٨) فیان د دهمه‌کی ڙاندار دا/ رۆمان، محسن عبدالرحمن - ٢٠٠٥
- (١٩) تهکنیکا ڦهگیرانی د کورته چیروکین (فازل عومه‌ری) دا/ ڦهکولین، نهفیسا ئیسماعیل - ٢٠٠٥
- (٢٠) میری و ڪهڻوک/ چیروکین زاروکان، د. عبدي حاجي - ٢٠٠٥
- (٢١) ههڙدہ چیقانوکین گورگا/ چیروک، ب: محمد عبدالله(چاپا دووی) - ٢٠٠٥
- (٢٢) روسته‌می زالی/ د. عارف حیتو(چاپا دووی) - ٢٠٠٥
- (٢٣) شهینا چیایی سپی/ چیروک، نزار محمد سعید - ٢٠٠٥
- (٢٤) جهمسه‌ری سیئی/ کورته چیروک، خالد صالح - ٢٠٠٥
- (٢٥) ئهی روڙ نه چه ئافا/ پهخشان، سهلام بالایی - ٢٠٠٥
- (٢٦) ڙ رهوشنه‌نیبیریا کوردی/ ڦهکولین - گوتار، ناجی طه بهرواری - ٢٠٠٥
- (٢٧) زاروکین جیهانا ئاشتی و ئاشوپی/ ڦهکولین، هزردان عبدالله - ٢٠٠٥
- (٢٨) دهوک د سهربوړان دا/ بېرهوهري، صدیق حامد - ٢٠٠٥
- (٢٩) جاک درېدا و هله لوډشاندن/ ڦهکولین، د. فازل عمر - ٢٠٠٥
- (٣٠) داویا شهړقانه‌کی/ رۆمان، عصمت محمد بدل - ٢٠٠٥
- (٣١) پیليلن ره خنه‌یی/ رهخنه، نعمت الله حامد نهیلی - ٢٠٠٥
- (٣٢) دهما هیشتا گیانه‌ودر دشیان باخفن/ چیقانوکین مللی، و: حجی جعفر - ٢٠٠٥
- (٣٣) بهر ب دهقی خومالی/ دهق و شروق‌هه‌کرن، ئیبراهیم ئه‌حمد سمو، ٢٠٠٥
- (٣٤) میمیتیکس، ڙ هزرکرنی تاکو ئایدیو‌لوجیاایی/ د. فازل عمر، ٢٠٠٥

- (٤٥) کەلتۈر.. ناسىيونالىزم و عەرەبىرن/ ۋەكۆلىن، عەبدال نورى،
٢٠٠٥
- (٤٦) پەيپەن بى پەرددە/ ۋەكۆلىنىن رەخنا ئەدەبى، عبدالخالق سولتان،
٢٠٠٥
- (٤٧) نىفسىن د چاھىن نىڭىزى دا/ ھەلبەست، بەشىر مزوپىرى، ٢٠٠٥
- (٤٨) ژ فەلسەفا بەرخودانى/ ھەلبەست، رەمەزان عيسا، ٢٠٠٥
- (٤٩) ئەۋى دېمىا/ كورتەچىرۇك، صبيح محمد حسن، ٢٠٠٥
- (٤٠) نىزىارگەرى/ د. فازل عمر، ٢٠٠٥
- (٤١) بىسەت سال و ئىيقارەك/ رۆمان، صىرى سلىقانەى، ٢٠٠٥
- (٤٢) نەفيسىن د نافەرا نەفيسىن خوداوهند و لىگەريان ل ئازادىيى/ ۋەكۆلىن، ھۆشەنگ شىخ محمد، ٢٠٠٥
- (٤٣) ژ چىرۇكىن مللى يىن فاكلۇرى/ جمیل محمد شىيلازى، ٢٠٠٥
- (٤٤) جواهر البدعىن/ مناقشات ادبىيە، اسماعىل بادى، ٢٠٠٥
- (٤٥) دىمەننىن پەچىنى/ چىرۇك، كىيىش عارف، ٢٠٠٥
- (٤٦) تىر ژ كفانا دوھىشىئىن و بەر تىينە من/ ھەلبەست، سەلان كۈفلى،
٢٠٠٥
- (٤٧) كەفالەكى رويس/ ھەلبەست، شوکى شەھباز، ٢٠٠٥
- (٤٨) دەولەت و عشقەكا كەفنار/ ھەلبەست، دەيكىدا ئالىايى، ٢٠٠٥
- (٤٩) شەقىن بى خەو/ ھەلبەست، بەيار بافى، ٢٠٠٥
- (٥٠) ئازاراندىن بەندەمانى/ ھەزرفان، ٢٠٠٥
- (٥١) چاخى رۇز دېيقيت/ ھەلبەست، شەمال ئاڭرەيى، ٢٠٠٥
- (٥٢) دوو چەمكىن ھافىبۇون ياخىبۇون/ ئەمەن عبدالقادر، ٢٠٠٥
- (٥٣) راستى و تالان، صبىحى مراد، ٢٠٠٥

- (۵۴) دهتهرا بی گونه‌هیی / هلهست، عبدالرحمن بامه‌رنی، ۲۰۰۵
- (۵۵) زمان و زمانفانی / عبدالوهاب خالد، ۲۰۰۵
- (۵۶) ئەقین، خەم و مرن / هلهست، طیب دهستانی، ۲۰۰۵
- (۵۷) زىندانا بچوپىك / هلهست، عزيز خەممەجىن، ۲۰۰۵
- (۵۸) عشق د بهەشتەكا يوتوبىايى دا / هلهست، مصطفى سليم، ۲۰۰۵
- (۵۹) ئەزى د ھەمبېزا ھەناسىن تە دا / چىرۋاك، اسماعيل مصطفى، ۲۰۰۶
- (۶۰) رۆمان ل دەفهرا بەھەدىنان / فەكۈلىن، رەمەزان حەجي، ۲۰۰۶
- (۶۱) رايى گشتى، تىكەھ و پىناسىن و گوھۇرىن و پىقاتا زانسى / فەكۈلىن، مسلم باتىلى، ۲۰۰۶
- (۶۲) ھەلەستىن رەنگىن / ھۆزان، و: تەنگەزارى مارينى، ۲۰۰۶
- (۶۳) تەنگەرا كورد، ھونەرمەندى بەرزە / فەكۈلىن، و: مەسعود خالد گولى، ۲۰۰۶
- (۶۴) چاپەمنىيىت رووشەنبىريت دەفهرا بەھەدىنان (۱۹۳۵-۲۰۰۰)/ بىبلوگرافيا، وصفى حسن ردىنى، ۲۰۰۶
- (۶۵) شەقا فريشته رەھىن / چىرۋاك، اسماعيل سليمان هاجانى، ۲۰۰۶
- (۶۶) گولولكا ئالۇزىيى / خالد صالح، ۲۰۰۶
- (۶۷) نېيىزەكا بارانى / ھۆزان، ھەفآل فندى، ۲۰۰۶
- (۶۸) رۆز / ھۆزان، ھشىار رىكانى، ۲۰۰۶
- (۶۹) عشق ل ڙىر پرا چىنۇدى / بلند محمد، ۲۰۰۶
- (۷۰) وەرزى ئەقىنى / نۆقلەتىت، يونس احمد، ۲۰۰۶
- (۷۱) ئەفسانەيا سترانىن بىندەستىي / نجيب بالاين، ۲۰۰۶
- (۷۲) خەونەكا ئەمرىكى، چىرۋاكىن عزيز نسىن / و: خىرى بوزانى، ۲۰۰۶
- (۷۳) ھزىينەك د زمانى كوردى دا / رشيد فندى، ۲۰۰۶

- (٧٤) خانی مامۆستایی سییمه‌مین / مام شەرەف، ٢٠٠٦
- (٧٥) ژئاوازین جوانی / ھۆزانین، ناجی طە بەروارى، ٢٠٠٦
- (٧٦) پىداچوونەك لىسر ھندەك بەلگەنامەيىن تايىبەت ب گوردانىھە / ۋەكۆلىن، د. صلاح ھەرورى، ٢٠٠٦
- (٧٧) مەشا بۆكان / ھۆزان، ھېنى بەروارى، ٢٠٠٦
- (٧٨) ئەو زەلامى دەھل خۇ لىك جودا / شانۇ، سىيار تەمەر، ٢٠٠٦
- (٧٩) پەلىن عشقى / ھۆزان، درباس مىستەفا، ٢٠٠٦
- (٨٠) شەقىن سار / رۆمان، حەسەن ئىبراهىم، ٢٠٠٦
- (٨١) ھۆزان بۇ دەلائى / ھۆزان، خالد حسین، ٢٠٠٦
- (٨٢) بالولكا شەكرى / چىرۇك، حسن سلىغانى، ٢٠٠٦
- (٨٣) حەيرانۇك نامەيىن ئەفينداران / ئەدىب عبدالله، ٢٠٠٦
- (٨٤) مىن د قىشلەيا پادشاھى دا / چىرۇك، محسن عبد الرحمن، ٢٠٠٦
- (٨٥) چىقانۇكا گایى سۆر / فاكلور، جمیل محمد شىيلازى، ٢٠٠٦
- (٨٦) سەلوا ھىش بەللىسىكە / ھەلبەست، لقمان ئاسەھى، ٢٠٠٦
- (٨٧) بلىجان / رۆمان، پەرويز جىھانى، ٢٠٠٦
- (٨٨) لەعليخانا گۈۋەھى / چىرۇك، مصطفى بامەرنى، ٢٠٠٦
- (٨٩) فەگەر / رۆمان، شاھين بەکر سورەكلى، ٢٠٠٦
- (٩٠) قەدەرا من / ھۆزان، سەلان شىخ مەممى، ٢٠٠٦
- (٩١) بىئەنشك / فولكلور، محمد حسن بناۋى، ٢٠٠٦
- (٩٢) ئارمانج / ھۆزان، سەبىريه ھەكارى، ٢٠٠٦
- (٩٣) ياكوري دل / ھۆزان، دلشا يوسف، ٢٠٠٦
- (٩٤) خەونەك بىنەفши / چىرۇك، عصمت محمد بدل، ٢٠٠٦
- (٩٥) نەيىنپەن خامەى / ھۆزان، سەبىرى نەيىلى، ٢٠٠٦

- (٩٦) ههناسهك د په رستگه‌ها شعری دا / خواندنین ویژه‌ی، سه‌لام
بالایی، ٢٠٠٦
- (٩٧) شورشین بارزان / هوزان، حیدر مهتینی، ٢٠٠٦
- (٩٨) عهشقا مه چرایه‌کی زهادهشتی یه / کورته‌چیروک، ئسماعیل
مستهفا، ٢٠٠٦
- (٩٩) تنهستان / هله‌بست، که‌مال سلیمانی، ٢٠٠٦
- (١٠٠) روسته‌می زال / فولکلور، جه‌میلی حاجی، ٢٠٠٦
- (١٠١) مقالات نقدیه / مجموعه الكتاب، ٢٠٠٦
- (١٠٢) بەرگوتییین کۆچه‌رەکی دەشتینه‌بۇویی / هوزان، ئسماعیل تاها
شاھین، ٢٠٠٦
- (١٠٣) دەڭ ج نابهیسەن! / کورته‌چیروک، تىلى سالح موسا، ٢٠٠٦
- (١٠٤) شەفەکا بى نفييىز / هوزان، لايق جه‌مال كورپىمى، ٢٠٠٦
- (١٠٥) پارادوكسیزم و تىگەھى وى د هۆزاننا نويخوازا كوردى دا ل دەفهرا
بەھدىنەن / فەكۈلىن، عسمەت خابۇر، ٢٠٠٦
- (١٠٦) دۆسييىا بارزانى د سندۇقا بېلايى ياسىتالىنى دا / فەكۈلىن، وەزىرى
عەشۇ، ٢٠٠٦
- (١٠٧) هله‌بچە / هله‌بست، سەيدايى كەلهش، ٢٠٠٧
- (١٠٨) چاھىن سيتافكى / رۆمان، تەحسىن ناششكى، ٢٠٠٧
- (١٠٩) باکورى هله‌بستى / هله‌بست، ئارذەن ئارى، ٢٠٠٧
- (١١٠) گەريانەكاكى بى ھۆدە / چیروک، نەفيسا ئىسماعیل، ٢٠٠٧
- (١١١) سورە بىرىنە شەفە من / هله‌بست، سەلۋا گولى، ٢٠٠٧
- (١١٢) عەشق د خلوه‌گە‌ها مرنى دا / هله‌بست، ئاشتى گەرمافى، ٢٠٠٧
- (١١٣) سرودىن رۆزھەلاتى / چیروک، جەلال مستهفا، ٢٠٠٧

- (۱۱۴) ئاريانا سينورىن دوور / هەلبەست، مەسعود خەلەف، ۲۰۰۷
- (۱۱۵) ئاوازىن خامەيى / لىكۆلين، نعمت الله حامد نەھىيى، ۲۰۰۷
- (۱۱۶) بەيتا سيسەبانى / هزرقان، ۲۰۰۷
- (۱۱۷) گەر تو ماباي / هۆزان، سەلان شىخ مەمى، ۲۰۰۷
- (۱۱۸) لەشى شەقى / هەلبەست، سەلام بالاىي، ۲۰۰۷
- (۱۱۹) دالەھى يېن كەسەكى ب تنى / چىرۆك، د. عارف حىتو، ۲۰۰۷
- (۱۲۰) چەند هزرىن رەوشەنبىرى / گۆتار، ناجى تاها بەروارى، ۲۰۰۸
- (۱۲۱) ھەلکولينا زمانى / فەكۆلين، د. فازل عمر، ۲۰۰۸
- (۱۲۲) خەونەكا كىقى / هەلبەست، دەيكە داليايى، ۲۰۰۸
- (۱۲۳) ژ بۇ رېنفيسيەكا چىئر / فەكۆلينا زمانەۋانى، اسماعىل تاها شاهين، ۲۰۰۸
- (۱۲۴) پەترۆمەكىرنا گونەھان / چىرۆك، محسن عبدالرحمىن، ۲۰۰۸
- (۱۲۵) رۆزانىن شىيەكى / تىكىستىن ئەدەبى، اديب عبدالله، ۲۰۰۸
- (۱۲۶) رۆز ئافا دېيت دا بەھەلىت / هەلبەست، صديق خالد هررۇرى، ۲۰۰۸
- (۱۲۷) بازىرى دىينا و چەند چىرۆكىن دن / كاريكاتورە چىرۆك، تىلى صالح، ۲۰۰۸
- (۱۲۸) ئەفین و ستران / هۆزان، فيصل مصطفى، ۲۰۰۸
- (۱۲۹) گۈفەندا ژىنى / هۆزان، د. خىرى نعمو شىخانى، ۲۰۰۸
- (۱۳۰) كەپەزى خەونان / هەلبەست، خەمگىنى رەمۇ، ۲۰۰۸
- (۱۳۱) بەندەر / هەلبەست، دىيا جوان، ۲۰۰۸
- (۱۳۲) سېپەستان / كورتە چىرۆك، خالد صالح، ۲۰۰۸
- (۱۳۳) حىچبۇون / ئەحمد ياسىن، تىكىستىن ئەدەبى، ۲۰۰۸

- (۱۳۴) تیکست د نافبهرا گوتارا رهخنەیی و ریبازین ئەدھبى دا، ئەمەین
عبدالقادر، ۲۰۰۸
- (۱۳۵) پاییزەکا شین/ ھەلبەست، تریفە دۆسکى، ۲۰۰۸
- (۱۳۶) ئەم بۆچى كتیبان چىدکەین؟/ گوتار، هوشەنگ شىخ مەممەد،
۲۰۰۸
- (۱۳۷) شەفیئن پراك/ حسن ابراهيم، رۆمان، ۲۰۰۸
- (۱۳۸) چىرۆكىن وەرگىرای ژ كوردى بۇ ئىنگليزىي/ چىرۆك: لوقامان
ئاسەم، ۲۰۰۸
- (۱۳۹) دەھ خەون/ كۆمەكا ھەلبەستقانان، ھەلبەست، ۲۰۰۸
- (۱۴۰) راپرسىن و راودەرىتن/ مسلم باتىلى، ۋەكۈلىن، ۲۰۰۸
- (۱۴۱) تیکستىن ئەدھبى/ خالد حسین، ۲۰۰۸
- (۱۴۲) پرا ئارتا يان بەھايى گران/ ئەنۇھە مەھە تاهر، سى شانۇگەرىيىن
وەرگىرای، ۲۰۰۸
- (۱۴۳) ترسا بى ددان/ حەليم يوسف، رۆمان، ۲۰۰۸
- (۱۴۴) بىرھاتنىن سەرخوھش/ سىروان فەچۇ، ھەلبەست، ۲۰۰۸
- (۱۴۵) پاییزا پەيچان/ صەبرى سلىقانى، لېكۈلىن، ۲۰۰۸
- (۱۴۶) مەيدانا كۈچكەن/ ئىسماعىل سلىمان حاجانى، كورتەچىرۆك، ۲۰۰۸
- (۱۴۷) چەند ستىرەن گەش د ئەسمانى ھەلبەستا نۇو يا كوردى دە/
خەليل دھۆكى، ۋەكۈلىن، ۲۰۰۸
- (۱۴۸) دىوانىن بۇتانى/ سەبرى بۇتانى، ھەلبەست، ۲۰۰۸